

GEOmix

SREDICA

VEROVANJA IN RELIGIJE

POGOVARJALI SMO SE

dr. Rafael Arias - vikar Opus Dei v Sloveniji

KOMPAS V ROKE IN ...

Španija, Slovaška, Madžarska, Uganda

STROKA

Azori, Celje

**UTRINKI S TERENSKIH VAJ,
DRUŠTVENIH AKTIVNOSTI ...**

PREDAJA ŠTAFETE

V Društvu mladih geografov Slovenije je znova zavel čas za svežo kri. Zamenjal se je upravni odbor društva in uredniški odbor društvenega glasila GEOmix. Kdo je prevzel štafeto, boste več izvedeli na naslednjih straneh.

K bralcem se vračamo v novi podobi. Videz publikacije smo malce priredili, posodobili in upamo, da naredili še bolj privlačnega. Ohranili smo vse dobre stvari, tiste malce manj pa izboljšali. Želimo si, da bi glasilo še bolj okrepilo svojo veljavo, ohranilo svojo aktualnost in se še bolj približalo širšemu krogu bralcev – tako strokovnemu občinstvu, kot ljubiteljem geografije. Smeli načrti, ki jih kujemo za prihodnost, so med drugim, da bi čim prej pripravili tudi spletno različico publikacije in s tem omogočili prebiranje še več ljudem.

Prav geograf je bil tisti, ki je Malemu princu svetoval naj obiše Zemljo. Obiskati in karseda raziskati jo želimo tudi mi. Zaradi tega je naš namen z GEOmix-om bralcem približati svet geografije; svet, ki ga je potrebno odkrivati znova in znova; svet, v katerem nikoli ne zmanjka novih odkritij in dognanj. Svoj cilj bi dosegli, če bi študentje, ki so primarni pisci in bralci prispevkov, dojemali ustvarjanje za društveno glasilo kot priložnost za nekakšno kaljenje geografskega intelekta in bogatenje geografskega inventarja.

Tema tokratne številke je verovanja in religije. Po številkah, ki so se ukvarjale predvsem z ekologijo, biosfero in razvojem, v uredniškem odboru menimo, da je čas za družbenogeografsko temo. Zato so v sredici zbrani trije strokovni članki, ki se vsak zase svojevrstno in izvirno ukvarjajo s to tematiko. Ponosni smo tudi na dejstvo, da je tokratni intervju posvečen temi sredice. Pogovarjali smo se namreč z vikarjem Opusa Dei v Sloveniji. Zbrana pa so tudi poročila iz raznih DMGS in EGEA dogodkov iz preteklega polleta, nekaj potopisov, najde pa se tudi kakšen strokovni prispevek.

Uživajte ob branju!

Borut Stojilkovič, odgovorni urednik

UVODNIK	1
BESEDA PREDSEDNIKA	3
DROBTINICE	
DMGS kotiček.....	4
EGEA kotiček.....	4
Predstavitve upravnega odbora DMGS in uredniškega odbora GEOMixa.....	6
Poletni geografski raziskovalni tabor ob schengenski meji.....	12
24. EGEA letni kongres 2012.....	14
FINE VOL. 2.....	16
Seminar: Many Cultures 4 Europe.....	18
Kolesarsko-geografska ekskurzija po Ljubljanskem barju.....	20
Geološko-krajinarsko-geografski tabor.....	24
EGEA North & Baltic Regional Congress 2012.....	26
SREDICA	
Vpliv naravnogeografskih dejavnikov na verovanje Aztekov, Majev in Inkov	29
Religija kot geografski pojav	33
Kako religija vpliva na vzpostavitev odnosa družbe do narave?	35
STROKA	
Azori skozi geografska očala.....	41
Večkriterijsko vrednotenje kvalitete bivalnega okolja v občini Celje.....	44
KOMPAS V ROKE IN...	
Najina pot skozi kulturo, čare in presenečenja Španije.....	49
Raziskovanje Tigra iz Tater in dežele golaža.....	53
Nov dom v osrčju Afrike.....	56
POGOVARJALI SMO SE	
dr. Rafael Arias - vikar Opus Dei v Sloveniji.....	60
GEOSKOP	66

GEOMix,

Glasilo Društva mladih geografov Slovenije

Letnik 19, številka 1, december 2012

ISSN: 1580-6987

E-pošta: geomix.dmgs@gmail.com

Naslov: DMGS – GEOMix, Oddelek za geografijo, FF, Aškerčeva 2, 1000 Ljubljana

Odgovorni urednik: Borut Stojilkovič**Uredniški odbor:** Miha Brkinjač, Tina Krošelj, Maja Lupše, Valentina Pajk, Eva Rajh, Borut Stojilkovič**Računalniški prelom:** Miha Brkinjač**Lektoriranje:** Maja Lupše, Sara Žibrat**Avtorji besedil:** Špela Berlot, Miha Brkinjač, Eva Gologranc, Maja Gostenčnik, Elodie Kovačič, Nejc Kovačič, Tina Krošelj, Polonca Lapanja, Nina Mesec, Eva Rajh, Veronika Sorčan, Borut Stojilkovič, Anja Šmit, Eva Ulčnik, Miha Varga, Suzana Vurunič**Fotografija na naslovnici:** Martina Herič (*Molitev ob sončnem zahodu, Pakistan*)**Tisk:** Birografika BORI d.o.o.**Naklada:** 500 izvodov

Prispevki v GEOMixu niso honorirani.

V kolikor želijo avtorji prispevkov v GEOMixu članek objaviti v drugi publikaciji, naj se pred tem posvetujejo z uredništvom GEOMixa.

BESEDA PREDSEDNIKA

Lepo Vas pozdravljam v imenu novega upravnega odbora DMGS. Nova ekipa je že dodobra utečena. Z nekaj pomoči stare ekipe nam je uspelo prevzeti vse dosedanje aktivnosti. Trudili se bomo ohranjati vse dozdajšnje dejavnosti, seveda pa bomo dodali tudi kakšno novo. Ena izmed novosti, ki že poteka, je izdelava novih majic z DMGS motivom.

Poletje je bilo pestro; ne samo z vremenskega vidika, temveč tudi z vidika dejavnosti DMGS. Poletni geografski tabor, ki je letos potekal v Brežicah, dobiva svoj epilog in kmalu bo izšel tudi zbornik z vsemi rezultati in članki, nastalimi na taboru. V tem času je potekalo kar nekaj kongresov, med drugim kongres Severne in Baltske regije, kongres Evro-mediteranske regije ter letni EGEA kongres v Nemčiji.

Avanturistične utrinke zapriseženih geografskih popotnikov lahko začutite v izbranih potopisih naših članov. Vse poti so bile prepotovane v zadnjem polletju.

Začenja se novo leto in z njim tudi novi DMGS dogodki. Spomladi se organizirata dve izmenjavi. Konec februarja se obeta že dobro znani Motivacijski vikend na za zdaj še skrivni lokaciji. Po nekaj letih zatona se spomladi vrača Slovenski vikend, ko se srečamo geografi iz vse Slovenije. Ponovno bomo obudili tudi enodnevne izlete po večinoma neraziskanih kottičkih Slovenije, pri čemer posebej pozivam vse člane, ki poznajo katerega izmed skritih krajev po Sloveniji, k pomoči pri organizaciji.

Želimo si, da bi dejavnosti v DMGS ustvarjali vsi člani društva, zato Vas, drage bralke in bralci, v imenu celotnega upravnega odbora vljudno vabim k sodelovanju in organizaciji dogodkov ter k aktivnemu članstvu v društvu.

Jurij Krajčič, predsednik DMGS

DMGS KOTIČEK

Izvedene in predvidene aktivnosti Društva mladih geografov Slovenije (maj 2012-november 2012 / november 2012-maj 2013)

	TERMIN	AKTIVNOST
IZVEDENE	8. junij	Predhodna ekskurzija v okviru tabora v Brežicah
	junij	GEOMix
	7.–15. julij	16. mladinski geografski raziskovalni tabor Brežice
	6. oktober	Ekskurzija z LGD, Dolina Sotle in griči Kozjanskega
	27. oktober	Predstavitve 16. geografskega tabora Brežice
PREDVIDENE	december	Od štanta do Štanta/Ljubljana v lučkah, geografi iz Ljubljane, Maribora, Kopra
	december	Zbornik 15. geografskega tabora Žužemberk
	december	Zbornik 16. geografskega tabora Brežice
	februar	Motivacijski vikend
	marec	Slovenski vikend
	april	Geografsko-geološko-krajinarski tabor 2013

EGEA KOTIČEK

Ker je DMGS oziroma EGEA Ljubljana tudi del združenja EGEA (European Geography Association for students and young geographers), vam v EGEA kotičku predstavljamo prihajajoče »EGEA aktivnosti« ter aktualne »EGEA novice«.

Izvedene in predvidene aktivnosti EGEE (maj 2012-november 2012 / november 2012-maj 2013)

	TERMIN	AKTIVNOST
IZVEDENE	2.–6. maj	EMRC 2012, EGEA Beograd, Tara Planina, Srbija
	23.–28. julij	Many Cultures 4 Europe, Board of EGEA in HR. & Training Com, Francija
	10.–15. september	Letni kongres, EGEA Lueven, Belgija
	4.–8. oktober	Balkanijada 2012, EGEA Skopje N. P. Pelister, Makedonija
	8.–14. oktober	FINE, HR and Training Com, München, Nemčija
	1.–6. november	Izmenjava z EGEA Joensuu, Finska (1. del – oni pri nas)
PREDVIDENE	19.–23. november	Explore Moravia, EGEA Brno, Češka
	30. november–5. december	Izmenjava z EGEA Berlin, (2. del – mi pri njih)
	30. november	Marburg by night, EGEA Marburg, Nemčija
	13.–16. december	Božični Dunaj, EGEA Wien, Avstrija
	17.–20. januar	Koli zimski vikend, EGEA Joensuu, Finska
	25. februar–1. marec	Kongres vzhodne regije, EGEA Moscow & EGEA Tver, Rusija
	marec/april	Izmenjava z EGEA Joensuu, Finska (2. del – mi pri njih)

TERMIN	AKTIVNOST
1.–5. april	Kongres zahodne regije, EGEA Berlin, Nemčija
15.–21. april	Kongres severne in baltske regije, EGEA Copenhagen, Danska
1.–5. maj	Kongres evromediterranske regije, EGEA Barcelona, EGEA Madrid, EGEA Sevilla, EGEA Valencia, Španija

Če želiš biti mednarodno aktiven/a, postani član/ica društva oz. podaljšaj članstvo ob začetku študijskega leta oz. pri organiziranem registriranju.

Ker vse načrtovane aktivnosti še niso javno objavljene, lahko spremljaš njihove objave in si prebereš podrobnosti o vseh aktivnostih na www.egea.eu, kjer lahko izveš več tudi o samem združenju EGEA. Če imaš kakšno vprašanje, pa ga naslovi na odgovorno za zunanje zadeve v DMGS-ju, Tanjo Tomić, na: tanja.tom@hotmail.com.

EGEA novičke

>>> EGEA je septembra 2012 na letnem kongresu v Leuvnu (Belgija) dobila tudi novo vodstvo, predstavnica Evromediterranske regije (»Regional Contact Person«) je Colette Caruana (EGEA Malta), njena pomočnika (»Regional Assistants«) pa sta Jaime Jover Báez (EGEA Sevilla) in Nemanja Mitrović (EGEA Beograd).

>>> Na letnem kongresu so se vrata v EGEO odprla tudi novim entitetam, to so:

- VZHONA REGIJA:
- EGEA Arkhangelsk (Rusija),
- EGEA Budapest (Madžarska),
- EGEA Lviv (Ukrajina),
- EGEA Tver (Rusija).
- ZAHODNA REGIJA:
- EGEA Passau (Nemčija),
- EGEA Goettingen (Nemčija).
- EVROMEDITERANSKA REGIJA:
- EGEA Madrid (Španija).

Vsem novim članicam želimo veliko sreče in aktivno EGEA življenje!

>>> Pod okriljem EGEE vsako leto izideta 2 številki (pol)znanstvene mednarodne publikacije European Geographer (EG). Oktobra je izšla že deseta številka z naslovom »Many Cultures for Europe«, ki jo je možno naložiti s spletne strani EGEA (sekcija »European Geographer«).

Ker je to revija, ki jo ustvarjamo člani EGEE, ste tudi DMGS-jevci lepo vabljeni, da obiščete spletni naslov: <http://www.egea.eu/entity/European%20Geographer>, se seznanite s to revijo, preverite najnovejše novičke, naročite tiskani izvod EG, napišete članek ali prispevate fotografijo za naslovnico. Avtorji člankov ali fotografije z naslovnice so upravičeni do brezplačne tiskane izdaje EG. Vaši članki pa so lahko objavljeni tudi v sistemu COBISS. Lahko se pridružite tudi uredniškemu odboru revije, mednarodni ekipi geografov, ki jih družijo veselje do ustvarjanja publikacij in skupinskega dela.

>>> V EGEE deluje 7 komitejev, to so skupine, ki jih tvorijo člani EGEE in delujejo na različnih področjih za uspešno delovanje ter razvoj te velike mednarodne organizacije. Ob delu v komitejih člani pridobivajo dragocene izkušnje v mednarodnem sodelovanju in strokovnem delu. Slednje štejejo vse več pri iskanju zaposlitve, zato ne izpustite te priložnosti! Če vas zanima delo komitejev ali sodelovanje v njih, si lahko več preberete na spletni strani EGEE ali naslovite morebitna vprašanja na egea.ljubljana@gmail.com. Lepo vabljeni v osrčje EGEE! :)

Posebna poročevalka za EGEO: **Milena Karanović** (<http://www.egea.eu/member/milenci>)

PREDSTAVITEV UPRAVNEGA ODBORA DMGS IN UREDNIŠKEGA ODBORA GEOmixa

JURIJ KRAJČIČ

3. letnik geografije in francistike
predsednik

Funkcija obsega koordinacijo upravnega odbora ter pregled nad dogodki v celotnem društvu.

Moja najljubša vsakodnevna razvada je ...

Kava. Tisti, ki so si izmislili kavo, so bili genialci. Vonj pravkar pripravljene kave je tisti, ki mi že zjutraj polepša dan, potem pa še tu in tam čez dan.

Kakšna bi bila tvoja idealna služba?

Opazovalec na meteorološki postaji na Kiritimatiju v Pacifiku. Prav tam pa zato, ker izgleda super otok. In še posebej, ker vsakokrat prvi vstopi v novo leto. 5.000 prebivalcev, ki naseljuje ta otok, je tako vselej korak pred ostalimi 6.999.995.000. Nekaj ur po novem letu bi se usedel v svoj čoln in odveslal do otoka Baker zahodno od tod, kjer bi čez 26 ur kot zadnji ponovno vstopil v novo leto.

Pri Uvodu v geografijo sem ...

bil prisoten.

ALEN ČERV

3. letnik geografije
podpredsednik

Podpredsednik skrbi za elektronsko pošto (obveščanje, filtriranje, cenzura) in Facebook račun društva.

Sanjska plača in kaj bi z njo?

Ne sanjarim o vrtoglavih zneskih, pač pa bolj o sanjskem načinu služenja plače. Če bi lahko živel od potovanja, ki bi vključevala dobro družbo in veliko zabave ter kulinaričnega razvajanja, bi bila takšna plača zame sanjska.

Obseg bicepsa?

Študijske, športne in druge obveznosti so potisnile fitness na stranski tir, tako da so ti podatki trenutno bolj zaupne narave. Lenoba pa seveda nima popolnoma nič s tem.

Kras ali fluviokras?

Pršut in teran ali beli pinot ob soški postrvi? Mislim, da bi se odločil za slednje. Drugače pa pri meni velja: čim bližje morju, tem bolj mi je všeč ...

VERONIKA SORČAN

absolventka geografije

blagajničarka

Skrb za pravilno in tekoče finančno poslovanje društva, sodelovanje pri stiku z EGEA entitetami.

Če bi bila žival, bi bila ...

Debel hišni maček, ker mi po jedi ne bi bilo treba pomivati posode.

Pesem ki jo največkrat pojem pod tušem, je ...

Ponavadi ne pojem pod tušem, ampak pri umivanju zob ... Ne želite si videti posledic.

Ali smo res edina bitja v vesolju?

A si predstavljate, kakšen dolgčas bi bil, če bi bili?

VALENTINA PAJK

3. letnik geografije

tajnica

Skrbi za zapisnike sej, včlanjevanje, pisarniške zadeve ...

Imaš razvado, ki se ji nočeš odreči?

Nikoli se ne bom odpovedala sladkarijam.

O Gorencih si mislim, da so ...

Zelo dobri ljudje, takoj za Štajerci.

Zadela si na loteriji. Ker si že od nekdaj želiš potovati, se takoj odpraviš po svetu. Kam?

Kanada, Rusija, Nova Zelandija, Tajska, Japonska, Madagaskar, Kitajska, Indija, Čile, Mehika, Norveška ...

SIMON KOBLAR

3. letnik geografije.

notranji minister

Skrb za organizacijo potopisnih predavanj in ekskurzij ter za sodelovanje z Ljubljanskim geografskim društvom.

Pesem, ki me spominja na otroštvo ...

Je ni. Sem bil prikrajšan za otroštvo? Ali le za glasbo? Mogoče pa imam le zelo slab spomin in sem pozabil vse pesmi iz otroštva.

Najproduktivnejši del dneva?

Ne vem, če ga sploh imam. Načeloma zvečer, ko se stemni, vendar ne po 23 uri, takrat se možgani začnejo pripravljati na spanje. Poleti se malo prilagodim in mi tudi pri dnevni svetlobi uspe kaj narediti.

Sonce ali sneg?

Oboje mora biti, najlepše je, če si na snegu in ti sije sonce. Ker imam rad zimske radosti v gorah, si tako vsako zimo želim veliko snega, žal nam mati narava vsako leto ni najbolj naklonjena. V vročem poletju je sonce najbolje le opazovati iz sence.

TANJA TOMIČ

absolventka geografije

zunanja ministrica

Skrb za kontakt z ostalimi EGEA entitetami.

Tista res uporabna stvar ekonomske geografije je ...

Geograf naj bi poznal odnose med ekonomijo in okoljem/prostorom. Morda je meni to bolj poznano iz ekonomije v srednji šoli, kjer nam je profesorica »vbila« v glavo, da je vse ekonomija, tudi kozarec vode v puščavi.

Katera je bila tvoja najbolj adrenalinska stvar?

Vožnja z banano na morju, ko te voznik skuša vreči z nje.

Idealno sproščanje zate je?

Ko sem na morju in skušam plavati čim dlje, nato pa se prepustim valovom. Ker pa to ni ravno vsak dan na voljo, pomaga glasba ... zelo naglas!

BORUT STOJILKOVIČ

3. letnik, geografija in anglistika

odgovorni urednik GEOMix-a

Odgovorni urednik skrbi za finance glasila; za kontakt s pisci besedil, lektorji, oblikovalcem in ostalimi člani uredniškega odbora; za časovni okvir izdaje ...

Fizična ali družbena geografija?

Ekilibrium. Samo eno ali drugo postane monotono. Meni je zanimivo součinkovanje. Za slednje pa ima geografija možnost raziskovanja na regionalni ravni. Prav tako menim, da se geografija ne bi smela strogo deliti na fizično ali družbeno saj bi s tem izgubila svoj primarni namen – večplastno preučevati pokrajino.

Bi raje poletel z balonom ali skočil s padalom?

S padalom sem že skočil par let nazaj, tako da: polet z balonom. Zakaj pa ne? Prav tako se ne bi branil "bungee jumpinga".

So ti vseč zgodnje ure ali si bolj nočna ptica?

Vedno sem bil mnenja, da se dan začne zjutraj in ne okoli enajstih. Jutranje ure so bile zame vedno bolj produktivne kot pa tiste kasneje. Zato si načeloma poskušam urnik urediti tako, da je glavnina dnevnega dela skoncentrirana čim prej v dnevu.

MARTINA KOŠAR**2. letnik enopredmetna, prva stopnja****KOMISP predstavnica**

Predstavljanje DMGS v zvezi KOMISP.

Če bi bila predsednica države, bi ....

- ukinila javno šolstvo in zdravstvo
- dvignila davke
- dala več pooblastil poslancem
- oprostila vse tajkune
- dokapitalizirala slovenske banke
- ukinila polovico državnih praznikov
- zgladila spore s Hrvati in jim dala tisti košček zemlje ter morja, ki si ga tako želijo
- prodala državna podjetja ...
- vse tiste Slovence, ki pa bi bili proti temu, poslala nekam na lepše

Najboljše darilo od Miklavža je bilo ....

Drsalke! Ki sem jih dobila v tretjem razredu osnovne šole in se hodila drsat v prazno drsališče v Mursko Soboti, užitek na kubik.

Sok ali mleko?

Verjetno bi se odločila za sok, ampak samo če je razredčen z vodo.

BORUT STOJILKOVIČ**odgovorni urednik GEOmix-a**

Predstavitel pri UO.

MIHA BRKINJAČ**3. letnik geografije****tehnični urednik**

Umestitev prispevkov in ostalih vsebin v oblikovno podobo GEOmixa ter priprava revije za tisk.

Najraje bi živel v času ...

... v katerem živim sedaj Vsa zgodovinska obdobja imajo kako draž, ki me vabi, da bi se prestavil s časovnim strojem vsaj za kratek čas nekam v preteklost. Ampak ravno današnji čas pa mi daje to možnost, da z raziskovanjem sveta okoli sebe na nek način »vstopim v ta časovni stroj« in občudujem vse, kar so nam prepustili predniki.

O regionalni geografiji bi rekel, da je ...

zelo zanimiva reč – pojmom iz teorije daje praktične primere, meni pa ideje za potovanja.

Katera sta tvoja najljubša risanka in film?

»A je to« oz. »Pat in Mat«, kar sicer ni ravno risanka, ker gre za lutke, ampak vseeno zmaga zaradi nadvse bistrih in neskončnih idej glavnih junakov. Priljubljenih filmov imam pa čisto preveč, tako da ne bi bil rad nepošten in favoriziral le enega izmed njih :)

MAJA LUPŠE

3. letnik, geografija in slovenistika
lektorica GEOMixa

Gledališče ali kino?

Odvisno od obdobja v življenju, od letnega časa, razpoloženja ... Mi pa gledališče predstavlja večji stik z igralci, bližje opazovanje njihovega ustvarjanja, večjo dramatičnost. Rada ga imam. V kino grem redkeje, ker si kvaliteten film raje privoščim doma, izjema je festival Liffe, ki ga ne smem zamuditi.

Brainstorming – tri stvari povezane s pedogeografijo?

Ogromno učenja, Blaž Repe, septembrski izpitni roki.

Zakaj je dvodisciplinarni študij zate tisto pravo?

Ker imam rada veliko stvari in ker me v življenju navdihuje radovedno srce, se nisem mogla odločiti le za nekaj. Tako kombiniram eno z drugim, krmarim med nasprotji in sem bolj kreativna.

SARA ŽIBRAT

2. letnik anglistike in slovenistike
lektorica GEOMixa

Kateri filmski lik bi želela biti?

Filmski lik dejansko že sem. V prleškem celovečercu Vinopiri igram neke vrste »vampirko«, ki pije kri le osebam z visoko vsebnostjo alkohola v organizmu. Taka vloga mi pristaja - avtoritativna, provokativna.

Ko bom imela osemdeset let, bom ...

... posedala na balkonu in brala vse tiste dobre knjige, za katere ni bilo časa med študijem in delom. Če bo naša generacija sploh dočakala penzijo, seveda ...

S katerim letnim časom bi se najlažje poistovetila?

Najbolje me opiše poletje. Je nabito z energijo in leno hkrati, večini nasploh zelo prijetno, pa vendar z nepredvidljivimi nihanji razpoloženja glede na nenadne vremenske spremembe in z brnenjem mrčesa zna iti komu tudi na živce.

VALENTINA PAJK

članica uredniškega odbora
Predstavitel pri UO.

EVA RAJH

absolventka geografije in češčine
članica uredniškega odbora

Sanjski poklic v mojem otroštvu?

Zelo sem si želela biti vzgojiteljica v vrtcu, saj sem videla, kako fino jim je, ko se igrajo z nami. Po osnovni šoli sem se vpisala na srednjo vzgojiteljsko, na praksi pa sem kmalu ugotovila, da ta poklic ni dovolj zahteven zame, tako da sem se po opravljenem maturitetnem tečaju vpisala na Gefo in Češčino. Ne vem, če je v Sloveniji študij, ki je trenutno bolj primeren zame.

Kam greš najraje na teren?

Na teren grem najraje kar nekam, kjer je kras. Super so mi ostale v spominu vse raziskovalne odprave tistih študentov, ki so pisali diplomsko iz teme krasa (oz. natančneje glaciokrasa), tudi sama pa bom za diplomsko pisala o krasu, in sicer Češkem krasu južno od Prage. Naj pa dodam še, da vsako leto visim na Barju in da je cijaziti s kolesom na Rakitno super preizkušnja, še lepše pa je potem nazaj dol švigniti do Jezera.

Prava razlika med meteorologijo in klimatogeografijo je ...

Ni je. Pri obeh se učiš in učiš in učiš ... in na koncu ugotoviš, da glih tko nimaš pojma o teh zapletenih procesih, kot ga nisi imel na začetku, preden si odprl knjigo.

TINA KROŠELJ

geografija
članica uredniškega odbora

Bolj me privlači "razviti" svet ali države v razvoju?

Bi rekla da me bolj privlačijo države v razvoju, kar pa nikakor ne pomeni, da v razvite države ne bi pomolila nosu. Če gledam seznam do sedaj obiskanih držav, trenutno zmagujejo države v »razvitem« svetu. Verjetno me prav zato, ker jih še nisem veliko videla, toliko bolj vleče v države v razvoju. Definitivno pa me najbolj privlačijo islamske države. Bližnji vzhod, prihajam!

Med vajami iz Metod za geografe sem ...

... po navadi z vsemi močmi in možganskimi celicami skušala slediti diapozitivom. Ob dobrem dnevu mi je to celo uspevalo.

Prva asociacija na terenske tedne v drugem letniku?

Prva asociacija je pri meni kar v množini. Preluknjan šotor, vonj iz Dixijev konec tedna, vroča Veronika, sočen masten zrezek za prvi teren, stric Marjan in posebna terenska »pižama«. Ta je namreč obsegala trojne hlače, dvojne nogavice, štiri plasti majic, mikic in flisa, plus kapuca in kapa na glavi, vse seveda zavito v spalno vrečo. Pa še tako me je zeblo. Vreme ni bilo najboljšje, je bila pa družba zato toliko boljša – geografi pač.

POLETNI GEOGRAFSKI RAZISKOVALNI TABOR OB SCHENGENSKI MEJI

Slika 1: Velike Malence (foto: Suzana Vurunič).

Po preteku enega leta je ponovno nastopil čas, ko se je družina geografov zbrala na poletnem raziskovalnem taboru, ki je že tradicionalna dejavnost v okviru Društva mladih geografov Slovenije (DMGS). Šestnajsti geografski raziskovalni tabor Brežice 2012 z naslovom »Obmejnost kot priložnost brezmejnih možnosti« je potekal med 7. in 15. julijem 2012 na območju občine Brežice. Usmerjali in spodbujali so nas organizatorji Simon Koblar, Tina Krošelj, Veronika Sorčan in Suzana Vurunič.

Priprave na tabor so se začele že v mesecu juniju, ko smo se odpravili na predhodno strokovno ekskurzijo pod vodstvom doc. dr. Katje Vintar Mally z namenom, da se že vnaprej seznanimo s pokrajino, ki je bila kasneje naše območje preučevanja. V pestrem dnevu smo si ogledali prostore Jedrske elektrarne Krško, bili smo gostje pri brežiškem županu in na novi Fakulteti za turizem Brežice, ki je prve študente sprejela prav v šolskem letu 2012/13. Šli smo tudi na ogled smetišča in zavarovanega območja narave – Jovsov.

V sobotnih popoldanskih urah (7. 7. 2012) se nas je 24 geografov, študentk in študentov od 1. letnika pa do absolventskega staža, z vseh koncev Slovenije, zbralo v OŠ Artiče, kjer smo bivali vseh deset prihodnjih dni. Vsak udeleženec si je v šolski telovadnici izbral svoj najljubši kotic in si tam udobno postlal z blazino in spalno vrečo, kot na pravem taboru. Na voljo smo imeli tudi ostale prostore šole, ki so nam služili za delo, prehranjevanje, druženje, ... Za odlične dnevne obroke je za nas skrbelo osebje gostiln Racman in Štefanič, zajtrke pa smo si pri-

pravljali sami. Po hitrem pregledu našega novega bivališča in uradnem pozdravnem nagovoru organizatorjev, smo se udeleženci tabora med seboj spoznavali preko vsem dobro znanih spoznavnih iger.

Naslednja dva dneva sta na območju občine Brežice potekali strokovni ekskurziji pod vodstvom profesorjev z Oddelka za geografijo na FF UL. Nedelja je bila fizično-geografsko obarvana. Z izr. prof. dr. Karlom Natkom smo spoznavali geološko zgradbo in nastanek omenjenega območja, geomorfologijo in značilnosti nepravlega kraša, hidrologijo in poplavno ogrožena območja v občini, sestavo in rabo tal na Brežiškem polju, ki je zaradi nanosov (neprave) puhlice eno najrodovitnejših kmetijskih območij v Sloveniji. Ogledali smo si zunanost ene izmed obnovljenih repnic – to so rovi, skopani v kremenčev pesek, namenjeni so shranjevanju pridelkov oz. ozimnice, saj je tak prostor suh in ima stalno temperaturo okoli 10 oC, danes služijo predvsem kot vinske kleti. Pogumno smo kljubovali vročini in se povzpeli na hrib Šentvid oz. Sveti Vid, ki se dviga desno nad sotočjem Save ter Krke in od koder je lep razgled na Brežice s širšo okolico. Stali smo tudi na utrjenem gradišču Velike Malence, ki je bilo naseljeno že pred našim štetjem in skozi vsa nadaljnja obdobja zgodovine oblegano s strani različnih ljudstev, dokler se v 6. stoletju na to območje niso naselili naši predniki – Slovani. Ogledali smo si tudi zavarovano območje narave – Jovse. To je poplavna ravnica z obsežnimi vlažnimi in poplavnimi travniki vzdolž reke Sotle.

Naslednji dan smo se z doc. dr. Dejanom Cigaletom in z izr. prof. dr. Jernejem Zupančičem podali raziskovat družbene značilnosti širšega območja Brežic. Na Policijski postaji Brežice nam je zgovorni gospod Petelinc podrobno predstavil delo tamkajšnjih policistov, predvsem na področju varovanja zunanje schengenske meje. Izvedeli smo zanimiva dejstva o poteh ilegalnih pribežnikov ter o načinih njihove obravnave, ko so prestreženi na svoji nelegalni poti v EU. Oglledali smo si prostore nove policijske postaje (zgrajena leta 2007 ob priključitvi Slovenije k schengenskemu območju) in spremljali ponazoritev iskanja ilegalnih pribežnikov in prepovedanih drog s pomočjo za to usposobljenega psa. S profesorjem Zupančičem smo se ukvarjali z vprašanjem identitete Spodnjega Posavja ter ugotavljali prednosti in slabosti življenja ob državni meji ter značilnosti državnih meja, ki so umetne tvorbe. Sedanji potek meje je le presek trenutnega stanja meje v celotni njeni evoluciji. V drugi polovici dneva smo raziskovali vinorodno deželo Posavje, ki se deli na več vinorodnih okolijev (Bizeljsko-Sremič, Bela krajina, Dolenjska). V tem sklopu smo si ogledali tudi grad Pišece in grad Mokrice ter razmišljali o povezovanju turizma in vinarske, sadjarske oz. na splošno kmetijske dejavnosti na tem območju.

S torkom se je začelo naše samostojno terensko in kabinetno delo na različnih področjih v okviru tematskih raziskovalnih delavnic. Naslovi delavnic so bili sledeči: Regionalna identiteta Spodnjega Posavja, Prednosti in slabosti življenja ob schengenski meji, Perspektiva vinogradništva in sadjarstva, Pretekla in sedanja raba vodne energije, Zasnova šolske ekskurzije po občini Brežice. Dominanten cilj prve delavnice je bil ugotoviti, kako močna je identiteta »biti Posavec« v občinah Sevnica, Krško, Brežice in Kostanjevica na Krki, kot treh občinah, ki so del statistične regije Spodnje Posavje ter v občini Radeče, ki sicer pripada Savinjski statistični regiji, a se po mnenju župana želi priključiti kohezijski regiji Posavje

le zaradi ekonomskih prednosti. Druga delavnica je proučevala življenjske navade ljudi ob slovensko-hrvaški meji pred vstopom v schengensko območje in po njem ter ugotavljala posestno-zemljiške odnose na obeh straneh meje. Tretja delavnica je z metodo SWOT analize ugotavljala prednosti, slabosti, priložnosti in nevarnosti razvoja vinogradništva in sadjarstva v občini Brežice. Četrta delavnica je popisovala nekdanje vodno-energetske objekte (mline, žage) na vodotokih v severnem, bolj vzpetem delu občine Brežice. Predpostavljali so, da so mesta, ki so bila že v preteklosti primerna za poganjanje mlinskih koles, potencialna območja rabe hidroenergije v prihodnje, predvsem za gradnjo malih hidroelektrarn. Zadnja, peta delavnica, je bila bolj pedagoško usmerjena. Članice delavnice so zasnovale sklenjeno geografsko-zgodovinsko učno pot po severnem delu občine Brežice za osnovno šolo (2. in 3. triada) z možno nadgra-

dnjo za srednješolce. Določile so najbolj zanimive točke in jih geografsko-zgodovinsko predstavile ter pripravile učne liste za učence in učitelja.

Na taboru seveda nismo samo delali, večere smo si popestrili z igranjem odbojke na mivki ter drugimi družabnimi igrami, že tradicionalno smo se pomerili v »mokrih« štafetnih igrah, kar se je odlično prileglo po pasje vročem dnevu, ogledali smo si tudi vaje domače (artiške) folklorne skupine, dekleta pa smo se poleg tega zabavala še s pomerjanjem različnih slovenskih narodnih noš, ta privilegij nam je omogočila Helena Fakin, udeleženka tabora, ki je članica omenjene Folklorne skupine KUD Oton Zupančič Artiče. Poleg tega smo si že prvi dan izžrebali vsak svojega skritega prijatelja in to skrivnost bolj ali manj spretno hranili do zadnjega dneva tabora. Organizatorji so poskrbeli tudi za vsakodnevni izid časnika Seljački oglasnik, v katerem so se dnevno nabirali zanimivi prispevki in anekdote povezane z delom po delavnicah ali drugimi manj resnimi dnevnimi dogodki. Vsak dan nam je vladala nova demokratično izvoljena kraljica oz. kralj (edini moški predstavnik med udeleženci tabora).

Slika 2: Družabne igre (foto: Suzana Vurunič).

Predzadnji dan tabora smo izkoristili za oddih in sprostitve svojega adrenalina v Termah Čatež, ki so le korak stran od Brežic. Zadnji dan pa smo se poslovili z zaključnim skupnim piknikom in se odpeljali spet vsak v svojo stran proti domu.

Javna zaključna prireditve, na kateri so bili predstavljeni rezultati vsake izmed delavnic, je potekala v soboto, 27. 10. 2012, ob 12.00 v prostorih nove športne dvorane v Brežicah, in sicer v sklopu Podjetniško-obrtnega in kmetijskega sejma. Vsi rezultati našega dela pa bodo zbrani v zborniku, ki se pripravlja in bo izšel do konca leta 2012. Vseboval bo zbirko člankov z geografsko tematiko o občini Brežice ter članke s povzetki raziskovalnih delavnic.

Polonca Lapanja

(onca.lapanja@gmail.com)

24. EGEA LETNI KONGRES 2012

Slika 1: Atomium v Bruslju, zgrajen za potrebe svetovne razstave leta 1958, prikazuje strukturo železovega kristala (foto: Anja Šmit).

Kdaj: **10.–15. 9. 2012**
Kje: **Leuven, Belgija**

Bruselj = evropska prestolnica

Vafliji, pečen krompirček in pivo so besede, na katere marsikdo pomisli, ko zasliši besedo Belgija. Ta mala država, ki je od Slovenije večja za 10.000 km², ima kar tri uradne jezike: nizozemščino, francoščino in nemščino. Vse to in še več sem o Belgiji izvedela na »pre-eventu« v Bruslju, kjer smo si ogledali glavne znamenitosti mesta. To so staro mestno jedro z mestno hišo, kipec Manneken Pis (»Deček, ki lula«), Atomium in evropska četrt z Evropskim parlamentom. Poleg tega smo zvečer imeli pokušino 32 različnih vrst piva. Večina od njih je bila belgijskih, nekaj pa smo jih udeleženci prinesli s sabo iz svojih držav. Meni najbolj zanimivo belgijsko pivo je bilo tisto, z okusom češnje. Vsi smo bili mnenja, da se je glavni organizator dogodka za nas res potrudil, za zajtrk nam je celo spekel vafle, ki so bili odličnega okusa.

Ko nas nagovori sam predsednik ...

10. septembra smo se odpravili proti Leuvnu, ki je od Bruslja oddaljen le pol ure z vlakom. Takoj, ko smo prispeli, smo se spet srečali z znanci s prejšnjih Egea dogodkov, s katerimi smo komaj čakali, da se zopet vidimo. Za dobrodoščilo smo prejeli porcijo belgijskega pečene-

ga krompirčka, ki je konkretnější od običajnega našega in zelo dobrega okusa. Imeli smo še nekaj časa, da smo skočili v naše najelegantnejše oprave, saj se je vse skupaj začelo precej uradno. Otvoritvena slovesnost je bila res nekaj posebnega, saj je potekala v slikoviti mestni hiši Leuvna. V videu nas je nagovoril sam predsednik Evropskega sveta **Herman Van Rompuy**. Izvedeli smo, da se nas je zbralo 180 geografov iz 23 držav in 60 entitet. Po uradnem prebitju ledu se je pričela zabava z igralniško tematiko, kjer se je bilo možno preizkusiti v različnih igrah na srečo, seveda ne za pravi denar.

Delavnice

Drugi dan smo začeli z delavnicami, ki so se dotikale glavne teme kongresa: **Karte – nameni in cilji**. Možno je bilo izbirati med naslednjimi delavnicami, vodenimi večinoma s strani profesorjev geografije tamkajšnje univerze: klimatske, digitalne, etične, socialne, propagandne in svarilne karte, karte nepremičnin, ustvarjanje kart, prikazovanje kart in karte o širjenju mest. Udeležili smo se tudi štirih različnih predavanj. Zvečer smo se predstavniki entitet zbrali na svojih regionalnih srečanjih, kjer smo poročali o delovanju entitete. Potem je potekala **rojstnodnevna zabava Egee**, ki je letos praznovala 25. obletnico od svojega nastanka!

Gent = »veggie« mesto

Tretji dan smo se odpravili na eno izmed naslednjih ek-

skurzij: na belgijski geografski inštitut, v okolico Leuvna, v Bruselj, v Antwerp ali v Gent, kamor sem se odpravila jaz. Gent me je očaral s svojo arhitekturo in lego ob reki. Ker je ekskurzija imela poudarek na urbanem turizmu, smo izvedeli, da Gent še ni tako turistično razvit kot Brugge, v tem pa je prav poseben čar mesta. Zanimiv se mi zdi tudi kot prestolnica vegetarijancev, saj imajo festival, posvečen nemesnemu načinu prehranjevanja in četrtke kot dan brez mesa (v šolah, javnih menzah). Ko smo se vrnili z ekskurzije, so nam organizatorji pripravili nekaj značilno belgijskega – »cantus«. To je pivska igra, ki vključuje veliko petja znanih pesmi. Po tem dogodku pa so tisti, ki so želeli, odšli v center mesta do jutranjih ur.

Obisk »strica Googla«

Noč je bila kratka, saj smo naslednji dan že nadaljevali z delavnicami in njihovimi predstavami ter predavanji, udeležili smo se tudi znanstvenega simpozija, na katerem so naši kolegi predstavili svoje diplomske ali magistrske naloge. Po večerji nas je čakalo težko pričakovano **predavanje Eda Parsonsa**, razvojnega tehnologa pri Google Maps. Nato pa še **kulturna tržnica**, na kateri so se predstavile vse države udeleženke kongresa s svojo tradicionalno hrano in pijačo. Slovenske barve smo zastopale štiri predstavnice nežnejšega spola, tri iz Egee Maribor in moja malenkost iz Egee Ljubljana.

Kje se bomo potepali naslednje leto?

Peti dan je bil dan za **trening!** Lahko si aktivno sodeloval na enem izmed naslednjih: Power point predstavitve, osebno oglaševanje, medkulturna komunikacija, organizacija dogodkov, vodenje entitete, motivacija, promocija, strateško vodenje, konflikti in posredovanje ter upravljanje s financami. Na »Partners forumu« so se predstavile univerze in organizacije, s katerimi sodelu-

je Egea. Tako smo dobili informacije o tem, kje še lahko študiramo, opravljamo prakso in se mogoče tudi zaposlimo. Temu je sledil najbolj uraden in hkrati zelo zanimiv dogodek na letnih kongresih: **generalna skupščina**, na kateri se odloča o delovanju Egee. Tokrat sem kot edina udeleženka kongresa iz Ljubljane predstavljala našo entiteto. Sprejeli smo nekaj novih protokolov, od katerih je za nas najpomembnejši protokol o razdelitvi držav glede na prihodke v štiri plačilne razrede (namesto v tri). S tem Slovenija pade v drugi razred (namesto v prvega), kar pomeni, da bomo že na naslednjem letnem kongresu plačali manj za participacijo na kongresu. Uradno smo tudi potrdili, da bodo naslednjega organizirali kolegi iz Varšave. Bili so edini, ki so kandidirali, saj so lani le za en glas izgubili v boju z Egee Leuven.

Razpustili smo stari **upravni odbor** in izvolili novega (Board of Egea 2012/13):

- Jirka Konietzny (Egea Trondheim), predsednik,
- Niels Grootjans (Egea Groningen), podpredsednik,
- Petronela Bordeianu (Egea Iasi), tajnica,
- Maciej Radyno (Egea Warszawa), blagajnik,
- Anna Tołoczko (Egea Warszawa), koordinatorka letnega kongresa 2013.

Colette Caruana (Egea Malta) je postala kontaktna oseba za našo Evromediteransko regijo. Predstavili so se tudi vsi organizatorji regionalnih kongresov naslednjega leta: kongres Vzhodne regije bosta organizirali Egea Moskva in Egea Tver (25. 2.–1. 3. 2013), Zahodne Egea Berlin (1. 4.–5. 4. 2013), Severne in Baltske Egea Copenhagen (15. 4.–21. 4. 2013) in Evromediteranske regije Egea Madrid, Egea Barcelona, Egea Sevilla in Egea Valencia (1. 5.–5. 5. 2013).

Slovo

In ker se dobre stvari hitro končajo, je tu že zadnji večer s tradicionalnim **BDC-jem** (»Beer drinking contest«) in zabava s tematiko bojevnikov, tako da smo se oblekli temu primerno. Zadnji dan smo bili prisotni na podelitvi certifikatov udeležencem, nato pa se je kongres uradno končal. Poslovali smo se od naših novih in starih prijateljev ter se odpravili vsak na svoj konec Evrope, nestrpnost čakajoč na naslednji kongres.

Za več informacij o kongresih in ostalih dogodkih pojdite na www.egea.eu.

Anja Šmit

anja.smit2@gmail.com

Slika 2: Veselje po dobljeni bitki v BDC-ju (foto: Anja Šmit).

FINE VOL. 2

Dogodek, vreden, da zamudiš Balkanijado

Slika 1: Norveško-madžarsko-češko-slovenska naveza ob rezultatu ene izmed delavnic (foto: André Sather Berger).

Kdaj: **8.–14. 10. 2012**
Kje: **Pullach, Nemčija**
Kdo: **Veronika Sorčan,**
Peter Kumer (EGEA Ljubljana)

FINE (Facilitators in Non-Formal Education) je dogodek, na katerem udeleženci razvijajo svoje kompetence kot trenerji oziroma facilitatorji. Program celotnega tedna je namenjen učenju različnih spretnosti, ki jih dober vodja skupine potrebuje, predvsem pa širjenju socialne mreže in sklepanju novih prijateljev. Letos je potekal že drugič, in sicer med 8. in 14. oktobrom v Pullachu (München) pod okriljem EGEE Bavarska. Udeležili so se ga člani entitet iz Barcelone, Berlina, Brna, Budimpešte, Bukarešte, Dunaja, Jene, Ljubljane, Marburga, Münchna, Rige, Rima, Seville, Trondheima, Varšave in Zagreba. Kot predstavnik EGEE Ljubljana sva se ga udeležila Peter Kumer in Veronika Sorčan.

Ko sem dobila e-pošto od DMGS-ja, s katero so člane vabili na ta EGEE dogodek, je nisem niti dobro pogledala. Šele na prigovarjanje takratne društvene zunanje ministrice sem sporočilo še enkrat prebrala, se odločila za prijavo, za dogodek pa poskusila navdušiti še nekaj bodočih potencialnih članov upravnega odbora DMGS-ja. Misija je uspela in na koncu smo v izbiro poslali štiri motivacijska pisma. Vsaki izmed dvanajstih entitet sta

pripadali samo dve mesti, in potrditveno sporočilo je prispelo na mojo in Petrovo elektronsko pošto.

Kmalu naju je kontaktiral Alistair, bodoči Erasmus študent iz Seville, ki se je prav tako udeležil treninga, če se nama lahko pridruži na poti v München. Seveda, in začelo se je urejanje čimbolj poceni prevoza. Kot edino dekle v ekipi sem se z birokracijo ukvarjala seveda jaz. Kupovanje in predaja vozovnic, urejanje še zadnjih stvari pred odhodom, in končno je prišel oktober.

Moja družina ima, tako kot večina slovenskih, sorodnike v izseljenstvu. Teta z družino živi v Kolbermooru, manjšem mestu blizu bavarskega Rosenheima. To dejstvo sem izkoristila za krajše počitnice in seveda za širjenje geografskih obzorij.

Rosenheim leži 55 km južno od Münchna in je eno izmed upravnih središč Zgornje Bavarske. V Rosenheimu konec poletja praznujejo Herbstfest, manjšo različico svetovno znanega festivala piva, Oktoberfesta. Duh praznovanja oziroma Wiesna je čutiti še celo jesen, saj so vse izložbe okrašene s prestami, karirastimi robci in lectovimi srci. Tudi nošnja »dirdlna«, tradicionalne bavarske ženske noše, ni rezervirana samo za turiste in pivo. Maturantke si ga tradicionalno nadenejo za podelitev maturitetnih spričeval, marsikatera starejša gospa s podeželja pa ga obleče, ko gre po opravkih v mesto ali k nedeljski maši. Štirje dnevi raziskovanja bavarske tradicije so se hitro končali in potrebno se je bilo odpraviti na sever. Poleg znamenitih nemških avtocest ponujajo tudi nemške železnice dokaj ugodno, hitro ter predvsem točno in zanesljivo možnost potovanja z vlakom. Kot zanimivost

naj omenim samo, da se potnikom na postajah in vlakih opravičujejo za dveminutne zamude, na vlakih pa objavljajo tudi načrtovana dela na progah in s tem povezane verjetne zamude za cel teden vnaprej.

Raziskovanje Münchna sem v zgodnjem dopoldnevu začela kar sama. Hiter sprehod čez strogi center mesta je bil dovolj za hitro orientacijo, potem pa sem se, utrujena od enournega sprehajanja s težkim nahrbtnikom, s knjigo v roki utaborila kar med mestna vrata na Karlsplatzu. Po dobri uri se mi je pridružil Peter, ki je vmes že našel našo nastanitev, in po še enem ogledu centra sva po dobri stari balkanski navadi za tri ure obsedela na kavi.

Potem pa na vlak proti Pullachu. Že med potjo mi je Peter povedal, da je naša nastanitev v bistvu gradič, preurejen v hostel, družinski hotel in nekaj v stilu naših ČŠOD. Kar je pomenilo, da je bil prostor sicer pravljico lep, na čudoviti lokaciji, a po deseti uri zvečer omejen na sobno glasnost. A tudi geografi smo sposobni upoštevati to pravilo! (Težje je bilo sicer s prepovedjo vnosa alkoholnih pijač v sobe, ampak tudi temu smo se uspešno prilagodili.)

Prva naloga, ki smo jo morali izpolniti ob prihodu, je bil seveda kup papirjev. Nemški natančnosti se je pridružila še evropska birokracija, kar je skupaj nanese petnajst minut preverjanja podatkov in podpisovanja. Potem pa večerja, spoznavni večer in zanimiva alternativa običajnim zabavam – zabava z namiznimi igrami! Jenga, šah, Človek, ne jezi se, različne igre s kartami ... Vse to se nas je tako prijelo, da smo z njimi po uradnih zabavah nadaljevali skoraj vsak večer.

Drugi dan se je začelo resno delo in vsak dan je bil bolj poln od prejšnjega. Načini učenja, teambuilding, spoznavanje dinamike skupin, medkulturni dialog, igranje vlog, vaje prostega govora, sprotne preverjanja in vrednotenja, debate o tem, kaj sploh je neformalno učenje, metode facilitacije v teoriji in praksi ... vse to in še več, povezano z mnogimi igricami, ki se imenujejo »energizers«, in so ena bolj neumna od druge, a vseeno zelo koristne za duh skupine in dvig motivacije.

Vsak dan smo bili postavljeni pred nove izzive, ki niso bili namenjeni le izpopolnjevanju naših vodstvenih in trenerskih sposobnosti, ampak v veliki meri tudi našemu osebnemu napredovanju. Dostikrat smo morali pri izvajanju nalog preseči same sebe. Kot primer naj povem samo nalogo, pri kateri smo se morali premikati po krogu samo s pomočjo lastnih rok in drugih ljudi. Za marsikoga je lahko intenziven telesni stik z ljudmi, ki jih pozna šele nekaj dni, zelo neprijeten. Ko pa pride okrog kroga, se določene ovire v trenutku spustijo in dosti lažje je zapupati. Drugi trenutek, zame najtežji, pa je bil dvominutni govor na temo, ki je nisi poznal vnaprej, ostali udeleženci pa so te ocenjevali. Morala sem govoriti razločno, počasi in v angleščini, vsi udeleženci pa so me kritično zares poslušali, kar mi je dodatno zbijalo samozavest. Imela pa sem srečo, da sem dobila odlično vprašanje. Prisilila sem se, da sem vsako besedo posebej premislila, zato sem avtomatsko govorila počasi in razločno, besedišče pa

me tudi ni pustilo na cedilu. Ko sem si po dveh minutah upala končno zares vdihniti, sem vedela, da sem naredila velik korak naprej.

Zaradi množice informacij, ki smo jih dobili čez dan, smo bili zvečer res potrebni sprostitev. Organizatorji so za nas izvrstno poskrbeli. Ker je Bavarska svetovna prestolnica piva, smo drugi večer preizkušali piva iz vseh držav udeleženk. Laško je bilo razglašeno za eno boljših piv večera (po besedah pivsko zelo izkušenega udeleženca), Union pa ni bil deležen večje pozornosti, zato se je slovenska ekipa morala žrtvovati in ga polovico spiti sama ...

Tretji večer smo si privoščili nočni ogled mesta z zaključkom v prijetnem lokalju, v katerem so dva udeleženca presenetili s tortami, saj sta ravno tiste dni praznovala rojstna dneva .

Četrty večer smo preživeli v družbi bavarske folklorne skupine, ki so jo sestavljali kitarist, harmonikaš in dva plesalca. Naučili so nas nekaj tradicionalnih plesov, manjkalo pa ni niti piva v litrskih »Mass krugih« in priljubljenega tekmovalja, pri katerem moški (ali ženske) držijo s pivom (v našem primeru z vodo) napolnjen »Mass krug«. Zmaga seveda tisti, ki zdrži najdlje. V moški kategoriji je s konkurenco pometel češki udeleženec, v ženski pa je prepričljivo zmagala – Nemka.

Peti večer smo se odločili za igranje bowlinga, ki smo ga v hostelski kavarnici ob družabnih igrah podaljšali do štirihterih zjutraj. Zadnji večer pa so nas organizatorji odpeljali v Kultfabrik, zanimiv del mesta z množico nočnih klubov. Seveda smo bili prvi na plesišču, bili pa bi tudi zadnji, če ne bi imeli naslednji dan vlakov, letal in avtobusov proti domu.

Slika 2: Sladki prigrizki, ki so popravili grenak okus po poizkušanju piv (foto: André Sather Berger).

Z zaključkom FINE-a se je naše delo šele zares začelo. Da bomo naše kompetence, pridobljene skozi trening, zares uporabljali in znanja predajali naprej, smo morali v sklopu zadnjega treninga napisati obljubo, da bomo izpolnili zadane cilje. Do konca februarja pa moramo oddati poročilo o naši dosedanji dejavnosti in napredku.

FINE je izkušnja, ki jo priporočam vsem, ki si želite nekaj več, zase ali za skupine, ki jih vodite. Največ, kar lahko odneseš, pa je 25 novih prijateljev.

Veronika Sorčan
kr.nonc@gmail.com

SEMINAR: MANY CULTURES 4 EUROPE

Slika 1: Skupinska fotografija udeležencev seminarja v La Rochelle (foto: C. Jadot).

Kdaj: **23.–28. 7. 2012**
Kje: **La Rochelle, Francija**
Kdo: **Anita, Urban, Maja**
(EGEA Ljubljana)

Ko se zbere ekipa geografov

50 geografov iz 16 držav je nepozaben teden preživel na zahodni obali Francije v La Rochelle, slikovitem in zgodovinsko bogatem mestecu, kjer je turizem najpomembnejša gospodarska panoga. Idejno je seminar bil namenjen predvsem Evromediteranski regiji in vzpodbuditi entitet k aktivnejšemu delu v okviru EGEE (European Geography Association For Students And Young Geographers) – Mednarodne zveze društev študentov geografije, sodelovale pa so vse regije EGEE. Seminar je organiziral Upravni odbor EGEE (Board of EGEA) skupaj s Komitejem za razvoj kadrov in usposabljanja (Human Resources and Training Committee). Seminar je podprla tudi Evropska fundacija za mlade.

Cilji seminarja so bili: izboljšanje interkulturnega dialoga med udeleženci; zavedanje mladih o pomembnosti rušitve stereotipov, predsodkov itd. in o toleranci; obvladovanje konfliktov v multi-nacionalnem in multikulturnem okolju (tudi v praksi) in vrednotenje kultur v sobivanju; motivacija mladih za delo na lokalnem/državnem/evropskem nivoju (na področju zagotavljanja človekovih pravic, programov za mlade).

Od 23. do 28. julija so se tako na programu znašle delavnice o kulturi in identiteti, o možnostih prostovoljnega dela po svetu in Evropi, o vzpostavitvi komunikacije (ne le verbalne, ampak preko gestikulacije) v izbrani družbe-

ni skupini, o človekovih pravicah ...

Množica kultur povezuje Evropo

Živimo v kompleksnem družbenem okolju. Čeprav živimo v isti družbi, se člani med seboj razlikujemo po izobrazbi, družbenem položaju itd., na kar kažejo tudi različno pojmovanje vrednot, vzorci vedenja, norme ipd. To se izraža v okviru kulturne pluralnosti (primer subkultur, ki kažejo na razlike v družbi). Med seminarjem smo se tako posvetili tudi interkulturalizmu – »oplajanju« kultur: sodelovanje in intenzivni stiki med kulturami, ki na osnovi tega tvorijo neko novo kulturo.

Multikulturalizem je stanje, v katerem druga ob drugi obstajajo različne kulture, tudi znotraj iste družbe npr. na etnični osnovi, vendar pa med njimi ni nikakršnih stikov v smislu sprejemanja kulturnih vplivov. Navadno je ena dominantna, druge pa so marginalizirane, soočene z asimilacijskimi pritiski dominantne kulture, na katero same kaj dosti ne vplivajo (npr. kulture etničnih manjšin, ki uporabljajo svoj jezik, šole). Obraten pojav multikulturalizmu je torej interkulturalizem.

Predmet seminarja je bila še globalizacija – kako se kulture povezujejo na političnem, vojaškem, kulturnem, ... področju. V okviru okrogle mize smo razpravljali o pozitivnih in negativnih vidikih omenjenega pojava.

Z vidika kulturnega relativizma smo spoznavali nam nepoznane kulture in preko socialnih eksperimentov (npr. »Social experiment: Visiting the Albatross Culture«, ki je bil zaigran) razmišljali izven »okvira kulture«. Skozi antropološki, sociološki, nenazadnje tudi geografski vidik smo prišli do skupnih, že znanih ugotovitev – da je vsaka kultura kompleksen pojav, in da moramo sprejemati med seboj različne si kulture ter se o njih še mnogo naučiti in jih razume(va)ti.

Slika 2: Združeni - Ukrajina, Poljska, Srbija, Češka, Slovenija - v eni izmed team-building iger (foto: Anita Selčan).

V okviru delavnice o miru so udeleženci v 5 skupinah posneli tudi igrane filme na temo »Picture the peace«. Zadnji dan smo si nadvse izvirne filme tudi ogledali in se ob nekaterih pošteno nasmejali.

Delavnice so na seminarju bile razporejene druga za drugo, tako da veliko prostega časa nismo imeli, vendar pa smo se Balkanci le povezali in si izborili čas za uživanje v vroči Franciji – nenazadnje je to za nekatere bil dopust! :) Ogledali smo si SAP-technologies, podjetje, ki se ukvarja s programiranjem software programov, ki se nato preko tehnologij (npr. GIS) uporabljajo v znanstveno-raziskovalne namene. V juliju so namreč pokrivali regato na svetovnem nivoju – svetovno prvenstvo z jadrnicami (SAP 505 World Championship 2012), kjer so tekmovalcem preko analitičnih orodij nudili najnovejše informacije o vremenu, trenutni poziciji jadrnice, predvidenem napredku v prihodnje itd. Za nas je bila to zares zanimiva izkušnja, ki je marsikateremu dala misliti, koliko možnosti in priložnosti dejansko lahko geograf s svojo izobrazbo izkoristi. Vse je seveda odvisno od zanimanja in ambicij posameznika.

Uživanje v dobri družbi ...

Večerni program so nam organizatorji popestrili s foto-

orientacijo in z lovom na zaklad po La Rochelle, s kulturnim večerom, večerom namenjenim spoznavanju Francije in njihove kulinarike, z EGEA Eurovision Song Contest, na katerem smo pokazali svoje skrite adute, večerno druženje na plaži pa je kakopak bila stalnica. Še posebej si bomo zapomnili Anitin rojstni dan, saj smo peli z mimoidočimi Francozi, nato pa nazdravljali v Atlantiku ... Druženje geografov je na zahodu Francije minilo prehitro – kot vsako potovanje, na katerem se imaš zakon! Maskota dogodka: krokodil Schnappi je potovanje prav tako nadaljeval proti Jeni (Nemčija) ...

Vsaki dan smo po zaključku »uradnega dela« imeli dnevno evalvacijo, kjer smo oblikovali zaključke, ki smo jih povezali v cilj seminarja. Veščine, ki smo jih pridobili (in nadgradili), ter celotna izkušnja seminarja v tednu dni, je udeležence seminarja navdušila do te mere, da smo začeli razmišljati o organizaciji podobnega dogodka tudi na lokalni ravni oz. na ravni entitet samih.

Urban, edini moški predstavnik Slovenije, je pot zaradi študijskih obveznosti nadaljeval proti Švici, vendar se Slovenkam vseeno ni godilo slabo ... Z Anito sva po seminarju še ostali v Franciji – bili sva pri najboljših gostiteljih v La Rochelle, ki so naju presenetili z organiziranim piknikom samo za naju, s surfanjem po kavču (dobesedno) in izrednim gostoljubjem (da ti štirje pobi grejo pripravljat sladoled s čokolado in smetano ob 5.00 zjutraj, pa res ni kar tako!). Po kratkotrajnem spancu sva odšli še v Veliko Britanijo, kjer sva uživali v podeželskem delu Londona ob sveže pečenih mafinih in dobri kavi. Zaradi olimpijskih iger so naju na letališču dodobra pretipali, saj sva izgledali sumljivo (smeh). Družili sva se tudi s pakistansko družino, ki naju je rade volje odpeljala proti letališču. Pod črto: na tem potovanju smo res spoznali toliko dobrih ljudi, da človek še kar ne bi odšel domov ... Med obujanjem spominov pa že pristanek v Benetkah in nazaj proti Ljubljani ... Nato na Štajersko (Anita) in Koroško (Maja). Fajn je blo! Kdaj gremo spet? ;)

Maja Gostenčnik, EGEA Ljubljana

gostencnik.maja@gmail.com

Slika 3: Turizem je najpomembnejša panoga v La Rochelle (foto: Anita Selčan).

KOLESARSKO-GEOGRAFSKA EKSKURZIJA PO LJUBLJANSKEM BARJU

In dve zanimivosti s terena

Slika 1: Ravnica Ljubljanskega barja (foto: Matjaž Dovečar).

Konec aprila 2012 se nas je 6 geografov odpravilo s kolesom na Ljubljansko barje v okviru enodnevne kolesarsko-geografske ekskurzije DMGS. Ekskurzijo sem pripravila z namenom usvajanja osnovnega geografskega znanja o Barju, saj kljub temu da leži Barje v posredni bližini naše fakultete, vse premalo zahajamo tja.

Ker Barje najlepše doživimo izven avtomobila, je ekskurzija potekala na kolesih, do določenih točk smo se odpravili tudi peš. Točk ogleda je bilo 9, po vrsti pa so si sledile: Kozlerjeva gošča, ribniki v dolini Drage, cerkev v Podkraju, barjanski okni, Podpeško jezero, Goriški mah, izvir Ljubljanice Močilnik, Mali plac na Kostanjevici, Črna vas. V tem prispevku se bom dotaknila dveh časovno najbolj oddaljenih tem, to sta geološki in tektonski razvoj območja na eni strani ter razvoj in rast mostiščarske kulture na drugi.

Zagotovo ena najzanimivejših tem sta **geologija in tektonika Barja ter njegovega zaledja**. Pa ne samo zaradi svoje veličine in ker sta osnova vsem nadaljnjim procesom, temveč tudi zaradi svoje zapletenosti in aktualnosti. Barje v svoji osnovi ni zgolj tektonska udorina, velika 120 km², ki se še vedno pogloblja. Tvori ga tudi 16 karbonskih, triasnih in jurskih osamelcev, ki pričajo o davnem izgledu te pokrajine, preden se je začela pogrezati (5), ter številne, preko 200 m (1) debele plasti različnih fluvialnih nanosov robnih vodotokov (lška, Borovniščica, Želimeljščica, Gradaščica in Sava) ter jezerskih usedlin (5).

Geološka sestava Barjanskega dna in njegovega zaledja

Najstarejše, torej **karbonske plasti** Barja in njegovega severnega zaledja sestavljajo do okoli 300 mio let stari konglomerati, peščenjaki in glinavci. Te plasti so prišle od drugod in so narinjene na mlajše triasne plasti. Najdemo jih na Gradu, Rožniku in Golovcu, na Barju pa med drugim na vzpetini Kostanjevica. Karbonske plasti so tu v večji meri ostanki kopenskih usedlin, ki so se odlagale

v močvirjih in sladkovodnih kotanjah, o čemer pričajo fosili, najdeni npr. na ljubljanskem gradu ob gradnji vzpenjače (5).

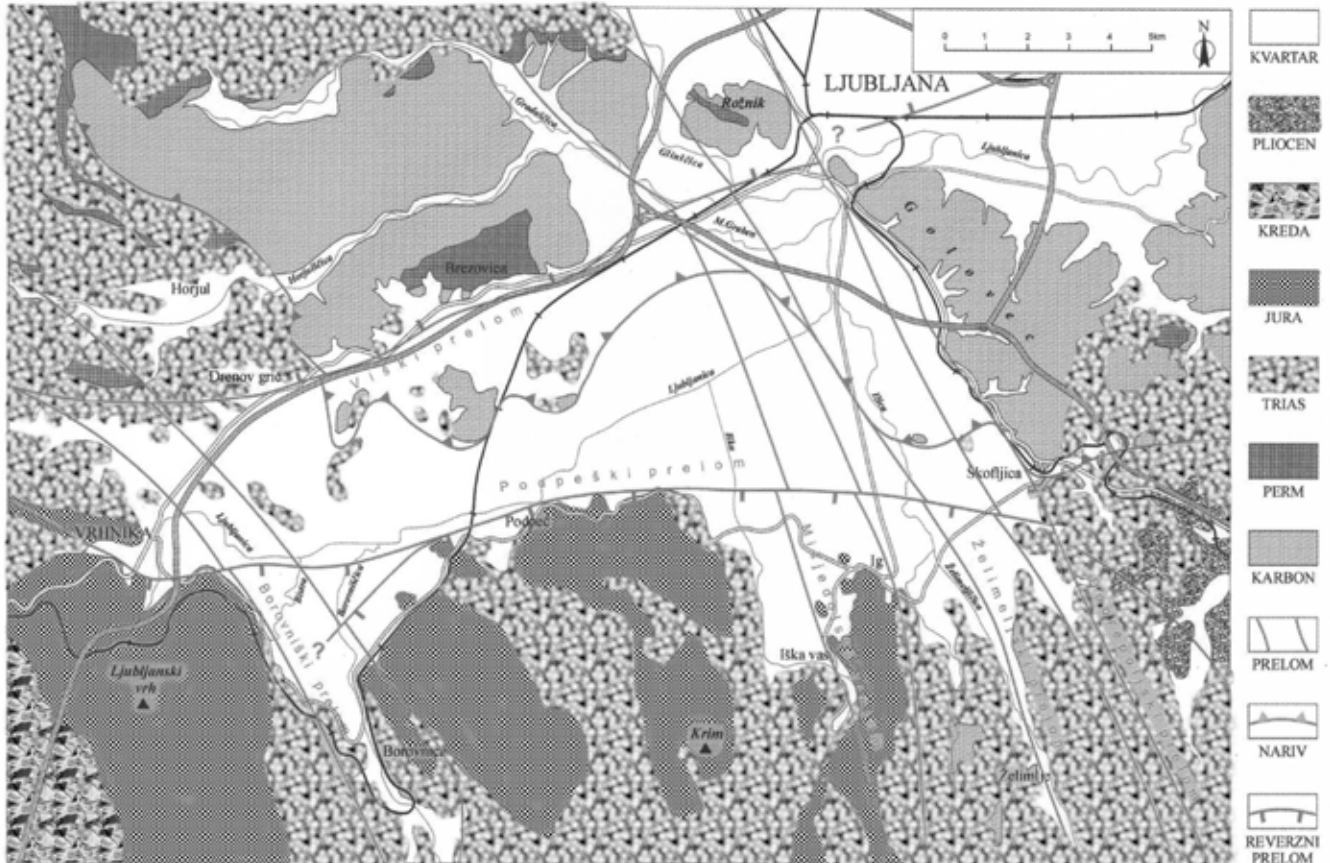
Na severozahodnem, jugovzhodnem ter ponekod na južnem zaledju Barja naletimo na **triasne plasti** v starosti 200 do 250 mio let. Te starosti so predvsem apnenci in dolomiti, najdemo pa lahko tudi vulkanski tuf (nahaja se v okolici vasi Kremenica) ter sivi roženec (5). Ekonomsko donosen je t. i. *hotaveljski apnenec* (sestavljajo ga rožnati in sivi apnenci in dolomiti), vendar tega pridobivajo že kar precej stran od Barja, to je v Hotavljah pri Gorenji vasi. Domače ime za to kamnino je tudi *hotaveljski marmor* (3). V Ljubljani si ga lahko ogledamo v sredini Robbovega vodnjaka na Mestnem trgu (5).

Nič manj pomemben in znan pa je bil (zdaj že zaprt) kamnolom **jurskega** apnenca pri Podpeči, ki ima zaščitene spodnjekurske plasti z bogato fosilno favno. Zaradi ohranjenih prekrstaljenih litotidnih školjk, obdanih s temno kamnino, ga je pri svojem delu rad uporabljal arhitekt Plečnik. Tako si to kamnino lahko ogledamo npr. v atriju Montanistike na Aškerčevi. Tudi stari Rimljani so cenili to kamnino, najdemo jo lahko vgrajeno v emonskih zgradbah. Pravzaprav je bila tako pomembna, da naj bi strugo Ljubljanice prestavili bliže kamnolomu. Na tem območju so domačini tudi kuhali apno, a ne iz apnenca, kot je to običajno, temveč iz dolomita, natančneje iz spodnje in srednjekurskega dolomita. Jurske plasti dosegajo starosti od 201 do 140 mio let (5).

Tektonsko ugrezanje in ojezeritve Barja

Po koncu tektonsko mirnega mezozoika je sledilo obdobje intenzivnih **tektonskih procesov**, najbolj aktivnih **proti koncu terciarja in na začetku kvartarja** (1). Kot posledica podiranja Afriške litosferske plošče pod Evrazijsko je bil (med drugim) nastanek številnih prelomov in pogreznitev kotlin. Tako se je pogrezala tudi Ljubljanska kotlina (4), z njo pa se je ob številnih prelomih

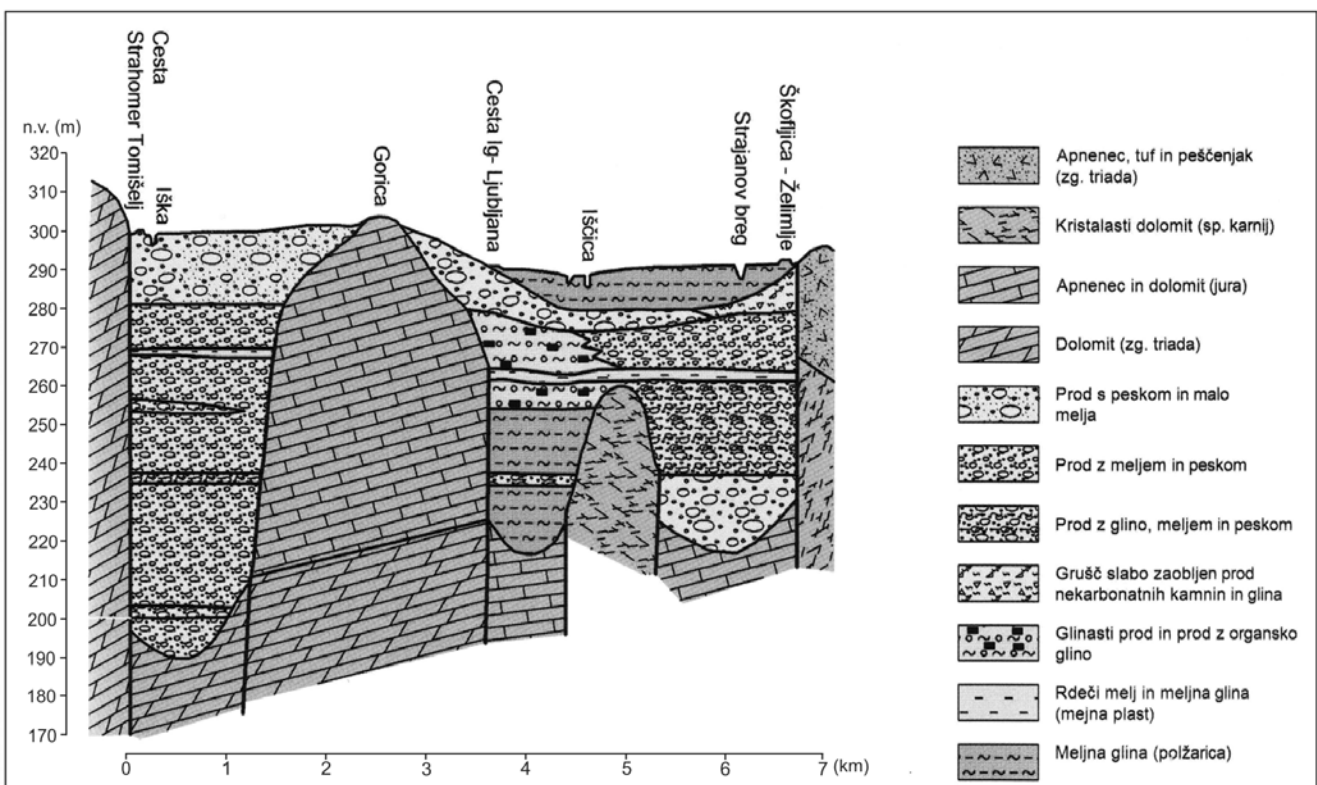

Slika 2: Geološka karta Ljubljanskega barja (prirejeno po PGK, listi, Kranj, Ljubljana, Postojna, Ribnica, M. Grm, tektonika T. Verbič; za črno-belo sliko dodatno priredil B. Kodelja) (8).

(Borovniški, Viški, Podpeški, Mišjedolski, Želimejski) neenakomerno pogrezalo tudi nekoč vzpeto območje, ki mu danes pravimo Barje. Do največjih pogrezanj je prišlo na vzhodnem delu Barja, to je pri Škofljici, najmanj pa se je pogrezalo na zahodu pri Vrhniki. Ob počasnem

pogrezanju terena so hudourniški vodotoki s prodnimi, peščeno prodnimi in meljasto prodnimi nanosi zasipavali nastale udorine. Kadar se je pogrezanje ustavilo, so tudi vodotoki nehali zasipavati. Prišlo je do (predvidoma) osmih ojezeritev, najpogostejši vzrok zanje pa so

Slika 3: Geološko-hidrogeološki profil med vznožjem Krima na zahodu in Pijavo gorico na vzhodu (prirejeno po Mencej, 1990) (8).

bile najverjetneje zaježitve odtoka Ljubljanice. Te naj bi nastale zaradi močnejšega nasipavanja Save na pragu med Ljubljanskim barjem in Ljubljanskim poljem (5). Posledice ojezeritev so seveda jezerske usedline, te se izmenjujejo z močvirskimi in rečnimi usedlinami, vse skupaj pa nakazuje na spremembe sedimentacijskega režima, odvisne od klimatskih in tektonskih procesov (1).

Zadnja ojezeritev in poselitve na Barju

Zadnja izmed ojezeritev Barja je nastala ob koncu **pleistocena**. Zaradi kulture Mostiščarjev, ki so se ob njem naselili, temu jezeru pravimo Mostiščarsko jezero.

Še pred prihodom Mostiščarjev so se na obrežjih začasno naseljevali **srednjekamenodobni lovci**, ki so živeli nomadsko življenje. Naseljevali so se v taboriščih, eno izmed takšnih so odkrili na osamelcu Breg pri Škofljici, preživljali so se z lovom, ribolovom in nabiralništvom, imeli pa so tudi prve udomačene živali – pse (7).

Pred 6.600 leti so se na Barje naselili **prvi Mostiščarji**, ki pa so tu ostali le eno desetletje. Kratkotrajnost poselitve je po mnenju nekaterih raziskovalcev povezana z iskanjem bakra, kar pa ni dokazano. V tem času je namreč baker doživljal svoj razcvet. Sledila sta dva niza poselitve v večih naselbinah, od katerih so nekatere obstajale sočasno, nekatere časovno ločeno. Druga poselitev se je začela **pred 5.700 leti** in je trajala 400–500 let, tretja in s tem zadnja mostiščarska poselitev Barja pa se je začela **pred 4.800 leti** in je trajala 400 let. Pred prib. 4000 leti se je jezero začelo postopoma zamočvirjati, ponekod je prešlo v nizko ali visoko barje, s tem pa se je zaključila mostiščarska kultura. Novi priseljenci so svoja naselja postavljali na trdna tla, na primer na rob iškega vršaja (7).

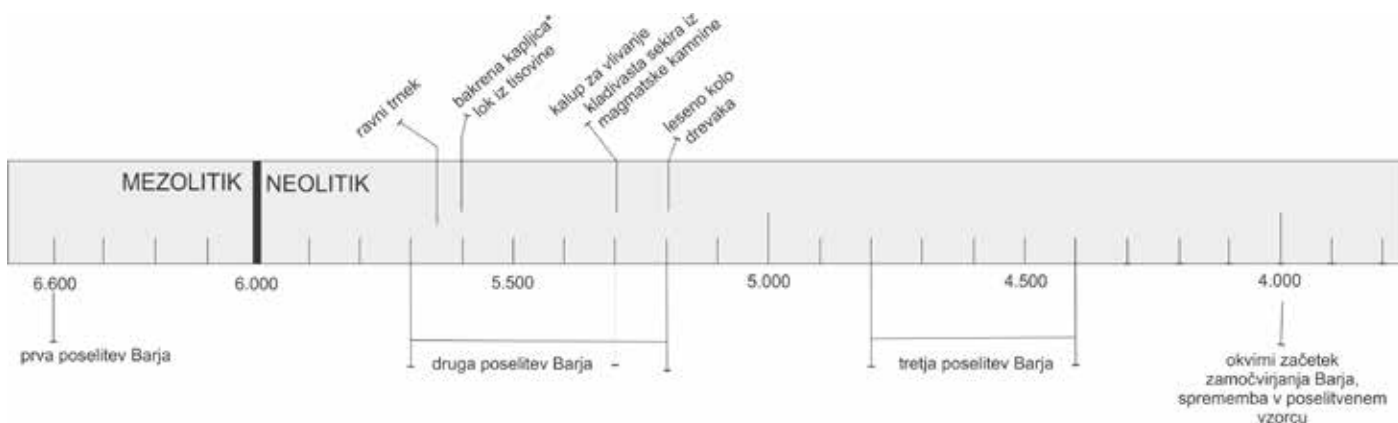
Osnova preživetja sta bila za Mostiščarje lov in nabiralništvo, dopolnjevalo pa ju je udomačevanje ovc, koz, svinj in ponekod goveda. Najbolj je verjetno, da so sprva udomačevali divje svinje, saj je bil za to teren z gozdnatimi, ponekod zamočvirjenimi tlemi najbolj primeren; za drobnico pa so boljša suha tla. Svinje so tako v hrastovih

in bukovih gozdovih ujeli v ogrado in živali so se same pasle, ljudje pa s tem niso imeli nobenega dodatnega dela, kot so to imeli z drobnico ali govedom, ki imajo kot prežvekovalci veliko bolj neprilagodljive prehranjevalne navade. Paša je bila mogoča s postopnim umikanjem jezera ter z antropogenim krčenjem gozdov. Mostiščarji so živino sprva gojili predvsem za meso, nato pa so jo začeli koristiti tudi za vprego (govedo), kožo in mleko. Mleko so najverjetneje pili od drobnice, saj je bilo veliko lažje krmiti nekaj čez 10 kg težko drobnico kot pa nekajkrat težje govedo. Zakol živali je bil vezan na letni čas oziroma odvisen od zaloge krme. Ob začetku zime, ko je bila hranilnost mesa zaradi jesenske paše najboljša, so zaklali večino udomačenih živali, meso pa so tekom zime ohranili z dimljenjem ter najverjetneje s shranjevanjem v mrzlih rekah in v jezeru (6).

Dodelana so tudi nekatera **tehnična znanja** Mostiščarjev. Za namene lova in ribolova so poznali ne samo t. i. **ravni trnek**, namenjen lovu večjih rib in vodnih ptic, temveč tudi **lok in puščico**. Primerek trnka in loka so našli v nekdanji naselbini Hočevarica pri Verdu v starosti okoli 5.600 let. Najdeni lok je iz tisovega lesa, kar je zelo primeren les za loke in nakazuje na poznavanje lastnosti različnega lesa za različne namene. Tako so po drugi strani za kole, na katere so postavili svoje kolibe, uporabili večinoma jesen in hrast, za kolesa pa jesenove plošče, vezane s hrastovimi klinastimi letvami (7).

Stare predstave ob besedi Mostiščarji priključijo podobo številnih kolib, postavljenih na velikih ploščadih, ki jih nad vodo držijo lesenii koli. Tako so si raziskovalci nekoč razlagali najdbo številnih kolov, zapičenih v barjanska tla. Novejša dognanja obsežna kolišča razlagajo z **živahno gradbeno aktivnostjo**, saj so kolibe pogosto obnavljali ali postavljali nove na mestih starih. Kolibe so tako stale zgolj ena zraven druge, med njimi pa je bil prazen prostor. Pri kolibah je potrebno omeniti tudi pomembno poznavanje prednosti usmerjenosti slemen v smeri SZ–JV. To omogoča optimalno **izrabo toplote sonca**, kar je še posebno prav prišlo pozimi (7).

Nič manj pomembna pa je že prej omenjena najdba le-

Časovni trak Ljubljanskega barja:
zgoraj -- starost posameznih najdb
spodaj -- mostiščarske poselitve, pred sedanostjo

*najstarejša bakrena najdba na Slovenskem

Vir:
Ljubljansko barje. 2008. Pavšič, J. (ur.). Ljubljana, ZRC SAZU, 214 str.

senega kolesa z osjo s Starih gmajn pri Verdu, ki je ena najstarejših te vrste na svetu. Kolo ima premer več kot 70 cm, vezano je iz dveh jesenovih plošč, v sredini pa ima pravokotno odprtino, v katero je bila vstavljena os. Ta se je med vožnjo vrtela. Predvideva se, da gre za odprti enosni voz (cizo), ki je (bil) značilen za hribovite pokrajine (npr. Švico in JZ Nemčijo), medtem ko so v ravninskem svetu (npr. na Danskem) uporabljali štirikolesni voz (7). Mostiščarji so bili tudi **prvi metalurgi** na Slovenskem. Najstarejši dokaz za to je kapljica bakra, stara 5.600 let, ki so jo našli v stari lončeni posodi. Od metalurških pripomočkov pa so bili najdeni tudi dva kalupa za vlivanje predmetov, livarske posode, keramične šobe za puhalo in bakreni predmeti (7).

Območje Ljubljanskega barja je v večih pogledih živahno. Po eni strani lahko skozi geološko zgodovino spremljamo počasno pogrezanje in hkrati zasipavanje terena, zaradi slabega odtoka vode pa je med drugim tu

nastalo več jezer. Zadnja ojezeritev je ponudila bogato življenjsko okolje mostiščarski kulturi, ki se je tu razvijala v treh ločenih obdobjih in nam zapustila med drugim eno najstarejših najdb koles na svetu ter vpogled v njihovo spoprijemanje z izzivi življenja. Barje je v večini obdano s karbonatnimi kamninami, ki so tako Emoncem kot današnjemu človeku nudile osnovni ali okrasni gradbeni material, karbonatno pa je tudi barjansko dno. Kot je jezero počasi nadomestilo močvirje in kasneje barje, je mostiščarsko kulturo počasi nadomestila druga. Danes na Barju živimo mi, zanimivo pa bi bilo izvedeti, kdo bo nadomestil nas in kaj nam bo še ušpičila tektonika.

Eva Rajh,
absolventka geografije
rajh.eva@gmail.com

Slika 5: S kolesi po Barju (foto: Matjaž Dovečar).

VIRI IN LITERATURA:

1. Bavec, M., Pohar, V., 2008. Kvartar. V: Pleničar, M., Ogorelec, B., Novak, M. (ur.). Geologija Slovenije. Ljubljana, Geološki zavod Slovenije, str. 441–464.
2. Geološki terminološki slovar. 2006. Pavšič, J. (ur.). Ljubljana, ZRC SAZU, 331 str.
3. Kamnolomi. Marmor Hotavlje Group. URL: <http://www.marmor-hotavlje.si/sl/kamnolomi> (Citirano 8. 11. 2012).
4. Ogrin, D., Plut, D., 2009. Aplikativna fizična geografija Slovenije. Ljubljana, Znanstvena založba FF UL, 246 str.
5. Pavšič, J., 2008. Geologija Barja in njegovega obrobja. V: Pavšič, J. (ur.). Ljubljansko barje. Neživi svet, rastlinstvo, živalstvo, zgodovina in naravovarstvo. Ljubljana, Društvo Slovenska matica. str. 6–16.
6. Toškan, B., 2008. V: Pavšič, J. (ur.). Ljubljansko barje. Neživi svet, rastlinstvo, živalstvo, zgodovina in naravovarstvo. Ljubljana, Društvo Slovenska matica. str. 153–158.
7. Velušček, A., 2008. Nekoč so na Ljubljanskem barju živeli koliščarji. V: Pavšič, J. (ur.). Ljubljansko barje. Neživi svet, rastlinstvo, živalstvo, zgodovina in naravovarstvo. Ljubljana, Društvo Slovenska matica. str. 159–169.
8. Ljubljansko barje. Neživi svet, rastlinstvo, živalstvo, zgodovina in naravovarstvo. Pavšič, J. (ur.). Ljubljana, Društvo Slovenska matica, 214 str.

GEOLOŠKO-KRAJINARSKO-GEOGRAFSKI TABOR

Kočevje 2012

Slika 1: Skupinska slika udeležencev (foto: Matej Blatnik).

Kdaj: 26.-29. 4. 2012
Kje: Kočevje, Slovenija

Letošnji geološko-krajinarsko-geografski tabor se je odvijal med 26. in 29. aprilom v Kočevju. Kočevska pokrajina je bila izbrana predvsem zaradi dveh razlogov, ki igrata pomembno vlogo ne samo v Sloveniji, ampak tudi po svetu. Prvi razlog je svetovni problem odlaganja prevelike količine odpadkov. V Sloveniji v zadnjih letih buri duhove predvsem zapiranje lokalnih zbirnih centrov za odpadke. Na kočevskem odlagališču Mozelj pa je ta problem še dodatno potenciran zaradi nahajanja na kraškem površju, saj zgolj zaprtje ni dovolj za preprečitev potencialne nevarnosti onesnaženja podzemlja in podtalnice, temveč je potreben natančen monitoring in sanacija trenutnega stanja. Drugi razlog je povezan z gozdom. Čeprav svet sledi trendom hitre deforestacije, na Kočevskem temu ni tako. Poleg obširnih gozdnih površin se lahko območje pohvali s precej velikim številom pragozdov ter drugih oblik gozdnih rezervatov, kjer je poseg v okolje prepovedan, ali pa v precejšnji meri onemogočen.

V četrtek, 26. aprila, smo v prostorih Kluba kočevskih študentov tabor pričeli s predavanjem na temo sanacije poškodb v krajini na področju odlagališč odpadkov, ki ga je vodil dr. Marko Dobrilovič, profesor na Oddelku za kra-

jinsko arhitekturo na Biotehniški fakulteti. Po predavanju smo se odpravili na teren. Ogledali smo si odlagališče komunalnih odpadkov deponije Mozelj, popoldan pa smo pridobljene informacije nadgradili s kratkimi predavanji in z okroglo mizo o zaprtju in sanaciji deponije Mozelj.

Petek smo preživeli zelo aktivno, in kot se za obiskovalca Kočevskega spodobi, raziskali Kočevski Rog. Vodila sta nas dr. Andrej Bončina, profesor na Oddelku za gozdarstvo in obnovljive vire, ki je prav tako tudi domačin, ter dr. Blaž Repe, profesor na Oddelku za geografijo. Spoznali smo gozdni prostor, njegove rastiščne značilnosti ter soodvisnosti med fizično geografskimi pogoji, vegetacijskim pokrovom in rabo prostora. Dan smo pričeli pri Kraljici Roga, debeli jelki, in nadaljevali proti samemu pragozdu, kjer smo spoznali načela ravnanja s pragozdom ter razmišljali kako in sploh zakaj ohranjati in varovati takšne habitate. Ker nam je vreme to omogočalo, smo se povzpeli na Veliki Rog in dobili celoten pregled nad obsežnim Kočevskim Rogom ter njegovo umestitvijo v prostor. Po spustu nazaj do Žage nam je prof. Repe predstavil osnove delovanja navigacijskih sistemov ali t.i. GPS aparatov ter praktično uporabo le teh. Ob vračanju proti Kočevju smo si ogledali še Prelesnikovo koliševko, katere posebnost je temperaturni obrat, kar se odraža pri rastju. Na dnu koliševke najdemo rastje, ki uspeva v visokogorskih območjih, proti vrhu pa prehaja v smrekovo – jelove gozdove, ki so značilni za Kočevski Rog. Ogledali smo si še grobišče pri Jami pod Krenom ter obeležje pobojev po vojni, nadaljevali pa proti stari kočevski vasi

Trnovec in se tam spoznali s kočevsko zgodovino in problematiko zaraščanja starih vasi.

Sobota je bila namenjena geologiji in tipičnim kraškim pojavom Kočevske pokrajine. Vodil nas je prof. dr. France Šušteršič. Začeli smo v Željnskih jamah ter spoznali geološke principe kraških jam in specifično problematiko te jame, t.j. povezava podzemnih voda z rudniškim jezerom in usedlinami premoga. Ogledali smo si še jamo Wasserloch, ki je bila nekoč najbolj bogato nahajališče človeških ribic na svetu. Nadalje smo se napotili proti Gotenici, kjer smo opazovali vršaje, in naprej proti Kočevski reki, kjer posebnost tega dela krasa predstavlja terra rosa. Odpravili smo se tudi do Taborskih jam, hkrati pa uživali ob razgledu nad spodaj ležečo Kolpsko dolino in Gorski kotar, ki se razteza proti hrvaški meji. Pri ogledu Loškega potoka smo spoznali razliko med kraškim poljem in uvalo, ki v tem primeru po mnenju dr. Šušteršiča ležita eden poleg drugega, vsak na svoji strani griča. Dan smo končali na Bloški planoti.

Zadnji dan smo se še na kratko posvetili drugi večji značilnosti Kočevja – jezeru. Odpravili smo se na Rudniško jezero, kjer smo teren vodili študenti sami, oziroma Miha Varga, soorganizator in študent geografije. Predstavil nam je fizičnogeografske značilnosti območja Kočevskega jezera, zgodovino rudnika, nastanek jezera ter aktualno problematiko le-tega. S sprehodom okoli jezera smo spoznali posamezne specifične prostore, ki imajo vsak

svojo problematiko. Jezero predstavlja mestu Kočevje velik potencial, a se zaradi napačne in nekontrolirane rabe hitro deformira. Objezerski prostor je območje številnih interesov. Zanimiv je za potencialne turiste, lokalne rekreativce, ribiče, ki na najrazličnejše načine puščajo sledi v prostoru, je pa tudi zavarovano območje Nature 2000. Usklajevanje različnih interesov ter zadovoljevanje najrazličnejših potreb na tem prostoru bi zahtevalo obsežen projekt krajinske ureditve in sodelovanje različnih strok – kot to sami počnemo na taboru.

S to mislijo smo zaključili že tretji geografsko-krajinarsko-geološki tabor. Spoznali smo majhen košček lepote Kočevske pokrajine z zelo različnih vidikov, za globlje poznavanje pa bi bilo potrebno dodatno raziskovanje prostora. Vseeno pa nam je že kratek vpogled razkril mnogo aktualnih problemov ter tudi potencialov in lepote, ki bi jih bilo vredno upoštevati pri namenu razvoja same regije in občine. Študentje smo s tabora odšli polni novih znanj in dodatnega zavedanja o majhnem zelenem koščku Slovenije, ki se že od nekdaj ohranja, sedaj pa je morda prišel čas, da se prične tudi razvijati.

Miha Varga

mihc.varga@gmail.com

Slika 2: Pogled na Kočevje iz Velikega Roga, 1099 m (foto: Miha Varga).

EGEA NORTH & BALTIC REGIONAL CONGRESS 2012

Quality of Life – (In)equality of Europe

Slika 1: Staro mestno jedro, ki je tudi zaščiteno v okviru UNESCO; stavbe spadajo v arhitekturni slog Art Nouveau (foto: Maja Gostenčnik).

Kdaj: **19.–24. 7. 2012**
Kje: **Sigulda, Latvija**
Kdo: **Lea, Tina (EGEA Koper),
Izidor (EGEA Maribor), Maja
(EGEA Ljubljana)**

Gremo!

Na kongres sem potovala skupaj s Koprčankama, MariBORčan pa nas je pričakal kar na kongresu samem, saj je takrat bil ravno na izmenjavi v Litvi. In tako se je potovanje Slovencev začelo ...

Poletele smo z avionom iz Benetk proti Rigi, kamor smo prispеле nekaj dni pred začetkom kongresa, tako da smo lahko Latvijo začele spoznavati že prej. Slučajno smo se priključile neki skupini turistov in tako uživale z najzanimivejšim turističnim vodnikom z rumenim kovčkom, kar sem jih uspela spoznati do zdaj – prestolnico je predstavil na tak način, da bi se vsi turisti tja kar preselili. Uživanje v razgledu s stolpa in v popoldanski kavi v starem mestnem jedru; druženje s kolegi geografi (z Romuni, s Srbi, z Nizozemci, s Finci, z Belgijci, s Hrvati, ki so »po naključju« bili nastanjeni v istem hostlu); smejanje raznim neumnostim z »norimi geografi« in predvsem uživanje v vseh možnih situacijah med potovanjem – vse to so slike iz »naše« Latvije.

Tema kongresa: Quality of Life – (In)equality of Europe

Kongres je potekal v Latviji od 19. do 24. aprila letos. Središče dogajanja je bilo v prvem ustanovljenem latvijskem nacionalnem parku Gauja (l. 1973), natančneje v

kraju Sigulda. Spoznavanje geografov na dogodkih, kot je bil tale, se že tradicionalno začne s kulturnim večerom – na njem se je tako predstavilo vseh 81 udeležencev iz 18 držav in 36 evropskih univerz.

Cilji kongresa so bili: zavedanje geografov o različnih vidikih kakovostnega/nekakovostnega življenja, izmenjavanje mnenj, predvidevanja za prihodnost in ocena trenutnega stanja pri udeležencih samih – kdo so tisti, ki postavljajo kriterije za splošno vrednotenje glede kakovosti življenja? Strokovno delo je bilo razporejeno na kabinetno delo, delavnice in terensko delo, kjer smo preko ekskurzij na določenih območjih prepoznavali in preučevali geografske probleme. Delavnice, v katerih so sodelovali udeleženci in izmenjavali mnenja, so bile:

- Pravica zaščite okolja: diskriminacija v smislu prostorske distribucije, življenja ljudi? (*Environmental Justice – Geospatial Discrimination?*)
- Nevidna nevarnost: narava proti človeku, človeštvo proti samemu sebi (*Invisible Danger - Nature against Human, Humanity against Itself*)
- Ravnanje z odpadki (*Waste Management*)
- Živeti skupaj »v« različnosti: primer ruske manjšine in ostalih manjšin v Latviji (*Living together »in« diversity: »Russians« living in Latvia*)
- Sodobne spremembe podeželja in pokrajine (*Mo-*

Slika 2: Logo NBRC: Quality of Life – (In)equality of Europe.

ern Rurality & Landscape changes)

- Majhni narodi, veliki narodi – koliko v resnici šteje številčnost prebivalstva? (*Small nations, big nations - how does size matter?*)
- Ilegalno trgovanje – težave in meje (*Illegal Trade - Problems and Borders*)

Strokovni del (prvič): Spremembe podeželja in kraji- ne na primeru Latvije

Naša delavnica (*Modern Rurality & Landscape changes*) se je osredotočila na preučevanje zaznanih trendov zadnjih nekaj let na podeželju s poudarkom na evropskih državah. Vsak udeleženec je predstavil problematiko z vidika lastne države, pregledali pa smo tudi stanje v izbranih državah Evrope, s posebnim ozirom na Latvijo. Iskali smo spremembe in izzive, s katerimi se lokalni prebivalci spopadajo, ter morebitne priložnosti, ki jih le-ti lahko izkoristijo. Posvetili smo se tudi konceptu trajnostnega razvoja, v smislu vprašanj, kako zavarovati ruralna območja ter s katerimi ukrepi lahko obvarujemo zemljo in rodovitne površine pred preveč intenzivno obdelavo. Komentirali smo tudi napovedi za prihodnost: katere so nove možnosti izrabe podeželskih območij, tudi s pomočjo obnovljive energije; kakšne trende lahko pričakujemo pri »vozačih«, ki se na delo vozijo na več kilometrov oddaljeno delovno mesto; kako je z »vikendaši«, s stanjem lokalne porazdelitve kmetijskih pridelkov, z eko-kmetovanjem ... Obravnavali smo skratka aktualne teme, probleme, ki jih je bilo dobro slišati z različnih vidikov geografov iz posameznih držav Evrope.

Delo se je pričelo s predstavitvijo udeležencev, kasneje smo opravili še terensko delo v NP Sigulda in širši okolici, v zaključni fazi pa oblikovali končne ugotovitve delavnice; večino hipotez smo potrdili, nekaj tudi zavrnil. Te ugotovitve smo kasneje predstavili v obliki okroglih miz (bilo jih je 6), ki so bile osnovane na sistemu kroženja – udeleženci so se predstavljali iz ene postaje na drugo, vsaka skupina (pomešana, ne delavnična) pa je včasih prišla do novih ugotovitev oz. predlogov za rešitev problema posamezne delavnice. Začrtano delo samega kongresa je bilo osnovano na izmenjavanju izkušenj in ugotovitev med posamezniki ter predvsem na aktivnem delu udeležencev. Vse izsledke in rezultate dela na kongresu z delovnim nazivom *Quality of Life – (In)equality of Europe* si bralec lahko prebere v poročilu, ki bo predvidoma izšlo do konca l. 2012.

Strokovni del (drugič): dejavniki podeželja Latvije; raziskovanje v Egiptu; urbanizem

Pridobili smo mnogo idej o tem, kje lahko geografi svoje znanje unovčimo in si preko izkušenj zagotovimo zanimivo službo, kljub trenutno neugodnim razmeram na trgu dela. Zagotovo so nas k razmišljanju malce navdihnila gostujoča predavanja, sicer razporejena čez cel teden:

- **Dejavniki, ki vplivajo na razvitost podeželja Latvije** (*Local resources for Rural development in Latvia*): predaval je Āris Ādleris iz združenja latvijskega

podeželskega foruma. Predstavil nam je probleme pri odločanju o razvoju na podeželju, kakšne strategije išče lokalno prebivalstvo – razmerje med ekonomsko neodvisnostjo (model, izdelan za razvijanje lokalne ekonomije) in življenjskimi pogoji prebivalstva (model, ki poudarja ekonomsko blaginjo družbe). Rešitve razvoja podeželja predavatelj vidi v izkoriščanju danosti podeželja; civilna družba nekega območja naj bi izdelala močno samoskrbno skupnost preko geografskih, ekonomskih, socialnih prednosti območja in v sodelovanju s prebivalci iskala skupne rešitve, ki bi se izvajale v praksi. Želja prebivalstva, živečega na podeželju, je namreč, da bi vsi delali za skupno dobro in ne le izboljševali ekonomskih rezultatov, temveč tudi poglobljali kakovost življenja na tem območju. Predavatelj nam je predstavil še nekaj lokalnih skupnosti v Latviji, ki so primeri dobre prakse – medsebojno delajo, živijo in se razvijajo.

- **Latvijski znanstveniki v Egiptu, raziskovanje piramide Djoser** (*Latvian scientists in Egypt (2002-2008) – Research of the Pyramid of Djoser*): Māris Kaļinka, profesor na Riga Technical University, Doctorate Council of Building Sector, Applied Geography, je predaval o geografih in ostalih znanstvenikih iz omenjenega oddelka, ki so (predvsem z arhitekturnega vidika) preučevali piramido. Na primeru omenjene piramide je predstavil uporabo tehnologije 3D-laserskega skenerja, rezultate analize in razložil, kako so postavili vizualno predstavitev.
- **Urbanizem v povezavi s socialnim delom** (*Integrated Regional and Urban Development, Social Work*): Jonas Büchel, ustanovitelj Urbanističnega inštituta Latvije, je med drugim še socialni delavec, ki se ukvarja z regionalnim planiranjem. Tako nam je z urbanističnega vidika predstavil vprašanje kakovosti in neakovosti bivanja na izbranem območju, s kakšnimi težavami se pri planiranju na inštitutu soočajo ter kako jih kot geografi rešujejo (tudi s socialnega vidika).

Med kongresom so bili v sklopu skupinskega dela organizirani tudi 3 »treninki«, katerih cilj je bil medsebojno povezovanje udeležencev (bralci morda opisano bolj prepoznajo pod terminom team-building activities). Ker smo čez dan bili zaposleni z delom po delavnicah, smo večere seveda preživljali v bolj sproščenem vzdušju. V kompleksu, kjer so nas gostili Latvijci, so namreč bile na voljo tudi kočice s savnami, ena izmed tematskih zabav pa je bila posvečena sproščanju v vseh možnih oblikah ...

Spoznavanje Latvije

Pohodi oz. ekskurzije, ki so jih za nas organizirali organizatorji, niso bili naporni – razdelili pa so jih glede na »težavnost« pohodov. Medtem ko smo se mi sprehodili po starem mestu Sigulde in Turaide ter okolici, so drugi odšli v Rigo, nekateri pa so odkrivali bogato zgodovino-

ske in kulturno dediščino okoliških vasic. Prva skupina si je ogledala srednjeveške gradove Krimulda, Turaida, Sigulda ter naravne znamenitosti (le-te naša Slovenija zagotovo prekaša): največjo jamo baltskih držav Gutmano, jamo z ohranjenimi napisi iz 17. stoletja in Hudičevo jamo (nastalo v klifu), najglobljo dolino v Latviji Gaujo Primeval, potepali pa smo se tudi po hribih s prečudovitim pogledom na dolino reke Gauje (sicer je najprimernejši čas za ogled jesen, saj jesenske barve pričarajo drugačno vzdušje). Ogledali smo si še vrt s skulpturami, posvečenim latvijski folklori, se z žičnico peljali do enega izmed hribov, kjer Latvijci smučajo, ter se vrnili proti Brūveri Guest House. Opozoril organizatorjev, da je naša trasa pohoda najzahtevnejša, saj je dolga več kot 20 kilometrov, nismo jemali preveč resno, saj smo vedeli, da pretiravajo – povprečna nadmorska višina ravninske Latvije je pod 100 m, najvišji vrh meri 312 m ...

Gremo naprej!

Po kongresu je večina s potovanjem nadaljevala: Koprčanki sta šli v Švico na izmenjavo EGEA Koper-EGEA Bern, Mariborčan nazaj v Litvo, jaz pa sem se s Poljaki odpravila proti Varšavi, nato Krakowu – vsepovsod me je najbolj navdušilo gostoljubje domačinov. Preko Češke in Avstrije sem se vrnila nazaj v Slovenijo in takoj začela s pripravami na Euromed kongres ... Potovanje, ki je trajalo več kot 3 tedne, je treba obvezno čimprej ponoviti! :)

Maja Gostenčnik, EGEA Ljubljana
gostencnik.maja@gmail.com

Slika 3: V spomin in opomin človeštvu na dogajanje med drugo svetovno vojno – muzej, posvečen holokavstvu v Latviji in zunanji zid geta v Rigi. (foto: Maja Gostenčnik).

Slika 4: Največja jama v baltskem prostoru, ki je v »klifu« – nanjo so Latvijci zelo ponosni. Zaščiten je v okviru geološke dediščine Latvije. Jama Gutmana je globoka 19 m, široka 12 m, v višino meri 10 m. (foto: Maja Gostenčnik).

VEROVANJA IN RELIGIJE

VPLIV NARAVNOGEOGRAFSKIH DEJAVNIKOV NA VEROVANJE AZTEKOV, MAJEV IN INKOV

Eva Gologranc

eva.gologranc@gmail.com

Suha Mesa Central in jezero Texcoco, tropski deževni gozd ob reki Usumacinti in jukatanska selva s kraškim površjem ter andsko visokogorje so bila glavna območja poselitve azteške, majevske in inkovske civilizacije. Omenjene civilizacije so se na različne načine zelo dobro prilagodile zahtevnim naravnogeografskim dejavnikom v njihovem okolju ter dosegle zelo visoko stopnjo razvoja. Razvili so se v okolju, ki bi se zdel slehernemu človeku nepojmljiv kraj za bivanje. Vendar so z različnimi prilagoditvami uspeli obvladati še tako zahteven teren, okolju, v katerem so živeli, pa so prilagodili tudi njihovo religijo. Prilagoditve, ki so jih uporabili, se nam zdijo danes nekaj povsem običajnega, v tistem času in kraju pa so bile nekaj neverjetnega in brez njih v okolju, katerega so poseljevali, ne bi preživeli. Omenjene civilizacije so namreč rezultat zelo kompleksne mešanice naravnih in kulturnih dejavnikov ter procesov.

Verovanje Aztekov

Vsa ljudstva, ki so se naselila v Mehiški dolini, so si svoj prostor priborila v nenehnem boju z nenaklonjenimi okoliščinami in sovražniki, kar je prav gotovo pogojevalo njihovo religijo in njihove žrtev željne bogove. Prav v njihovi religiji se odraža nenehni boj za obstanek in prevlado, vendar na drugi strani želja po miru, dobroti in ljubezni. V tem smislu sta si v azteškem panteonu stali v nasprotju dve najpomembnejši božanstvi – Huitzilopochtli oz. Tezcatlipoca kot bog vojne, ki je v zameno za zaščito zahteval človeško kri, in Quetzalcoatl, ki je prepovedoval človeške žrtve in je bil bog miru, svetlobe in ljubezni (2).

Azteki so vojne ujetnike žrtvovali bogovom. Z našim današnjim pojmovanjem je popolnoma nemogoče, da bi lahko razumeli stari azteški odnos do človeške žrtve. Azteki so verjeli, da bodo z žrtvovanjem ljudi bogovom ohranili vzhajanje in zahajanje sonca ter s tem obvarovali svet pred uničenjem. Žrtvovanje ljudi bogovom ni nikoli veljalo kot zlobno početje, pač pa bi bila, nasprotno, velika krivda, če tega ne bi delali (4).

Slika 1: Tezcatlipoca (vir: Aztlan, 2012).

Slika 2: Quetzalcoatl (vir: Aztec Calendar, 2012).

Eden izmed najpomembnejših in najbolj razširjenih azteških božanstev je bil bog dežja, imenovan Tlaloc. Bil je najstarejši bog rodovitnosti in ustvarjalec dežja ter gospodar vseh vodnih virov (1). Žrtvovanje Tlalocu je bilo eno izmed najbolj krutih, saj so žrtvovali otroka, ki so ga prinesli do reke ter pretepli z namenom, da je jokal. Prav tako je celotna množica ljudi planila v jok, kar naj bi spodbudilo Tlaloca, da bi jim poslal solze vode iz oblakov. Otrok je bil nato z veličastno slovesnostjo vržen v vodo in se utopil. Ljudje so verjeli, da so padavine prišle zaradi njihovega žrtvovanja, saj so se bogovi vdali zaradi njihovih tragičnih ponudb in prinesli blagoslov v obliki dežja (3). Božanstvo, ki je bilo tesno povezano s Tlalocom, je bil bog vetra, Ehecatl. Njegova prisotnost je naznanila prihajajoče deževje. Eden izmed najpomembnejših božanstev je bil tudi koruzni bog, Cinteotl (1), prinašal je hrano ter bil povezan z rodovitnostjo (3).

Najpomembnejši bogovi so bili tisti, od katerih je bilo življenje Aztekov najbolj odvisno. Tlaloc je v suho pokrajino prinašal prepotrebne padavine, od katerih je bila odvisna rast koruze in s tem tudi preživetje Aztekov, zato je bil eden izmed najpomembnejših bog koruze, Cinteotl. Tlaloca je spremljal prav tako eden izmed najpomembnejših bogov, in sicer bog vetra, Ehecatl, ki je prinašal padavine.

Verovanje Majev

Religija je v življenju Majev igrala glavno vlogo, zato je z religijo povezana tudi vsa njihova kultura (5). Za vladarje oz. kralje, ki so vladali mestom, je ljudstvo verjelo, da jim je moč vladanja dana neposredno od bogov. Glavni izvajalci verskih obredov, ceremonij in ritualov so bili svečeniki. Maji so verjeli, da je celotno življenje na zemlji odraz življenja v vesolju, verjeli so, da sta ta dva svetova prepletana.

Glavnega boga, imenovanega Hunab Ku, ki je ustvaril svet, so razumeli kot nekoga, ki je visoko nad človekom ter so ga temu primerno tudi častili. Za lažje komuniciranje z bogovi so opravljali veliko obredov. Tako so se ob izrednih dogodkih, kot so bila razna pomanjkanja hrane in vode, poplave, suše ter epidemije zbirali na posebnih mestih, kjer so opravljali obrede in častili bogove (5).

Chac je bil bog dežja in strele ter je bil eden izmed bogov, ki so ga najdlje neprekinjeno častili (1), kar kaže na dejstvo, kako pomembne so bile padavine za njihovo preživetje. Bil je tudi zavetnik poljedelstva, v majevski mitologiji mu pripisujejo tudi odprtje velike skale, ki je vsebovala koruzo, ki je bila osnova za življenje. Za običajnega majevskega kmeta, za katerega je bilo najpomembnejše njegovo polje koruze, je bilo najpomembnejše božanstvo Chac in za njegovo pomoč so prosili mnogo bolj pogosto kot kateregakoli drugega boga. Yum Kaax je bil bog koruze, predstavljal je življenje, blaginjo in bogastvo (1). S predstavitvijo boga koruze kot predstavnika življenja so Maji izražali njegovo pomembnost, saj je bila koruza njihova najpomembnejša hrana, zavedali so se, da brez nje ne morejo preživeti.

Posebno mesto je pri njihovih ritualih zavzemalo žrtvovanje, kjer je bila, za razliko od azteških ritualov, samo ena žrtev (5). Vsakemu božanstvu so namenili drugačen ritual žrtvovanja, v suhi jukatanski selvi so bile za njihovo preživetje zelo pomembne padavine, tako so v sveti vodnjak v mestu Chichén Itzá razen žrtvenih darov metali tudi device, ki so jih darovali vodnemu božanstvu Chacu (2). Molili so za dež, da bi njihova polja lahko bogato rodila (6).

Verovanje Inkov

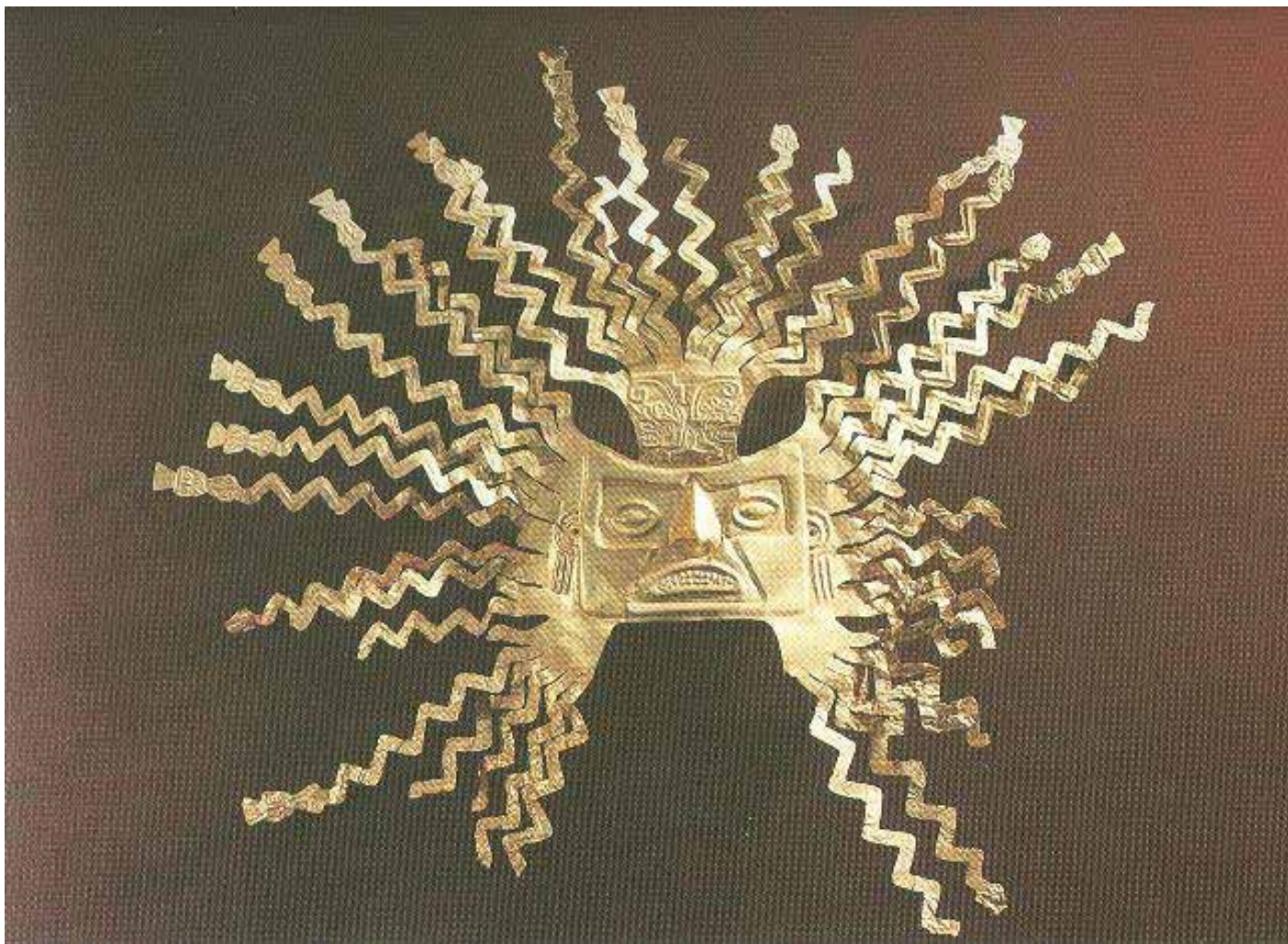
Ko so Inki osvojili ozemlje, so tam postavili templje, ki so jih izročili v varstvo številnim svečenikom. Cuzco je bilo »sveto mesto«, kjer je bilo veliko svetišče Sonca, h kateremu so prihajali romarji tudi od najbolj oddaljenih meja cesarstva (7). V inkovskem pojmovanju sta bili vera in država združeni. Viracocha je bil bog stvarnik, bil je vir moči ter eden najpomembnejših božanstev v inkovskem panteonu. Bog Sonca je postal simbol Inkov, saj so se vedno sklicevali na njegovo ime, njegova podoba pa je bila simbol uradne vere (8). Osnova inkovske vere je bilo čaščenje Sonca, Lune, zvezd, naravnih sil, duhov in kulturnih herojev. Pomemben del obredov so predstavljali plesi v maskah in žrtvovanja (9).

V andski miselnosti je bilo vsako pleme preobraženo iz vode, zemlje, živali, ... Preobrazil jih je določen bog na začetku kozmičnega cikla. Vloga vseh božanstev je bila, da so dali dih življenja in moč ljudem ter naravi. Viracocha je bil eden teh posebnih bogov ter kompleksno božanstvo. Povezovali so ga z vodo in peno jezera Titicaca, od koder je prihajal, ter s peno rek in površjem oceana, kar ga povezuje z deževnim obdobjem. Ustvaril je Sonce, Mesec, zvezde in prototipe andskih plemen, vključno z Inko ter ločil noč od dneva in začel kozmični cikel (7).

Zaključek

Narava je omenjenim civilizacijam dajala hrano, zato so jo še posebej častili, še posebno bogove dežja, vode in rodovitnosti, ki so bila po njihovem verovanju najbolj odgovorna za obseg pridelka.

Azteki in Maji so častili podobna božanstva, zaradi sušnih obdobjev je bil še posebej pomemben bog dežja, bog vetra

Slika 2: Inkovska zlata maska, ki je simbolizirala Sonce (vir: An introduction to the history of the Incas, 2012).

in poljedelstva. Najpomembnejši inkovski bog je bil Viracocha, bog Sonca. Sonce je imelo pomembno vlogo tudi pri Aztekih in Majih, saj so se zavedali, da daje Sonce svetlobo, toploto in je na splošno osnova za življenje. Vse kulture so izvajale žrtvovanja za različne namene. Azteki in Maji so žrtvovali večinoma ljudi, saj so verjeli, da bodo bogovi zadovoljni le s človeškimi žrtvami, Inki pa so žrtvovali večinoma živali, predvsem lame, saj so jih imeli za člane skupnosti in so imele za njih velik pomen. Za vse kulture je imela smrt drugačen pomen, saj se je za njih življenje nadaljevalo v smrt in obratno. Smrt ni bila naravni konec življenja, temveč del neskončnega kroga.

VIRI IN LITERATURA:

1. The Encyclopedia of Religion. 1987. Eliade, M. (ur.). Washington, National Geographic Society.
2. Okič, F., 1996. Kraljestvo velike kače. Ljubljana, Samozaložba, 431 str.
3. Burland, C., 1975. The Aztecs – Gods and fate in Ancient Mexico. London, Orbis Publishing Limited, 128 str.
4. Davies, N., 1980. Azteki. Ljubljana, Državna založba Slovenije, 375 str.
5. Boškovič, A., 1990. Religija i kultura Maja. Beograd, Kodeks, 207 str.
6. Stingl, M., 1977. Za zakladi majevskih mest. Ljubljana, Mladinska knjiga, 243 str.
7. Davies, N., 1997. The Ancient Kingdoms of Peru. London, Penguin Group, 315 str.
8. Von Hagen, Victor, W., 1996. Incas. URL: <http://www.latinamericanstudies.org/incas/collier.htm> (Citirano 13. 07. 2012).
9. Oglejmo si svet: Severna in Južna Amerika. 1978. Ljubljana, Mladinska knjiga, 267 str.
10. Aztec Calendar, 2012: URL: <http://www.azteccalendar.com/god/Quetzalcoatl.html> (Citirano 04. 08. 2012).
11. An introduction to the history of the Incas, 2012. URL: <http://periklisdeligiannis.wordpress.com/2012/06/21/%CE%B1%CE%BD-introduction-to-the-history-of-the-incas/> (Citirano 15. 07. 2012)
12. Aztlan, 2012. URL: <http://www.aztlan.net/wotan.htm> (Citirano 04. 08. 2012)

RELIGIJA KOT GEOGRAFSKI POJAV

Jernej Zupančič

jernej.zupancic@ff.uni-lj.si

»In God we trust« je zapisano na dolarskem bankovcu. Ko ga ameriški državljan menja za dobrino, skoraj gotovo ne pomisli na teistično razlago sveta. Zapis je nekaj vsakdanjega in zato komaj opaznega. Samoumevna se zdijo tudi mnoga ravnanja, ki ločijo muslimane od hindujcev, protestante od pravoslavnih ali budiste od mormonov. S tem posredno bistveno pripomorejo k barvitosti svetovnega človeštva in njihovih kulturnih pokrajin. Toda različnost prinaša v stičnem prostoru tudi trenja, konfrontacije in celo konflikte. V tem kontekstu se javljajo verski elementi kot razpoznavni znaki različnih strani. Zato smo tem bolj upravičeni postaviti vprašanje geografskega dometa sodobnih religij. Naš premislek omejimo predvsem na tri temeljne dimenzije, ki posredno in neposredno izražajo geografske učinke religije: razlagalno, skupinotvorno in simbolno.

Prva dimenzija predstavlja jedro vseh religij, saj razlaga verski nauk in vedenje o svetu. Vera je oblikovalec pogleda na svet in ustvarjalec vrednostnega sistema, ta pa postavlja, usmerja, vzdržuje in preverja posameznikova ravnanja. S pogledom na svet so se posredno izoblikovale norme obnašanja, določena etika in morala. Medčloveški odnosi in izoblikovanje kulturne pokrajine so v veliki meri dediščina nazorov, ki so jih vzpostavili različni religijski sistemi. Judovskim in muslimanskim verskim nazorom je tuje uživanje svinjine in hindujcem goveda, medtem ko je krščanski svet mnogo manj zadržan in tolerira tako alkoholne užitke kakor raznovrstno mesno prehrano. V pokrajini kot človekovem večgeneracijskem dosežku se to pozna v načinu kulture zemljišč, razmestitvi dejavnosti in negovanju svoje okolice. Velika večina uveljavljenih verstev je (bila) pravotvornih in so v svojem okolju bistveno prispevale k oblikovanju pravnih regulacij. V mnogih pretežno muslimanskih državah je vpliv »šeriata« še zelo prevladujoč. In seveda vemo, da so za kultivacijo vinske trte, piva in sirarstva v Evropi precej zaslužni nekateri meniški redovi. Konfucijem je bil in ostal (z nekajdesetletnim realsocialističnim premorom) veda o umetnosti upravljanja (države).

Drugo dimenzijo predstavlja povezovalna moč religij. Že sama etimologija izraza religija (od lat. *religare* – povezovali) izraža neposredni pomen verske pripadnosti, ki se lahko v polnosti izrazi edino v skupnosti. Religija oblikuje in ohranja skupnost. Verski objekti so znotraj naselbinskega sistema lokalne skupnosti povezovališče te skupnosti, zato so praviloma postavljeni kot centri v središču, da bi bili dostopni vsem. Zaradi izjemne in vztrajne povezovalne moči je vera neredko prevzela tudi druge vloge. Posebej velja izpostaviti vzporedno povezovalno moč pri etničnih skupnostih; v nekaterih primerih je bila ta povezava celo odločilna. Judovsko nacionalno identiteto pomembno

Slika 1: In God we trust (vir: <http://www.skriveno.com/wp-content/uploads/2011/06/in-god-we-trust.jpg>).

določa prav vera. Pravoslavje se tesno navezuje na narodno oziroma etnično zaledje. V odsotnosti drugih družbenih institucij (na primer izobraževalne, socialne) so jih oblike verske povezanosti do neke mere nadomestile. Predvsem pa je verska pripadnost vsaj pri določenih religijah zmožna presežati regionalne in nacionalne politične okvire. Skupnosti torej ne le tvorijo, temveč jih lahko tudi presegajo in na drugi strani prehajajo v širše družbene agregate. Ta lastnost je neredko vodila tudi do ideologizacije tako religij kakor njihovega nasprotnega pola – nereligioznosti.

Na simbolni ravni se odvija velik del človekovega delovanja. Geografi smo na vidne učinke posebej pozorni, saj predstavlja prvi vidni (pejsažni) vidik kulturne pokrajine. Zaradi kolektivne narave človek nenehno simbolizira svoj bivalni in širši funkcijski prostor. Verski simboli so zelo prepoznavni, povezovalni in zato pogost predmet simbolizacije. Toda prav tako pogosto se znajdejo v vlogi orodja simbolizacije. Večina verskih objektov je locirana ne le središčno (zaradi dostopnosti) temveč tudi na vidno izpostavljenih mestih. Zaradi vidnosti in simbolnosti so verski objekti dominantne točke v naseljih. Posebej v večkulturnih okoljih je postavitve teh obeležij značilno izpostavljena. Tekmujejo za vizuelno prevlado v prostoru. V sodobni Prištini je velikanska katoliška cerkev v kričečem nasprotju z maloštevilčno skupnostjo vernikov. A se simbolno močno vključuje v »zahodnizacijski« koncept rasti mesta, ki prek cerkve z visokim zvonikom vodi na t.i. »Clintonovo« avenijo in prek natlačenih stolpnic s svetlobnimi napisi kaže pot proti zahodu. Prav tako so bili ali so ponekod še vedno tudi poskusi, da bi verske objekte in simbole odstranili oziroma zavirali njihovo umestitev. Posebej komunistični režimi so skušali izbrisati verska obeležja. Toda prav v teh deželah se pravoslavje pompozno vrača in z gostoto križev priča o svoji živosti. Tudi na Slovenskem so po letu 1990 postavili kar nekaj znamenj, predvsem pa je večina cerkva lepo osvetljena. In končno ti simboli podležejo (žal) ceneni komercializaciji in popreprosteni prepričevalnosti. Področje simbolnega prostora in simbolizacije prostora kot procesa je v geografiji še skromno razvito, a bi mu veljalo nameniti precej več pozornosti.

Usmerjanje vedenjskih norm, oblikovanje duha skupnosti in povezanosti ob izraziti simbolizaciji prostora daje slutiti velik vpliv verstev v sodobni kulturni pokrajini. Ameriški politolog S. Huntington je z delom »Clash of Civilizations« dvignil precej prahu in upravičenih kritik, ko je kot ključni identifikacijski emblem sodobnih »civilizacij« postavil prav religijo. Delo je nastalo v času velikih geopolitičnih sprememb, ko je po koncu ideološke polarizacije sveta v zadnji dekadi drugega tisočletja pričel nastajati novi svetovni red. Sklicujoč se globalno povezanost informacijske dobe, katere idejna podlaga je liberalizacija ekonomskih odnosov, ki je narekovala tudi pragmatizem novih naddržavnih povezovanj (EU ni edina »integracija«, le najbolj uspela), je tedaj dominantna sila presodila, da je čas za večanje svojega vpliva. Evforičnost jeka integracij so hitro prekinile serije oboroženih konfliktov, ki so spreminjale politične meje, ustvarjale nove države in ob velikih »zvezah« močno razširile »pas črepinj«. To svetovno spopadališče ima jasne geografske konture in se razteza od Balkana prek Kavkaza in Bližnjega vzhoda dalje proti indijski podcelini ter od tam dalje ob nekaj prekinitvah doseže Pacifik. Le malo pozneje se je razvil še južni krak konfliktnega pasu, ki zajema obširne predele »sahela« skoraj od Atlantika na zahodu do Rdečega morja in Indijskega oceana na vzhodu. V njegovem osrčju leži »arabski« svet, bogat z energenti in ljudmi ter reven z vodo. Po skoraj dveh desetletjih se je vnelo tudi »jedro«, ko je val protestov destabiliziral mnoge arabske države, odstranil nekaj diktatorjev in radikaliziral svoj odnos do drugih »svetov«, predvsem ameriškega. Verska dimenzija »pasu črepinj« je islam, ki so ga v mnogih okoljih vzeli kot pravno popotnico v globalizirajočem se svetu. Krepitev fundamentalizmov ima po Huntingtonu globalni vzrok in globalne posledice. Tako se posebej v južnem loku, ki se vzpenja prek sahelско-savanskega predela Afrike, na severu krepijo zahteve po »šeriatskem« izhodišču upravljanja z državo, na jugu pa krščanske in druge skupnosti drobijo postkolonialistični zemljevid Afrike in oblikujejo svoje (para)države.

V robnih predelih (na primer Kavkaz, Balkan, pa tudi Libanon in Palestina) se tudi lokalno soočajo z veliko versko raznolikostjo, ki je neredko tudi sonosilec narodne oziroma etnične identitete. V središču tega geopolitičnega pasu – Palestini – so vzniknila vsa tri monoteistična verstva: judovstvo, krščanstvo in islam. Medtem ko je najstarejši ohranil tudi svoj nacionalni in narodni karakter, sta se ostala dva širila na različne načine razmeroma intenzivno in pravzaprav vseskozi ostala vsaj konkurenta, če že ne odkrita nasprotnika. Križ proti polmesecu je namig, ki naj bi skušal identificirati nove geopolitične pole. Tako se daje podoba medverskega ideologiziranega spopada, kar bi sprva pritrjevalo Huntingtonovim premislekom »spopada kultur«, poudarilo iracionalnost spopadov v globalno povezanem svetu in skrilo racionalnost tekmovanja za sedanje in bodoče življenjske vire. Huntingtonov klišejski pristop je sicer izpostavil religijo kot civilizacijski simbol, a pozablja na integrativno vlogo religij. Žal v ničemer ne pojasnjuje drugih elementov medkulturne konfliktnosti, ki jo bistveno bolj kot različno razumevanje vsakodnevne vloge religije določajo grobi interesi. Spopadajo se torej ti in ne »vere«, kot je namigovalo več avtorjev. Vera je zaradi svoje mobilizacijske zmožnosti postala sredstvo spopadanja. Zaradi razlagalne, povezovalne in simbolne narave pa na skicah globalnih kultur obstaja kot identifikator novih (dejansko starih!) geopolitičnih polov.

Ob tem se lahko vrnemo k ameriškemu »zelencu«, ki ne izraža verske pripadnosti, pač pa le večje uporablja samoumevnost dejstev. Morda toliko bolj, če svoj globalni vpliv širi božiček s platenko kokakole v roki!

KAKO RELIGIJA VPLIVA NA VZPOSTAVITEV ODNOSA DRUŽBE DO NARAVE?

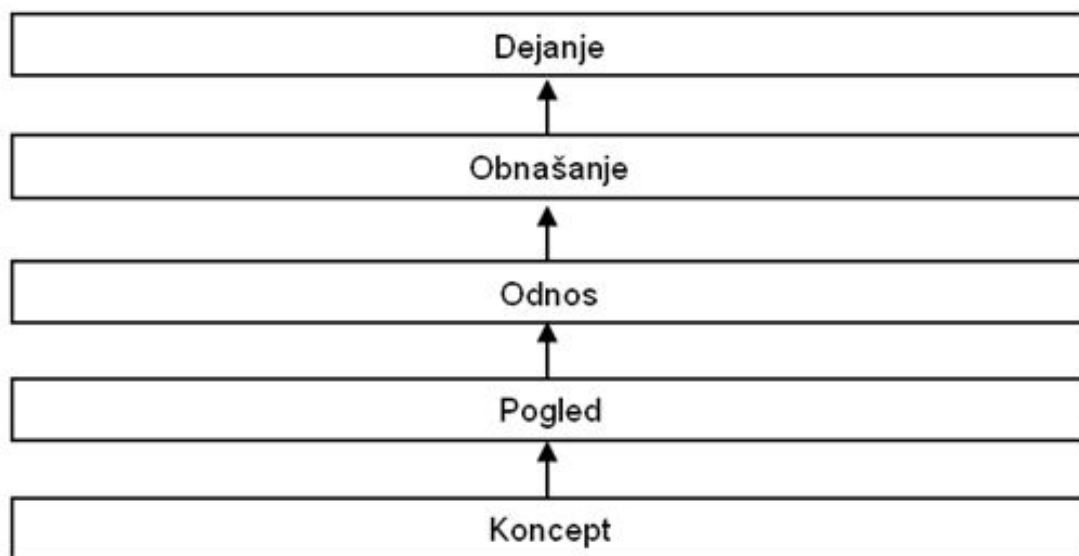
Tina Krošelj

kroselj.tina@gmail.com

Religije, verstva, verovati, verjeti? Kako religija vpliva na naše odločitve, kako na izoblikovanje sistema vrednot? Kako lahko vpliva na naša dejanja in ne nazadnje, kako lahko religija vpliva na vzpostavitev odnosa posameznika ali skupine ljudi do okolja/narave? Slednje je tematika, ki jo v sklopu humane ekologije raziskujemo tudi geografi. Ker ima religija večtisočletno zgodovino in je v kulturah prisotna tako rekoč od prvih lovcev in nabiralk pa do modernega, tehnološko razvitega človeka, ima (ali vsaj je imela) precejšen vpliv na organiziranje družbe in oblikovanje odnosa do njenega fizičnega okolja (5). Ne glede na to, ali govorimo v sedanjiku ali pretekliku, se posledice preteklih percepcij narave danes še kako poznajo in kot kaže se bodo na žalost morali z njimi soočiti tudi naši zanamci. Prav zato vpliva religije nekako ne moremo dajati v nič.

Zakaj vzpostavimo različen odnos?

Ljudje si ustvarimo sliko o kompleksnosti, sebi, družbi in fizičnem okolju, ki nas obdaja, preko slik in zgodb, ki jih doživljamo iz dneva v dan. Slika o strukturi, funkciji in interakciji našega vsakdana ustvarja posameznikovo percepcijo, vrednostni sistem, oblikuje pogled na svet in konec koncev pogojuje odnos do nas samih, do sočloveka in okolja, v katerem živimo in delujemo. Interpretacija kupa informacij, katerim smo izpostavljeni in smo jih zmožni sprocesirati do lastnega odziva, dejanj in kodeksa obnašanja, je neposredno odvisna od osebnega doživljanja sveta (5).

Slika 1: Poenostavljen splošen model poti od oblikovanja koncepta do dejanja posameznika ali skupine ljudi (8).

Zakaj religija?

Owen in Videras (7) religijo tolmačita kot »kritični del kulture posameznika«, medtem ko Marten (5) razlaga, da je religija interakcija v generacijah akumuliranega znanja in modrosti, s pomočjo katerih družba oblikuje odnos, ta pa posledično vpliva na obnašanje in dejanja posameznika oz. družbe.

Preko religije izražamo spoštovanje do stvari, ki so večje od nas samih. Na nek način verska prepričanja razlagajo bistvo obstoja in pomagajo življenju najti pomen. Ponujajo nam moralne kodekse – kaj je prav in kaj narobe – in podajajo pravila obnašanja, ki so obogatena z emotivno vzbujenimi prepričanji, simboli in rituali. Prav moralne kode pa so tiste, ki so v procesu oblikovanja odnosa in iskanju ravnovesja znotraj njega najpomembnejše (5). Osnova, na kateri odnos človek – narava raste, je odnos posameznikov do ekosistemov, do tega, kako ekosistemi funkcionirajo in kako se odzivajo na delovanje človeka. Religije so na podlagi različnih moralnih prepričanj razvile različne percepcije okolja in oblikovale različne odnose do narave.

Slika 2: Aboriginka na skali popisani z ritualnimi simboli (vir: Aboriginal religion, 2012).

Spiritualizem/animizem

Če izhajamo iz začetkov religij, daleč pred moderno ero, so bili duhovi (duše umrlih) pomemben del prav vseh religij. Pripadniki spiritualnih religij verjamejo, da so duhovi nevidna bitja, ki pošiljajo ali zdravijo bolezni in imajo moč nad naravnimi pojavi, pomembnimi za človeka. Duhovi zavzemajo različne podobe. Nekateri duhovi so predniki ljudi, ki ostanejo v njihovi bližini, da jih varujejo pred silami zla. Spet drugi so bogovi, odgovorni za nastanek in obstoj različnih elementov v naravi. Verjamejo, da duhovi domujejo v rastlinah, živalih, velikih skalah, gorah, jezerih, ... Takšna mesta, včasih celo cela območja, dobijo poseben status – postanejo **sveta mesta**, kjer duhov ni dovoljeno motiti. Sveta mesta lahko enačimo z današnjimi varovanimi območji, znotraj katerih se zaradi prepovedi ali zmanjšanja vpliva človeka ohranja biodiverziteti in naravne ekosisteme. Večina animističnih verovanj verjame, da sta med vsemi duhovi dva najpomembnejša – stvarnik, ki je Zemljo ustvaril, in mati narava, ki Zemljo nadzoruje. Duhovi so odgovorni tudi za naravne pojave, zato je pomembno, da verujoči duhove spoštujejo in živijo v harmoniji z naravo, sicer lahko ti povzročijo naravno katastrofo. Duhovi so tisti, ki narekujejo, kje loviti, nabirati hrano, kako obdelovati zemljo in kje postaviti dom. Zato lahko rečemo, da je animizem bolj kot religija način življenja (5). Danes je izraz animizem vsesplošno, včasih zmotno, razširjen in v rabi za religije prvobitnih ljudstev Afrike, Avstralije, Amerik in Azije (2).

Primer animistične družbe so avstralski aborigini, ki so nomadski lovci in nabiralci na točno določenem ozemlju, na katerega so spiritualno in emotivno močno navezani. Verjamejo, da smo ljudje del narave in povezani z vsemi živimi bitji, saj smo vsi potomci istega prednika. Po njihovih verovanjih ima zemlja zgodbo, ki se je začela pred davnimi leti, ko so duhovi vsej živi in neživi naravi vdahnili življenje. Vsak aborigin se mora naučiti zgodbo zemlje, od katere živi, in zgodbo o tem, kako je on sam del nje. Verjamejo, da duše prednikov nadaljujejo življenje v rastlinah, živalih, ljudeh in geomorfoloških oblikah, moč in kreativnost, ki ju duhovi dajejo zemlji, pa omogočata njeno rodovitnost. Zato so ljudje odgovorni pomagati dušam tako, da se jim ob ritualih darujejo (5).

Podoben primer verovanja se je razvil pri ameriških staroselcih. Tudi ti verjamejo, da so si vsi organizmi na Zemlji enakovredni in si zato zaslužijo spoštovanje. Pomemben kult verovanja so živali, za katere verjamejo, da imajo zavest, čustva in osebnost. Izjemnega pomena ima ohranjanje harmonije in ravnovesja med naravo in človekom. Vse, tudi naravne vire, varujejo in ohranjajo duhovi, zato mora človek vse, kar naravi odvzame, povrniti in se zanje zahvaliti v ritualih in molitvah. Izkoristijo lahko le tisto, kar je nujno za življenje, spoštovanje do vsega živega pa pokažejo tudi tako, da niso potratni in ničesar ne zavržejo (5).

Ne glede na to, katero ločino animizma pogledamo, prav vse verjamejo, da je človek le del narave, enakovreden vsem ostalim živim bitjem. Odnos, ki se pri tem vzpostavi do narave, je spoštljiv, harmoničen in sonaraven.

Slika 3: Šaman ameriških staroselcev (vir: Sphotos, 2012).

Vzhodne religije

Kot pri animizmu imajo tudi v vzhodnih religijah pri oblikovanju dojemanja okolja pomembno vlogo duhovi. Ljudje smo zgolj del narave, zato nimamo v očeh boga nobenega posebnega statusa. Od animističnih verovanj se razlikujejo po tem, da so dogme in miti zapisani (v Vedah, Suri, itd.). Največje vzhodne religije so hinduizem, budizem in kitajske religije (konfucianizem in taoizem).

Hinduizem ni le vera, temveč način življenja. Hinduisti verjamejo, da je življenje na Zemlji sveto, ker je manifestacija boga Višne, ta pa je del vsega, kar obstaja. Celotno vesolje je »kozmična oseba z vestjo«, zato je vse, kar je del njega, povezano in ima vse, kar je živo, dušo. Po smrti se človeška duša reinkarnira v drugo živo bitje, zato je ubijanje in ne-utemeljeno izkoriščanje rastlin in živali grešno (3). Velik vpliv na percepcijo okolja ima moralni zakon vzroka in posledice (t. i. karma). Ta uči, da so vsaka misel, beseda in dejanje posledica duhovnega vedenja človeka. Tako so sedanji dogodki odraz preteklih misli in dejanj ter vodijo v to, kar bomo izkusili v prihodnosti. Posebno mesto v hindujski mitologiji ima tudi narava. To lahko pripišemo priljubljeni boginji Krišni (druga oblika Višne), preprosti pastirici krav v gozdu. Ker nudijo gozdovi bogovom toliko različnih dobrin (hrano, zavetje, senco, mir), jih obravnavajo kot svete, svete pa so tudi številne živali. Hinduizem tako uči, da je potrebno imeti do narave spoštljiv odnos in od nje vzeti le najnujnejše za življenje (5).

Ker budizem izhaja iz hinduizma, je ta prevzel veliko podobnih norm v odnosu do narave. Verjamejo, da je duh Bude prisoten v vsem, a ga ne obravnavajo kot boga, katerega bi prosili za usluge, k njemu molili ali ga prosili za odpuščanje. Vsak človek mora za doseg tega najti harmonično ravnovesje v sebi (1). Za razumevanje odnosa človek – narava je potrebno poznati dve glavni ideji budizma. Prva uči, da je glavni razlog nesreče želja po stvareh, ki jih ne moremo imeti, zato je kontrola želja in usklajevanje le-teh z danimi možnostmi ključ do sreče. Potemtakem je v življenju potrebna zmernost, tudi in predvsem v rabi naravnih virov. Druga podaja, da je prioriteta človeka ljubezen in sočutje do vseh živih bitij. Ker je vse povezano, je raba naravnih virov omejena zgolj z zadovoljevanjem osnovnih potreb (5).

Kitajske religije predpostavljajo, da je vesolje harmonična, vedno spreminjajoča se celota, ki pa je ni ustvaril bog, temveč je vesolje velika stvaritev sama po sebi. Taoizem in konfucianizem predstavljata dva pogleda kitajskih religij. Taoizem (tao pomeni pot) zagovarja, da je narava misterij, ki ga ne moremo v celoti doumeti, zato je bolje, da jo čim manj spreminjamo in upoštevamo naravne cikle, kot pa da ji skušamo dominirati, jo nadzirati in preoblikovati po svojih potrebah. Medtem konfucianizem poudarja pomen družbenih odnosov in nujnost po skrbno oblikovani skupni socialni odgovornosti do narave. Ker smo ljudje otroci narave, je naša primarna odgovornost ohranjanje harmonije v naravi (5).

Zahodne religije

Skupna lastnost t. i. zahodnih religij je monoteizem. Ena glavnih dogem judovstva, krščanstva in islama je vera v enega samega boga, s katerim imajo močno zgodovinsko vez, saj verujejo, da je bog ustvaril človeka po svoji podobi. V hierarhiji je bog nad človekom, ta pa, kot edino razumno živo bitje, nad vsemi ostalimi živimi organizmi.

Začetek religij zahodnih civilizacij se začne na Bližnjem vzhodu z judovsko religijo. Judje verujejo, da je bog stvarnik in upravitelj Zemlje, vendar ni odgovoren za vsakdanje reči, ki se na Zemlji dogajajo. Še več, verjamejo, da je bog ustvaril človeka kot predstavnika božje volje in modrosti na Zemlji, zaradi česar lahko po mili volji upravlja z naravnimi dobrinami za zadovoljitev lastnih potreb in ohranjanje božjega reda na Zemlji. Čeprav na naravo gledajo kot na čudovito, harmonično in urejeno božjo stvaritev, je njeno čaščenje pogansko. Prevlada ideja upravljanja narave, ki ni nedotakljiva. Zato ne preseneča, da je do prvega stalnega spreminjanja naravne pokrajine – kmetijske revolucije – prišlo prav na Bližnjem vzhodu, in to v času, ko je bilo judovstvo v vzponu (5).

Krščanstvo se je razvilo iz judovske religije in s tem podedovalo njen odnos do okolja. Na zgodnje kristjane je imela močan vpliv antična Grčija, kjer so naravo razumeli povsem drugače kot Judje. Grki so namreč častili naravo kot harmonično stvaritev, ki deluje po lastnih zakonih. V začetku so kristjani po Kristusovih naukah cenili preprosto življenje, a se je do danes to ohranilo le za zidovi samostanov (5). Kasneje je krščanstvo začelo poudarjati odnose med ljudmi in do Boga, manj pa odnos človeka ali Boga do narave. Z razvojem moderne znanosti je narava postala »stroj«, ustvarjen od Boga za rabo ne glede na njene meje obnove (9). Še bolj oddaljeni od naukov zgodnjega krščanstva so

Slika 4: Molilne zastavice v petih barvah (modra, rdeča, zelena, rumena in bela) označujejo pomembne prelaze v tibetanski Himalaji (vir: Trek Trek – udobne ..., 2012).

Slika 5: Muslimani pri molitvi (vir: Sina, 2011).

nauki protestantizma.

Ekstrem je bil dosežen s kalvinizmom, gibanjem, ki je imelo največji vpliv na severnoevropsko in ameriško kulturo zadnjih 300 let. Calvin je razvil nauk o predestinaciji oz. vnaprejšnji določenosti, po katerem naj bi Bog izbrane za posmrtno življenje že na Zemlji nagradil z materialnim bogastvom. Tako bogastvo predstavlja pozitivno duhovno vrednoto, kjer so za dosego le-te dovoljena vsa sredstva (5). Isto prepričanje so si delili tudi prvi evropski kolonialisti, kar je vodilo v prekomerno izkoriščanje naravnih dobrin Novega sveta. Po mnenju Webra je nastanek nove ločine krščanske religije pogojeval razvoj kapitalizma, meščanstva, materializma in nove delovne etike (4), krščanstvo pa je po besedah Whita (9) postala najbolj antropocentrična svetovna religija, ki je v veliki večini odgovorna za okoljsko degradacijo.

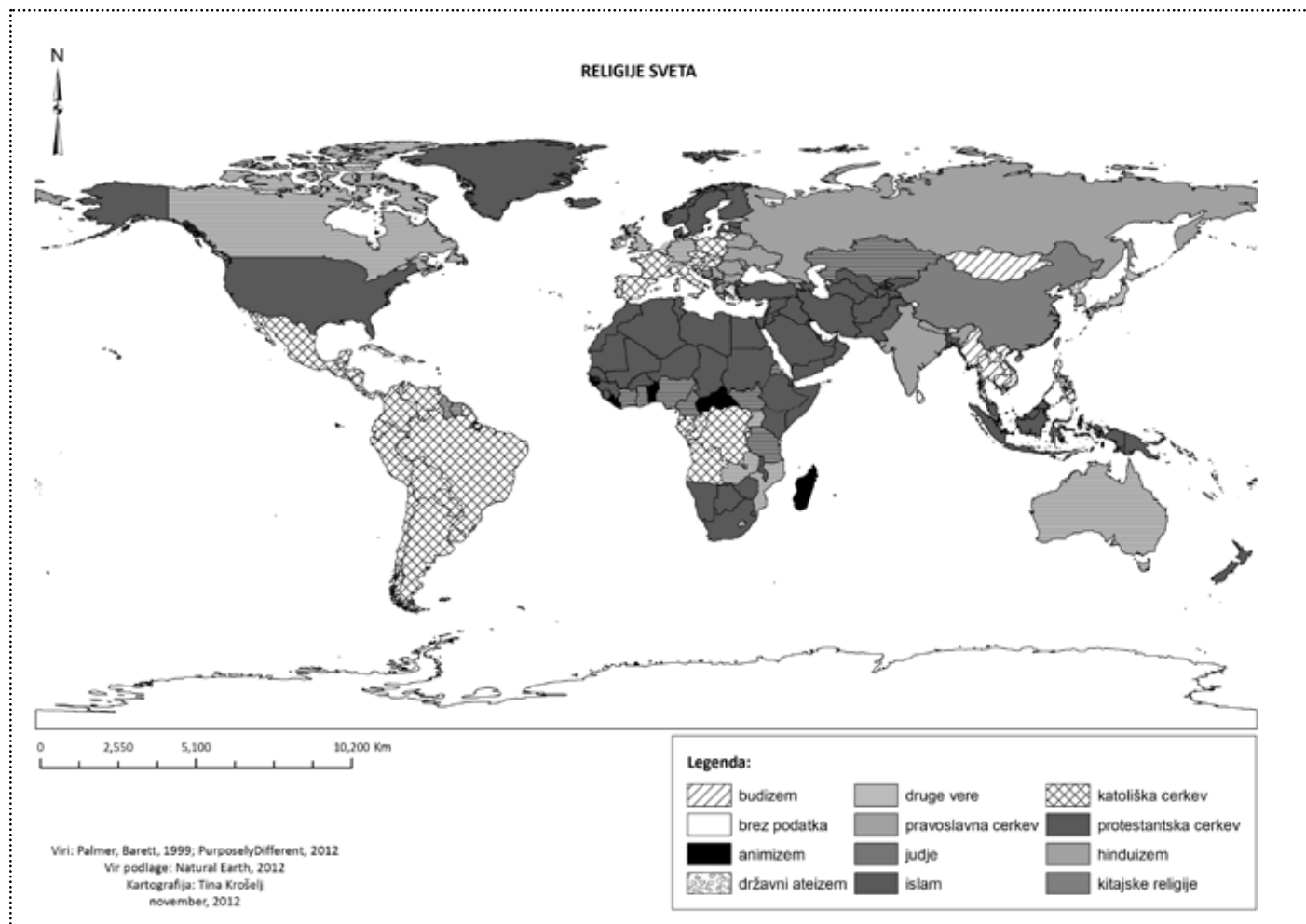
V času oblikovanja je bil islam pod močnim vplivom judovstva in krščanstva. Islam uči, da je narava sveta, ker je božja stvaritev. Tudi muslimani verjamejo, da Alah priznava človeku privilegij, da ta uporablja stvarnost za svoje potrebe, a mu hkrati nalaga tudi odgovornost do nje (6). Napotki, po katerih naj človek živi, so zapisani v Koranu in so zgodaj postali del muslimanskega prava. Njegov glavni nauk je, da noben musliman ne sme vzeti več, kot potrebuje. Močno je poudarjeno kolektivno sodelovanje, v katerem naj ima skupnost skupno zemljo za pašo ali gozd in skupno vodo za namakanje. V Koranu celo piše, da se divje živali lahko ubija le za hrano, vsako posekano drevo pa se mora nadomestiti z novim. Kljub temu, podobno kot pri krščanstvu, skrb za naravo ni bila nikoli njihova prioriteta, saj so za muslimane materialne dobrine na Zemlji v primerjavi s posmrtnim življenjem nepomembne (5).

Religija, opij za ljudstvo!?

Marsikdo se najde, ki trdi, da je to, da religije vplivajo na odnos človeka do narave, sicer res, da pa danes o kakršnem koli podobnem vplivu ne moremo govoriti. Moderna tehnologija, globalizacija in potrošnja so naša nova božanstva. Moderni svet in sekularizem sta po mnenju nekaterih avtorjev posredno izničila tako poseben, božanski status narave, kot tudi kakršen koli čut odgovornosti do narave (4), po drugi strani pa naravne vire in tisto, kar je nekoč predstavljalo vrednoto, popolnoma prepustilo izkoriščanju.

Razumevanje vpliva religije na odnos družbe do narave je zaradi njene kompleksnosti, prostorske in časovne spreminljivosti ter subjektivne note izredno zapleteno, hkrati pa je to široka interdisciplinarna tema. Geografi se s to

tematiko srečujemo predvsem pri iskanju smernic za uspešen sonaraven in trajnosten razvoj, kjer je poznavanje dejavnikov v odnosu človek – narava ključno. V času okoljskih in gospodarskih kriz se vse več ljudi obrača na nauke vzhodnih, mogoče celo spiritualnih religij. Pa vendar se moramo zavedati, da simpatiziranje s tradicionalnimi ali našemu okolju tujimi praksami ni vedno prava rešitev. Živimo v modernem svetu, ki je tehnološko razvit, kjer prava ideja, zelena tehnologija in narava lahko gredo z roko v roki. Najpomembnejše pa je, da do narave vzpostavimo zdrav odnos.

Slika 6: Generalizirana karta glavnih religij v posameznih državah sveta.

VIRI IN LITERATURA:

1. Aboriginal religion, Gondwananet. URL: <http://www.gondwananet.com/aboriginal-religion.html> (Citirano 12. 11. 2012).
2. De Silva, L., 1987. The Buddhist Attitude Towards Nature. Buddhist Perspectives on the Ecocrisis. Št. 346. URL: <http://www.accesstoinsight.org/lib/authors/desilva/attitude.html> (Citirano 06. 11. 2012).
3. Furlan, N., 2007. Nekatere posebnosti afriške miselnosti in verovanja. URL: www.teof.uni-lj.si/uploads/File/BV/BV-07-4-05-FurlanAfrika.pdf (Citirano 09.11. 2012).
4. Goffman, E., 2005. God, Humanity, and Nature: Comparative Religious Views of the Environment. URL: <http://www.csa.com/discoveryguides/envrel/review.php> (Citirano 08. 11. 2012).
5. Guiso, L., Sapienza, P., Zingales, L., 2003. People's opium? Religion and economic attitudes. Journal of Monetary Economics. Št. 50, str. 225–282. URL: <http://ideas.repec.org/p/nbr/nberwo/9237.html> (Citirano 26. 11. 2012).
6. Marten, G. G., 2001. Human ecology. Basic concepts for sustainable development. Earthscan Publications Ltd. Str. 121–135.
7. Natural Earth, 2012. URL: <http://www.naturalearthdata.com/downloads/> (Citirano 13. 11. 2012).
8. NomanulHaq, S., 2001. Islam and Ecology: Toward Retrieval and Reconstruction. Religion and Ecology: Can the Climate Change? 130, 4, str. 141–177. URL: <http://www.jstor.org/stable/20027722> (Citirano 09. 11. 2012).
9. O'Brien, J., Palmer, M., 1999. Atlas verstev sodobnega sveta. Prevod: Ocvirk, D., Družina d.o.o. Ljubljana, 124 str.
10. Owen, A. L., Videras, J., 2006. Culture and Public Goods: The Case of Religion and the Voluntary Provision of Environmental Quality. Hamilton College. 26 str. URL: http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=921912 (Citirano 06. 11. 2012).
11. Purposely Different, 2012. URL: <http://purposelydifferent.com/895/jesus-vs-religion/> (Citirano 13. 11. 2012).
12. Sina, A., 2011. Is Islam a Religion? URL: <http://alisina.org/blog/2011/04/08/is-islam-a-religion/> (Citirano 11. 11. 2012).
13. Sphotos, 2012. URL: http://sphotos-b.ak.fbcdn.net/hphotos-ak-ash4/374825_384171741662739_1822676197_n.jpg (Citirano 12. 11. 2012).
14. Trek Trek – udobne avanture. URL: <http://www.trekketrek.si/index.php?id=14&pgid=9&phid=3> (Citirano 12. 11. 2012).
15. Tuivavalagi, N. S., 2003. Worldviews, concepts, attitudes and awareness with regard to natural resource management in Samoa and other Pacific islands. Ministry of Natural Resources and Environment Matagalua o Punaoama le Siosiomaga: URL: <http://www.mnre.gov.ws/documents/forum/2003/9%20tuivavalagi.pdf> (Citirano 06. 11. 2012).
16. White, L., 1967. Historical Roots of Our Ecological Crisis. Science, št. 155, str. 1203-1207. URL: <http://www.earthtalktoday.tv/earthtalk-voices/historical-roots-ecological-crisis.html> (Citirano 06. 11. 2012).

AZORI SKOZI GEOGRAFSKA OČALA

ERASMUS Intensive Programme Azores 2012

Slika 1: Pogled proti severozahodnemu delu otoka São Miguel (Miradouro da Bela Vista) (foto: Miha Brkinjač).

FIZIČNOGEOGRAFSKO O AZORIH

(M. Brkinjač)

Azori so otočje sredi Atlantskega oceana, sestavljeno iz 9 otokov vulkanskega nastanka, ki se delijo v 3 skupine:

- **Vzhodna skupina** (*Grupo Oriental*): otoka São Miguel in Santa Maria,
- **Centralna skupina** (*Grupo Central*): otoki Terceira, Graciosa, São Jorge, Pico in Faial,
- **Zahodna skupina** (*Grupo Ocidental*): otoka Flores in Corvo.

Razprostirajo se na razdalji približno 600 kilometrov ter kopni površini 2.346 km² v okolici Srednjeatlantskega hrbta, natančneje na Azorski mikroplošči, ki leži na stiku treh največjih litosferskih plošč – Severnoameriške, Evrazijske in Afriške plošče. Starost otokov je zelo različna, saj nastanek najstarejšega otoka Santa Marie datira v obdobje miocena (starost ocenjena na 7–8 milijonov let), medtem ko je najmlajši otok, Pico, nastal v srednjem pleistocenu pred približno 300.000 leti (1, 2). Zaradi lege ob prelomih in stikih litosferskih plošč je območje Azorov še dandanes geološko, vulkansko in seizmično precej aktivno, kar se odraža v pogostem tresenju tal in v različnih vulkanskih ter obvulkanskih pojavih (3, 4).

Šibki do zmerno močni potresi, z magnitudami do 5 po Richterjevi lestvici, so na Azorih reden pojav in jih je moč zaznati na mesečni bazi. Potresi z magnitudo 5 ali več pa se pojavljajo občasno, do nekajkrat letno ali manj. Zadnji večji potres z magnitudo 6,1 po Richterju, ki je močnejše prizadel lokalno prebivalstvo otokov Faial, Pico in São

Jorge, se je zgodil 9. julija 1998, ko je življenje izgubilo 8 ljudi (3, 5, 6). Temu sta v aprilu 2007 sledila še dva po magnitudi primerljiva oz. močnejša potresa, z epicentrom v bližini največjega otoka São Miguel, ki pa nista terjala večje gmotne škode ali človeških žrtev (5, 7).

Pretekla in recentna vulkanska ter obvulkanska aktivnost, ki je oblikovala in izrazito zaznamovala geomorfologijo otočja, je danes prisotna na vseh azorskih otokih z izjemo Santa Marie, kjer od časa naselitve otoka pred več kot 500 leti vulkanska aktivnost ni bila zabeležena. V času od naselitve otokov do danes je bilo na območju Azorov zabeleženih 28 večjih vulkanskih izbruhov. Zadnji večji izbruh kopenskega vulkana se je zgodil leta 1957 ob aktivnosti vulkana Vulcão dos Capelinhos na otoku Faial. V kasnejšem obdobju je bilo zabeleženih še več podvodnih izbruhov, ki so povzročili nastanek udarnih valov, povečanje koncentracije plinov ter tresenje tal, niso pa terjali človeških žrtev ali gmotne škode (3, 8). Praktično na vseh otokih se pojavljajo različni obvulkanski pojavi, kot so fumarole in geotermalni vodni vreli, ki predstavljajo velik energetski, ekonomski ter okoljski potencial.

S klimatske perspektive se na Azorih po Koeppnovi klimatski klasifikaciji pojavljata 2 klimatska tipa – **sredozemsko podnebje z vročimi poletji (Csa)** – povprečna temperatura najtoplejšega meseca nad 22 °C) ter **sredozemsko podnebje s toplimi poletji (Csb)** – povprečna temperatura najtoplejšega meseca pod 22 °C). Za oba je značilen padavinski višek in najnižje temperature v

zimskih mesecih, sušnost in najvišje temperature pa v poletnem obdobju (9, 10, 11). V namočenem delu leta obstaja nevarnost krajših obdobj intenzivnih padavin, ki povzročajo poplave ter v kombinaciji s potresi tudi proženje zemeljskih plazov, ti pa predstavljajo neposredno grožnjo lokalnemu prebivalstvu ter infrastrukturi (3, 8).

Slika 2: Kaldera Lagoa do Fogo (foto: Miha Brkinjač).

DRUŽBENO GEOGRAFSKO O AZORIH

(Š. Berlot)

Na vseh devetih otokih, ki sestavljajo otočje Azorov, je v letu 2011 živelo 246.746 ljudi, največ na São Miguelu (55,86 %), na katerem najdemo tudi dve največji mesti, Ponta Delgada in Ribeira Grande. Povprečna gostota poselitve za celotno otočje je 106 preb./km² (12, 13).

V 15. stoletju so območje poselili portugalski pomorščaki, sprva otoka Santa Mario in São Miguel. Danes je večina prebivalstva portugalske narodnosti, saj Azori poleg Madeire predstavljajo eno izmed avtonomnih regij Republike Portugalske. Zaradi svoje geografske lege so pogosto predstavljali postojanko v smeri potovanja iz Evrope v Severno Ameriko in obratno, zato je bila ena izmed glavnih tematik demografske skupine na Erasmus IP 2012 ravno analiza prebivalstvenih migracijskih tokov (13).

Glede na fizično geografske pogoje, ki so primerni za kmetijske dejavnosti, je bistvenega pomena živinoreja, ki je v letu 2010 predstavljala 3.625 milijonov evrov letnih dohodkov za to regijo. Tudi mlekarstvo kot predelovalna industrija (izdelava jogurtov, masla, mleka v prahu, ...) ima pomembno ekonomsko vlogo, saj je v letu 2010 predstavljalo 1.756 milijonov dohodkov za Azore (14). Največji delež zaposlenih je sicer v terciarnem sektorju (57,2 %), predvideva pa se še dodaten porast deleža, saj turizem predstavlja najobetavnejšo gospodarsko dejavnost za nadaljnji razvoj otočja (15).

Znotraj Erasmus IP-ja sta se ekonomska skupina in skupina za podeželje ukvarjali s tematiko turizma – z analizo stanja, potencialov in napovedjo nadaljnjega razvoja. Preko različnih, predvsem kvalitativnih metodoloških pristopov smo zbirali informacije in tako prišli do zaključka, da lahko otok São Miguel s strateško načrtovanim razvojem sonaravnega turizma, dostopnega srednjemu ekonomskemu razredu, zanimivega za evropsko popu-

lacijo, s programskim poudarkom na naravnih pestrostih in kulturnem bogastvu pokrajine, ustvari pozitiven gospodarski trend, ki ne bo spreminjal kulturne krajine, temveč bo zagotavljal napredek in dvig življenjske ravni prebivalstva Azorov.

Slika 3: Slovenska ekipa - Špela, Miha, Marko in Nina (foto: Miha Brkinjač).

ERASMUS INTENSIVE PROGRAMME

(N. Mesec)

Erasmus Intensive Programme (Erasmus IP) je krajši izobraževalni program, financiran s strani Evropske unije, pri katerem sodelujejo študenti in profesorji visokošolskih institucij iz različnih držav, z namenom da združijo svoja znanja in izkušnje pri delu na izbranem projektu. Je edinstvena priložnost razvijanja spretnosti in pridobivanja veščin, saj pestra interakcija študentov in profesorjev v narodno pisanih skupinah ponuja pogoje, ki sicer med samim študijem večinoma niso mogoči (16). Na temo razvojnih perspektiv evropskih otoških območij je leta 2011 potekala geografska poletna šola na Kanarskih otokih, letošnje leto na Azorih, v prihodnjem letu pa se obeta geografska poletna šola na Shetlandskih otokih. Med 3. in 15. julijem 2012 je tako na Azorih oz. natančneje na otoku São Miguel potekala mednarodna geografska poletna šola z delovnim naslovom »Evropski otoki: razvojne perspektive«. V okviru Erasmus intenzivnega programa je 33 geografov iz sedmih evropskih fakultet (Cluj-Napoca, Innsbruck, Las Palmas, Lisboa, Ljubljana, Sevilla in Vilnius) nekaj manj kot dva tedna raziskovalo otok. Udeležili smo se je tudi trije študenti geografije in profesor, doc. dr. Marko Krevs, s Filozofske fakultete v Ljubljani. Prva polovica intenzivnega programa je bila namenjena splošnemu spoznavanju območja s

Slika 4: Gojenje ananasov v steklenjakih sredi Ponta Delgade (foto: Miha Brkinjač).

številnimi ogledi in predstavitvami domačinov, nato je sledilo samostojno projektno delo po skupinah. Razdeljeni smo bili v štiri tematske skupine – ena fizično- in tri družbenogeografske skupine. Prva se je ukvarjala z naravnim okoljem in fizičnogeografskimi značilnostmi, druga z geografijo podeželja, tretja je posegala na področje ekonomske geografije in četrta na področje demogeografije. Naloga profesorjev je bila predvsem svetovanje in usmerjanje delovnega procesa skupine. Velik poudarek je bil na terenskem delu in na sodelovanju z domačini, zato so bili v vlogi prevajalcev nepogrešljivi portugalsko govoreči študenti in profesorji. Vsaka skupina je imela svoj kombi, s katerim je praktično od jutra do poznega popoldneva potovala po otoku in zbirala informacije. Zvečer smo po skupinah diskutirali o vsem,

kar smo tisti dan videli in pridobljene informacije strnili v dnevno poročilo. Zadnji dan poletne šole je bil namenjen predstavitvam naših ugotovitev. Te so potekale na izbranih lokacijah na otoku, ki so kar najbolje orisale idejo, ki smo jo hoteli sporočiti ostalim skupinam.

Več informacij o ERASMUS IP Azores 2012 lahko najdete na <http://ipazores.blogspot.pt/>.

Miha Brkinjač

miha.brkinjac@gmail.com

Špela Berlot

berlot.spela@gmail.com

Nina Mesec

lunca.mesec@gmail.com

VIRI IN LITERATURA:

1. AzoresGeology. 2004. URL: <http://www.ewpnet.com/azores/geology.htm> (Citirano 19. 10. 2012).
2. Azores. Wikipedia. 2012. URL: <http://en.wikipedia.org/wiki/Azores> (Citirano 19. 10. 2012).
3. Timeline of natural disasters in the Azores. Wikipedia. 2012. URL: http://en.wikipedia.org/wiki/Timeline_of_natural_disasters_in_the_Azores (Citirano 19. 10. 2012).
4. RecentEarthquakeNearAzoresIslands. 2012. URL: <http://earthquaketrack.com/r/azores-islands-portugal/recent> (Citirano 19. 10. 2012).
5. NEIC: EarthquakeSearchResults. 2012. URL: <http://neic.usgs.gov/cgi-bin/epic/epic.cgi?SEARCHMETHOD=3&FILEFORMAT=4&SEARCHRANGE=HH&CLAT=38.5&CLON=-28&CRAD=400&YEAR=&SMONTH=&SDAY=&EYEAR=&EMONTH=&EDAY=&LMAG=&UMAG=&NDEP1=&NDEP2=&IO1=&IO2=&SLAT2=0.0&SLAT1=0.0&SLON2=0.0&SLON1=0.0&SUBMIT=Submit+Search> (Citirano 19. 10. 2012).
6. Fernandes, R.M.S., Miranda, J.M., Catalao, J., Luis, J.F., Bastos, L., Ambrosius, B.A.C., 2002. Coseismic displacements of the MW = 6.1, July 9, 1998, Faial earthquake (Azores, North Atlantic). Geophysicalresearchletters, 29, 0, str. X-1 – X-5. URL: http://enggeografica.fc.ul.pt/documentos/artigo01_catalao_et_al_2002.pdf (Citirano 19. 10. 2012).
7. Buforn, E., Borges, J., Bezzeghoud, M., Caldeira, B., 2009. The 2007 Azoreearthquakes: A case of triggering? GeophysicalResearchAbstracts, 11. URL: <http://meetingorganizer.copernicus.org/EGU2009/EGU2009-9553-1.pdf> (Citirano 19. 10. 2012).
8. Expertsconcernedwithabnormalseismicactivity – Azores. The Watchers. 2011. URL: <http://thewatchers.adorraeli.com/2011/10/21/experts-concerned-with-abnormal-seismic-activity-%E2%80%93-azores/> (Citirano 19. 10. 2012).
9. Köppenclimateclassification. Wikipedia. 2012. URL: http://en.wikipedia.org/wiki/K%C3%B6ppen_climate_classification (Citirano 19. 10. 2012).
10. Ponta Delgada. Klimadiagramme. 2012. URL: <http://www.klimadiagramme.de/Europa/pontadalgada.html> (Citirano 19. 10. 2012).
11. Lajes. Klimadiagramme. 2012. URL: <http://www.klimadiagramme.de/Europa/lajes.html> (Citirano 19. 10. 2012).
12. Census. Instituto Nacional De EstatisticaStatisticsPortugal. 2011. URL: http://www.ine.pt/xportal/xmain?xpid=INE&xpgid=ine_principindic (Citirano 5. 11. 2012).
13. Azores. Wikipedia. 2012. URL: <http://en.wikipedia.org/wiki/Azores> (Citirano 5. 11. 2012).
14. Regionaleconomicaccounts for agriculture - Output bygoods and services (currentprices; annual). Instituto Nacional De EstatisticaStatisticsPortugal. 2011. URL: http://www.ine.pt/xportal/xmain?xpid=INE&xpgid=cn_quadros&boui=95392496 (Citirano 5. 11. 2012).
15. AzoresIslands (Portugal). EurosionCaseStudy. URL: http://copranet.projects.eucc-d.de/files/000145_EUROSION_Azores.pdf (Citirano 5. 11. 2012).
16. Erasmusintensiveprogrammes. EuropeanCommission. URL: http://ec.europa.eu/education/erasmus/ip_en.htm (Citirano 28. 10. 2012).

VEČKRITERIJSKO VREDNOTENJE KVALITETE BIVALNEGA OKOLJA V OBČINI CELJE

V času, ko nas z vseh strani oblegajo pojmi onesnažene okolja, netrajnostne rabe naravnih virov, negativnih učinkov prometa, se vedno bolj osredotočamo na vprašanje – kje naj bivam, da bom živel kakovostno? Marsikdo je pripravljen pri določenih kriterijih pogledati skozi prste in na račun večje ugodnosti s strani enega zanemariti drugega. Celje se že nekaj let omenja kot eno najbolj onesnaženih mest v Sloveniji. Več desetletij trajajoč negativen vpliv industrije na okolje in povečevanje pomena prometa v zadnjem času sta se pokazala kot pereča problema razvoja. V raziskavi je obravnavan poskus čim bolj objektivne ocene kvalitete bivalnega okolja v občini Celje, z upoštevanjem kriterijev, ki jih je mogoče kvantitativno ovrednotiti.

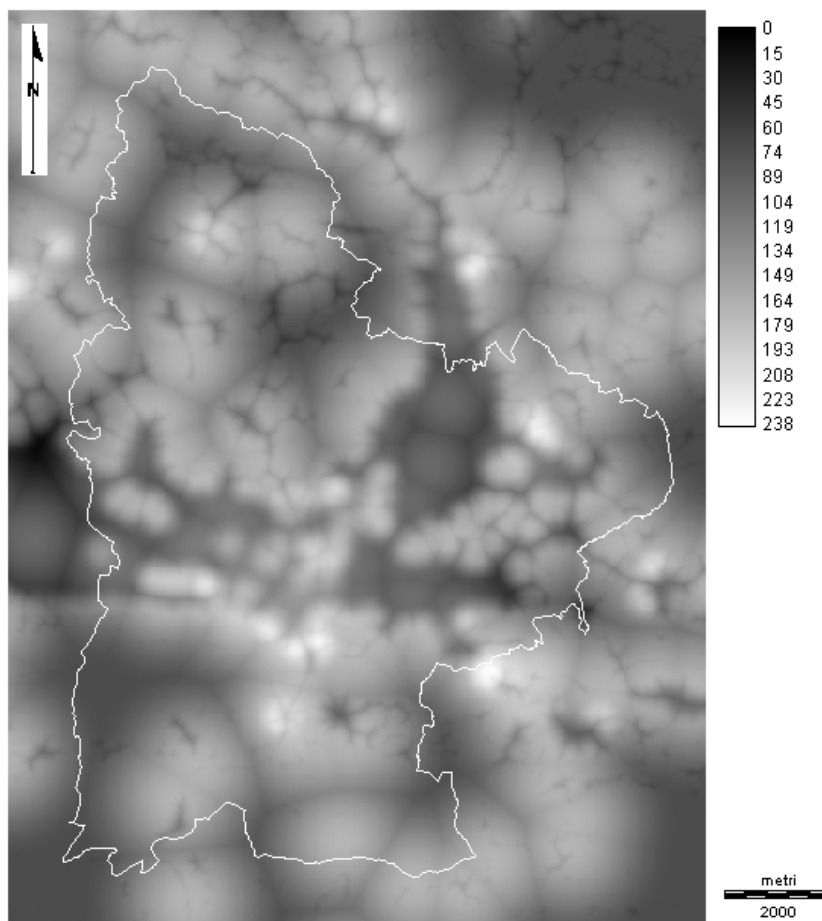
1. Bivalno okolje

Bivalno okolje je opremljenost z osnovnimi oskrbnimi in storitvenimi dejavnostmi, dosegljivost urbanih funkcij in ostale infrastrukture ter urejenost prostora, tako funkcionalna kot ekološka neoporečnost (4). Združuje zadovoljevanje osnovnih človekovih dejavnosti in potreb – funkciji bivati in stanovati, vsebuje pa še kulturno, civilizacijsko in simbolno dimenzijo. »Več kot ima območje funkcij, dejavnosti in prostorskih ureditev, ki združujejo tamkajšnje prebivalce in omogočajo zadovoljevanje njihovih potreb znotraj območja, toliko večje bi naj bile predispozicije za **kvalitetno bivalno okolje**« (3).

2. Geoinformacijska podpora odločanju

Znotraj sistema za podporo prostorskemu odločanju (SPPO) oziroma geoinformacijske podpore odločanju, ki sta namenjena

reševanju kompleksnih problemov s prostorsko komponento (7), se slednje največkrat rešuje s pomočjo **večkriterijskega odločanja**, ki temelji na geoinformacijskem sistemu. Kriteriji so podlaga odločanju in se jih da izmeriti ter ovrednotiti (2). Delimo jih na dejavnike in omejitve, rezultat vrednotenja pa je informacija, »katera območja so bolj in katera manj primerna z vidika več dejavnikov« (1). Pred kombiniranjem kriterijev je potrebno vse standardizirati – postaviti na isto mersko lestvico.

Slika 1: Karta dostopnosti občine Celje (avtorica: Suzana Vurunić).

Največkrat uporabimo **mehke množice**, pri kateri gre za različne stopnje pripadnosti elementov neki množici ali več množicam (6). Pri večkriterijskem vrednotenju imajo različni kriteriji različno pomembnost, zato jim v procesu odločanja pripišemo različne uteži. Kadar standardizirane kriterije kombiniramo z obteženim povprečjem govorimo o **obteženi linearni kombinaciji** (6). V nalogi sta uporabljeni dve možnosti določanja uteži: ad hoc (glede na namen in lastno presojo) in **Saatyjeva tehnika**. Slednja je analitičen hierarhičen proces, kjer meritve potekajo skozi primerjavo parov faktorjev. Lestvica primerja, kako en element/faktor prevladuje nad drugim in mu pripiše določeno vrednost (5).

3. Postopek geoinformacijske podpore odločanju

Postopek je do končne rešitve vodil po dveh poteh – posebej sta bili obravnavani **dostopnost in ekološka (ne)oporečnost** v občini Celje.

Razdalje oziroma oddaljenost od šestih dejavnikov dostopnosti (vrtci, osnovne šole, srednje šole, trgovine, zelene oz. gozdne površine in avtobusne postaje) so bile standardizirane, vsaka z različnim ovrednotenjem. Optimalna oddaljenost od vrtcev bi tako naj bila 500 m, od osnovnih šol 1.000 m in od srednjih šol 1.500 m, od trgovin, ki imajo možnost nakupa živil, 1.500 m, od avtobusnih postaj 200 m in od zelenih površin 500 m. Sledila je obtežena linearna kombinacija vseh dejavnikov s Saatyjevo tehniko obteževanja. Najvišjo utež sta tako dobili oddaljenosti od avtobusnih postaj, 0,3842, in od zelenih površin, 0,2875. Dostop do avtobusne postaje izboljša dostop do vrtcev, šol in trgovin. Pomembna je tudi bližina vrtcev (utež 0,1531), saj je tu govora o najbolj ranljivi skupini, ki mora imeti zagotovljen (varen) dostop. Osnovne in srednje šole imajo isto težo, 0,0794, in so bile kljub različnim starostnim skupinam, ki jih obiskujejo, obravnavane kot eno – izobraževalne ustanove. Najmanjši pomen je pripisan trgovinam, z utežjo 0,0253, saj jih vsakodnevno ne obiskujemo, za večje nakupe pa se v skoraj vseh primerih uporabi osebne avtomobile. Dostopnost je prikazana z vrednostmi med 0 in 255, višja

kot je vrednost, boljša je dostopnost; vrednost 0 prikazuje območja, ki padejo izven teh še sprejemljivih razdalj dostopnosti. Tako je skozi postopek večkriterijskega vrednotenja nastala **karta dostopnosti**.

Najboljšo dostopnost do vsakodnevnih dejavnosti dosega center mesta, četrti Lava in Hudinja, vzhodni del občine pri štorski železarni, Ljubečna na severovzhodu in Polule na jugu mesta. Precejšen del občine ima dobro dostopnost (okoli vrednosti 160 in 170) – širši osrednji del občine, suburbani deli, od Medloga na zahodu do Bukovžlaka na vzhodu, deli severno od avtoceste, do Šmartnega v Rožni dolini in tudi Košnice, Zagrada in še južnejših delov preučevanega območja. Dostopnost jim viša predvsem bližina do zelenih površin in avtobusnih postaj. Za slabše dostopna območja so se izkazali deli Trnovelj, Zadobrove, Začreta na vzhodu, gričevnatega dela na jugozahodu občine, delov med Medlogom in Ostrožnim na zahodu, okolice Šmartinskega jezera in skrajnih severozahodnih delov občine.

Skupna ocena dostopnosti v občini Celje je tako dobra, saj večji del območja, kjer živi večina občanov, pade v množico vrednosti nad 120, ki označuje srednjo dostopnost. Najboljšo dostopnost dosega deli občine, kjer so skoncentrirane trgovine, šole, vrtci in avtobusne postaje – center mesta in njegovi suburbani deli.

Druga pot je vsebovala štiri dejavnike, ki kažejo obremenjenost okolja; v mestih najbolj kritični so onesnažen zrak, izpostavljenost hrupu in obremenjenost prometnic. Poleg teh so bile vključene še poplave, ki so za preučevano občino značilne in kot naravna nesreča lahko zelo negativno vplivajo na človeka. Postopek, ki je sledil, je bil isti kot pri prvi karti, le da so bili dejavniki drugače ovrednoteni in obteženi z ad hoc metodo. Za vse ceste je bila kot še primerna bližina uporabljena razdalja 25 m (velikost dveh rastrskih celic), oddaljenost od cest z najvišjim povprečnim letnim dnevnim prometom (PLDP) mora biti vsaj 50 m in od podjetij, ki so največji onesnaževalci zraka v občini, vsaj 1.500 m (na podlagi izračuna razdalj za posedanje delcev velikosti 10 µm pri

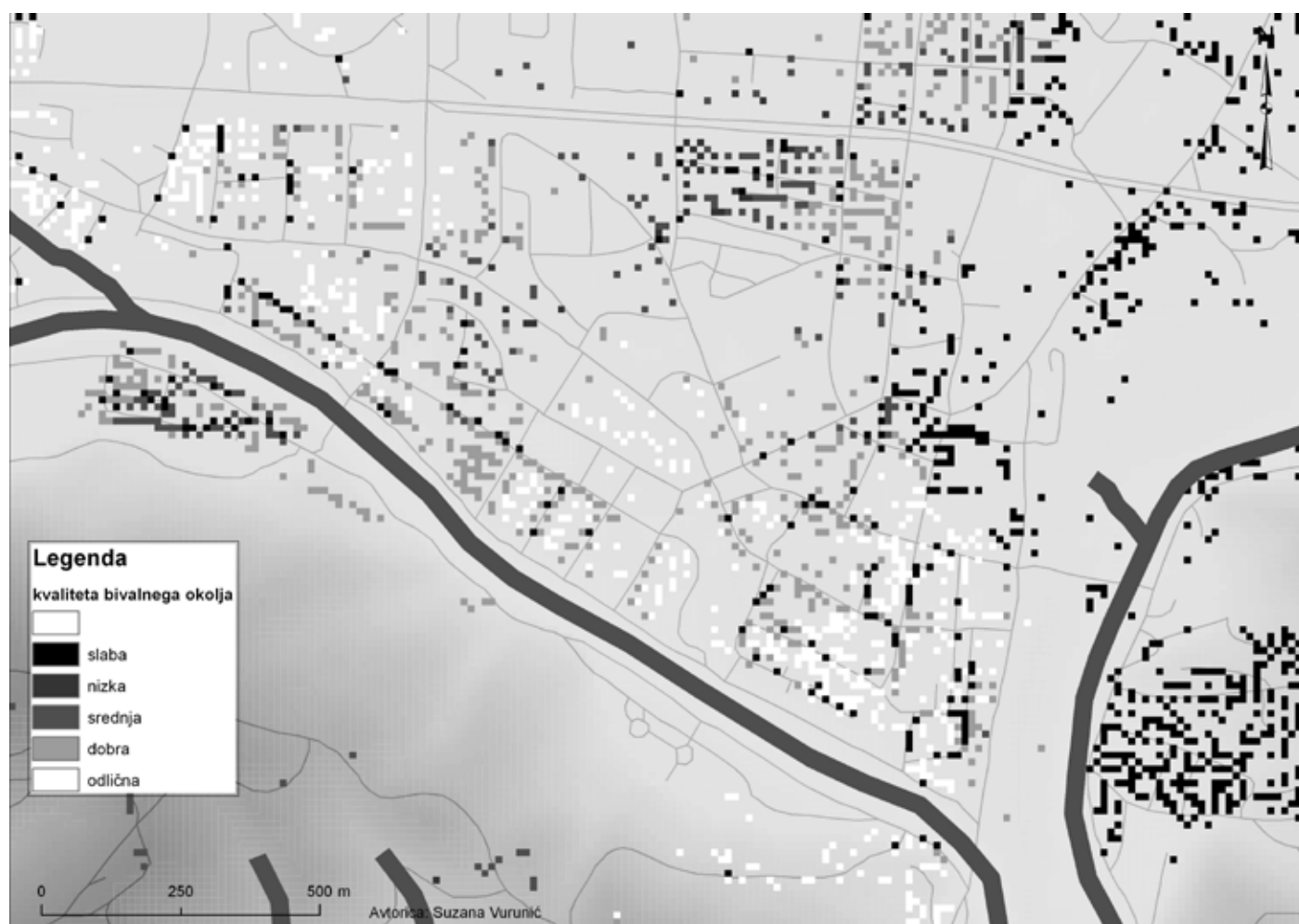

Slika 2: Karta ekološke (ne)oporečnosti na primeru osrednjega dela občine (avtorica: Suzana Vurunič).

različnih hitrostih vetra z osmih strani neba za leto 2010 pri teoretični začetni maksimalni doseženi višini delca 10 m nad tlemi). Do teh razdalj kvaliteta bivalnega okolja enakomerno upada, saj bližje kot smo cestam in podjetjem, večji so potencialni negativni vplivi na zdravje. Za sloj prst je bila standardizacija v mehke množice izvedena ročno, saj posameznim kategorijam prsti pripišemo lastno vrednost na skali med 0 in 255. Območjem, kjer težke kovine kadmij, svinec in cink presegajo kritične vrednosti, je bila pripisana vrednost 0, kjer dve težki kovini presegata kritično vrednost je pripisana vrednost 25 in kjer ena presega kritično vrednost je pripisana vrednost 50 – tukaj je močno onesnažena prst, zato se na merski lestvici območja nahajajo v spodnji polovici, ki označuje slabo do zelo slabo stanje prsti. Območju, kjer vse težke kovine presegajo opozorilno vrednost, je bila pripisana vrednost 100, saj še vedno gre za preseganja zakonsko določenih meja in potencialne vplive na zdravje. Območje, kjer je koncentracija težkih kovin pri mejni vrednosti ali pod njo, se smatra kot dobro, z vrednostjo do 200. Največja utež (0,40) je bila pripisana prsti, saj dokazano dosega kritične vrednosti onesnaženosti in zaradi tamkajšnjih njiv in vrtov (Bukovžlak, Aljažev hrib), novih gradbenih posegov (npr. Tehnopolisa), ki povzročajo dviganje prahu, in večjih trgovin, ki jih obiskuje veliko ljudi, so prisotni direktni zdravstveni vplivi. Samo stanje prsti je posledica izpuščenih emisij, ki jih je v večji meri prispevala industrija v Celju. Danes so te količi-

ne manjše, a vplivi ostajajo, še posebej če ljudje živijo v neposredni bližini tovarn; problem niso le polutanti, ampak tudi smrad, najbolj v hladni polovici leta, ko nastopi temperaturna inverzija z meglo. Slojem podjetij je bila zato pripisana utež 0,30. Oba sloja cest sta bila obtežena z 0,15, skupaj torej isto kot podjetja, saj hrup in onesnažila ob najbolj obremenjenih cestah zaradi povečanega pomena prometa čedalje bolj ogrožajo ljudi. Rezultate je bilo potrebno zamaskirati s tremi omejitvami, z vsemi cestami in stanjem prsti, kot predhodno že uporabljena dejavnika, in s poplavami (redka območja poplavljanja). Tako je skozi postopek večkriterijskega vrednotenja nastala **karta ekološke (ne)oporečnosti**.

Z vrednostjo 0 izstopajo omejitve – poplave, ceste in kritično onesnažena prst, kjer je določena zelo slaba kvaliteta bivalnega okolja. To so deli okoli stare Cinkarne, Aljažev hrib na jugu, območje od Medloga, Babnega in Levca na zahodu, deli okoli reke Hudinje in Ložnice na vzhodu. Slaba kvaliteta je med Mariborsko in Kidričevo cesto, kjer se nahaja večina glavnih onesnaževalcev (Cinkarna, Toplarna Celje, EMO, Železarna Štore), poznajo pa se tudi vplivi prekomernega PLDP ob omenjenih cestah. O srednji ogroženosti in tudi kvaliteti lahko govorimo vse od Hudinje, preko Trnovelj, Volčekov (območje Nature 2000!) do Teharij in ob prometnicah Ljubljanske ceste ter celjske obvoznice. V množico dobre kvalitete in manjše ogroženosti odpadejo območja zahodno od krajevne

Slika 3: Kvaliteta bivalnega okolja v centru občine Celje (avtorica: Suzana Vurunič).

skupnosti Otok, od Nove vasi proti avtocesti in čez proti severnemu delu občine, z izjemo okolice Etola v Škofji vasi. Takšen je tudi južni del, kjer pa se zajedajo klini nekoliko slabše kvalitete bivalnega okolja.

Sledilo je prekrivanje obeh delnih kart in končno maskiranje s predhodno omenjenimi omejitvami. Dobljeni razredi so bili v nadaljevanju prikazani na lokacijah, ker ljudje dejansko živijo. Dobljeni karti kvalitete bivalnega okolja je bila prišteta vrednost 1 in sledilo je množenje z rastrskim slojem hišnih števil, v katerih živi vsaj en človek. Končni rezultat je bila **karta razredov kvalitete bivalnega okolja**.

4. Analiza rezultatov

Karta razredov kvalitete bivalnega okolja ima 5 razredov: slaba, nizka, srednja, dobra in odlična kvaliteta. Razdelitev je bila storjena s kvantili, zato razredi vsebujejo enako število hišnih števil. Vrednost 0, kar pomeni najslabšo kvaliteto bivalnega okolja, ima 19 % hišnih števil. Največji delež jih odpade na vrednost 136 (4 % vseh), z vrednostmi med 134 in 138 pa to znese kar 10 % hišnih števil. Med vrednostmi 114 in 174 (in v vsaki od njih) je število hišnih števil nad 100 in tako določajo, da živi večina prebivalcev občine Celje v srednjem do dobrem bivalnem okolju. Odlično kvaliteto (vrednosti 200 in 201) ima zgolj pet hišnih števil. Izračunane so bile tudi statistike kvalitete bivalnega okolja po posameznih mestnih četrtih (MČ) in krajevnih skupnostih (KS) občine Celje. Najboljšo kvaliteto tako dosega MČ Kajuh (23,05), kar gre pripisati tudi njeni majhnosti (manj hišnih števil). Najnižje povprečje ima KS Aljažev hrib (0,5), kar zaradi kritično onesnažene prsti in bližine tovarn ne preseneča. Tukaj praktično vse lokacije hišnih števil odpadejo na vrednost 0. Nizki povprečji sta tudi v KS Šmartno v Rožni dolini, saj gre za obrobni del občine, kjer sicer okolje ni oporečno, a je dostopnost toliko slabša, in KS Teharje, ki se tako kot Aljažev hrib nahaja v okolici tovarn in na onesnaženi prsti.

4.1. Kvaliteta bivalnega okolja v centru mesta in okoli stare cinkarne

Spodnja karta prikazuje kvaliteto bivalnega okolja v starem mestnem jedru, krajevni skupnosti Kajuh in Slavko Šlander. V večjem delu prevladuje odlična do dobra kva-

liteta. Slaba se pojavlja ob cestah, na kar vplivajo tudi velikosti rastrskih celic, ki so bile pripisane lokacijam hišnih števil. Ob Trubarjevi ulici se nahajajo parkirišča, blizu pa so locirani tudi stanovanjskih bloki, kamor seže vpliv polutantov iz avtomobilov in hrup. Kar nekaj jih je tudi v Liscah, kjer so, kljub temu da so zelene površine in ostale dejavnosti blizu, negativni vplivi emisij podjetij pa do tukaj ne sežejo, stanovanjske hiše blizu cest, kar jim avtomatsko manjša kvaliteto bivalnega okolja. Podobno je v starem delu mesta, kjer prevladuje strnjena pozidava. Na desnem delu karte pa lahko vidimo, da imajo vsi prebivalci slabo kvaliteto bivalnega okolja, kar je posledica kritično onesnažene prsti s kadmijem, svincem in cinkom. To območje se širi proti severu ob Mariborski cesti in Vrunčevi ulici, poleg tega pa zajema tudi dele južno od Voglajne, Aljažev hrib in Teharje (kritično stanje prsti). Tukaj je ena najbolj obremenjenih cest v občini (Mariborska), prisotne so visoke koncentracije NOx, PM10 in imisij hrupa. Do tu segajo tudi emisije Cinkarne Celje in Železarne Štore. Predvsem Aljažev hrib predstavlja suburbani del mesta, s stanovanjskimi hišami, kjer večina stanovalcev za lastne potrebe prideluje vrtnine. Prisotni so veliki potencialni negativni vplivi na zdravje prebivalcev.

Zaključek

Kvalitetno bivalno okolje nam mora nuditi ustrezne pogoje, da zadovoljimo vse svoje potrebe, vse od izobraževanja, nakupa hrane, rekreacije, in da je tudi prostor našega bivanja (hiša, stanovanje) zdrav, primeren in »čist«. Številni avtorji so poudarjali različne kriterije, na podlagi katerih nekdo živi v boljšem okolju, nekdo pa ne. Določiti kvantitativne kriterije je težka naloga, saj je ravno pri tem, kaj je nekomu odlično in kaj nekomu slabo življenjsko okolje, prisotna izredna subjektivnost. Vsak misli po svoje, vsak ima svoje prioritete, tako v vsakdanjem življenju kot pri oceni svojega bivalnega okolja.

Naloga je nastala pri predmetu Geoinformacijska podpora odločanju, zato se za pomoč in popravke zahvaljujem doc. dr. Marku Krevsu in asist. Tajanu Trobcu.

Suzana Vurunić
sv5e@msn.com

VIRI IN LITERATURA:

1. Ciglič, R., 2008. Večkriterijsko vrednotenje v prostorskem načrtovanju. Geografski vestnik, 80, 1, 109–118.
2. Drobne, S., Lisec, A., 2009. Multi-attribute Decision Analysis in GIS: Weighted Linear Combination and Ordered Weighted Averaging. Informatica, 33, str. 459–474.
3. Drozg, V., 1994a. Kvaliteta bivalnega okolja – poskus interpretacije. Znanstvena revija, družboslovje in filozofija, 6, 1, str. 141–150.
4. Drozg, V., 1994b. Kvaliteta bivalnega okolja v stanovanjskih območjih v Mariboru. V: Premzl, V. (ur.). Trajnostni urbani razvoj. Maribor, Tehniška fakulteta, Gradbeništvo, str. 103–115.
5. Saaty, T.L., 2008. Decision making with the analytic hierarchy process. Int. J. Services Sciences, 1, 1, str. 83–98.
6. Staut, M., Kovačič, G., Ogrin, D., 2005. Prostorsko dojemanje Sredozemlja v slovenski Istri. Analiza s pomočjo teorije mehkih množic. Annales, 15, 2, 427–436. URL: http://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=5&ved=0CD4QFjAE&url=http%3A%2F%2Fwww.dlib.si%2Fstream%2FURN%3ANBN%3ASi%3ADOC-46IT8XC6%2F7d4239f-185e-4fd1-9563-a1521e99f55a%2FPDF&ei=rNr5ToeqLs71-gaPtpi_AQ&usq=AFQjCNErgAChcZe01sqOXTexCfSQWK03xA&sig2=4cBCKWmcQeEU_VWd-5GyLvw (Citirano 12. 12. 2011).
7. Sugumar, R., DeGroot, J., 2011. Spatial Decision Support Systems. Principles and Practices. Boca Raton, Taylor and Francis Group, 469 str.

ZBORNİK 16. GEOGRAFSKEGA RAZISKOVALNEGA TABORA - BREŽICE 2012

Kot končni rezultat 16. geografskega raziskovalnega tabora »Obmejnost kot priložnost brezmejnih možnosti« Brežice 2012, bo decembra 2012 izšel zbornik - geografska monografija o občini Brežice. V njem so obravnavane fizično in družbeno geografske značilnosti občine Brežice ter opisani rezultati raziskovalnih delavnic, s katerimi so se udeleženci ukvarjali tekom tabora.

Zbornik vam lahko služi kot dodatna literatura za izpit pri geografiji Slovenije, za domačine je lahko vir novih spoznanj o domači občini, lahko pa je le večerno branje ali listanje, saj bo vseboval veliko slikovnega in kartografskega gradiva. Med prebiranjem se boste morda navdušili nad tem, da bi tudi vi sodelovali na taboru in napisali kakšen članek. Za letos ste žal prepozni, a ne skrbite, za naslednje leto za vas že pripravljamo nov tabor.

Organizacijski odbor: Suzana Vurunič, Tina Krošelj, Simon Koblar, Veronika Sorčan.

Društvo mladih geografov Slovenije

te vabi na:

17. RAZISKOVALNI GEOGRAFSKI TABOR

ŠKOFJA LOKA 2013

(predvidoma 6.–15. 7. 2013)

Več info kmalu ...

Organizacijski odbor:

Simon Koblar

Valentina Pajk

Maja Gostenčnik

Alenka Jelen

NAJINA POT SKOZI KULTURO, ČARE IN PRESENEČENJA ŠPANIJE

Slika 1: Paella, Alicante (foto: Suzana Vurunić).

PODATKI O POTOVANJU:

- Prepotovana pot: **Barcelona – Valencia – Alicante – Granada – Sevilla – Cádiz**
 Število dni potovanja: **14 dni**
 Načini prevoza: **avtobus**
 Cena potovanja: **850 € (letalo, vsi mestni in medkrajevni prevozi, hostli, hrana, spominki, vstopnine)**
 Osebni nasvet: **Obvezno znanje vsaj osnov španščine.**

DEŽELNA IZKAZNICA - Španija:

- Lega: **Južna Evropa**
 Glavno mesto: **Madrid**
 Površina: **505.992 km²**
 Podnebje: **mediteransko, semiaridno, oceansko**
 Število prebivalcev: **47.190.493 (2011)**
 BDP: **30.412 \$ na preb.**
 Uradni jezik: **španščina**
 Valuta: **evro (EUR)**

Source: Esri, DeLorme, NAVTEQ, TomTom, Intermap, iPC, USGS, FAO, NPS, NRCAN, GeoBase, IGN, Kadaster NL, Ordnance Survey, Esri Japan, METI, Esri China (Hong Kong), and the GIS User Community
 Astorica: Suzana Vurunić, november 2012

Odločitev za potovanje, z omejitvijo zgolj 14 dni, je padla v nekaj minutah in s tem tudi destinacija Španija. Velikih priprav zaradi za obe zelo delovnega poletja ni bilo, uredili sva si prevoze in nočitve (naštudirali sva prihode in odhode letala in avtobusov ter check-in hostlov) ter razdelili, da vsaka pokriva polovico potovanja. Obiskali sva kraje vzhodne in južne Španije, sedem mest v treh pokrajinah – Katalonije, Valencie in Andaluzije. Država ima pridih eksotičnosti; s svojo kulinariko, glasbo, plesi, arhitekturnimi in slikarskimi dosežki ter izredno odprtimi in zgovornimi ljudmi te popelje skozi svojo zgodovino, ki se je začela z Altamiro, preko Maorov, Judov, kuge, inkvizicije, državljanske vojne, Franca, do izjemnih ljudi, ki so bili del ustvarjanja zunanje podobe Španije – Gaudi, Picasso, Dali itd.

BARCELONA

Prestolnica španske pokrajine Katalonije je bila ravno letos septembra kraj demonstracij za neodvisnost te pokrajine (ljudje že večinsko podpirajo te težnje). Glavna žila turističnega vrveža je znamenita *La Rambla*, ulica, ki je nekoč bila kanal za odlaganje vseh vrst odpadkov, danes pa se nimaš nikamor umakniti, ne da bi zadel mimoidoče, kakšne spominke, gostilniško mizo ali celo stopil pred taksi. In ravno gneča je zame ena najbolj motečih stvari popotovanja po večjih mestih. Če pa odmisliš to pravzaprav neizogibno dejstvo, je Barcelona res neverjetna. Ne samo, da je tam ena svetovno znanih katedral *Sagrada Familia*, ki jo ljudje bolj kot zaradi njene veličastnosti poznajo po dolžini gradnje (že skoraj 130 let),

da se pod to izjemno arhitekturo poleg *Case Mile* in *Case Batllo* (hiša brez pravih kotov) ter svojevrstnega *parka Güell* (z najdaljšo klopjo na svetu) podpiše *Antoni Gaudi*, arhitekt, ki je svoje življenje tragično končal z izgledom brezdomca pod tramvajem, in da se v bližini centra nahaja večja zelena površina, grič *Montjuïc*, z ohranjenimi poslopji olimpijskih iger iz leta 1992, s čudovitimi parki, s *Pueblom Español*, vasico s prikazom tradicionalnih gradenj iz vseh delov Španije, in *Nacionalnim muzej* v podobi palače, temveč sva z udeležbo na »free walking tour-u« v treh urah iz prve roke izvedeli zanimivosti, ki jih v turističnih vodičih ni. Izbrali sva pot po uličicah *Barri Gotico*, nekdanje židovske četrti, ki nosi žalostno zgodbo o usodi Judov, bombardiranih v 2. svetovni vojni in nudi

mesto številnim cerkvam, mestni hiši in sedežu katalonske vlade.

VALENCIA

Zeleno, živahno in s čudovitimi plažami opisano mesto, ki velja za rojstni kraj *paella* (izhaja iz »Para ella«, kar pomeni zanjo), me je izmed vseh najmanj navdušilo. Domačinov kljub nedelji ni bilo veliko, tudi turisti so se nekam poskrili in šele popoldan sva ugotovili, da se večina družabnega življenja odvija na treh glavnih trgih – *Plaza del Mercado*, *Plaza de la Virgen* in *Plaza del Ayuntamiento*; tam so glavne znamenitosti, kavarne (poskusili sva pijačo *Horchata* – bolj podobna razredčenemu riževemu mleku), restavracije s hitro hrano, spominki itd. V bližini izstopata tudi stolpa *Torres de Serranos* in *Torres de Quart*, ki sta bila del nekdanjega obzidja. Mesto pa slovi

predvsem po svojih vrtovih, najbolj znani so parki *Jardin del Turia*, kjer so nekdanjo strugo reke že v 16. stoletju preoblikovali v zelene površine, sprva z namenom študije mediteranskih rastlin, nato pa dodali kolesarske in sprehajalne poti ter veliko mostov, ki povezujejo ostale dele Valencie z njenim centrom. Na jugovzhodnem delu se park zaključuje z največjim evropskim urbanim kompleksom – *City of arts and science*. Tukaj se nahajajo modernistične zgradbe z muzeji, poslovnimi prostori in nočnimi klubi, vse z neko posebno obliko – kit, riba, oko.

ALICANTE

Gre za manjši kraj, kamor študentje zelo radi hodijo na izmenjave (kopanje v Mediteranskem morju, sončenje, žuri itd.). Poleg čudovitih

plaž ti mestece ponuja številne sprehode tako ob obali kot po ozkih uličicah, najboljše pa se je povzpeli na *grad Svete Barbare*, ki kraljuje na strmem klifu. Muslimani so ga zgradili že v 9. stoletju, v 18. stoletju je služil kot zapor, sedaj pa kot kulturna zupščina in super razgledišče. Najbolj naju je navdušil stari del mesta, ki te spominja na Arabski svet, z na videz nametanimi hišami, belimi fasadami, obveznimi terasami, balkoni polnimi cvetja in s tem barv. Tukaj sva poskusili pravo špansko *paella*, na katero sva čakali 45 minut in tako dočakali ogromno porcijo rumenega riža (ne sme biti oranžen, saj potem ni dodan žafran), školjk, kozic in kalamarov.

Slika 2: Sagrada Familia, Barcelona (foto: Suzana Vurunić).

Slika 3: Plaza de España, Sevilla (foto: Suzana Vurunić).

GRANADA

Po dolgi vožnji iz vzhodne obale sva se prvič znašli v notranjosti Pirenejskega polotoka, a še vedno z zaznamim mediteranskim vplivom, predvsem pri gradnji, ter pogledom na Sierrro Nevado. Za ta zgodovinsko pomemben kraj smo že vsi slišali, a ko si enkrat tam, vidiš, da premore še veliko več. Poleg katedral, cerkva, kraljeve kapele, arabske univerze *La Madraza*, živahnih, z glasbo polnih trgov, ki jih polnijo že malo pretirane trgovinice s spominki, a tudi majhne stojnice, z domačimi izdelki (čaji, začimbe, namazi, pekovski izdelki itd.), je to tudi rojstni kraj pesnika *Garcie Lorce* in prijaznih domačinov, ki ti brez védenja ali poleg osnovnega vprašanja »Donde es ...?« (»Kje je ...?«), če dejansko razumeš špansko, razložijo, kaj in kje so zanimivosti Granade. In največja je zagotovo *Alhambra* (v arabščini »rdeča«), trdnjava, za katero sva že ob 7h stali pred vhodom, da so ob 8h odprli blagajno in sva čez kakšne pol ure prišle na vrsto ter dobili uro, da lahko šele ob 12.30 vstopiva v eno najlepših palač daleč naokoli. Kar sva videli v petih urah je dejansko dih jemajoče in vredno svojega čakanja ...

SEVILLA

Pred Sevillo sva se za en dan ustavili še v **Cordobi**, ki naju mogoče zaradi vseh prejšnjih vtisov ni tako navdušila, poleg tega pa je ob glavni turistični atrakciji (mošeja, v kateri je še cerkev) spet neizmerna gneča. Ko se od-

daljš od tega, ti ostane raziskovanje notranjih dvorišč, belih fasad, kjer imajo pripete značilne modre cvetlične lončke, in parkov ter sprehajalnih poti ob reki. Na poti do prestolnice Andaluzije se voziš med kilometri in kilometri nasadov oljk, prepredenimi z erozijskimi jarki. Ko misliš, da si skozi večino svoje poti že spoznal kulturo Španije, pa ti Sevilla povzroči pravi obrat. Nekoč je veljala za glavno mesto sveta, saj je bila edino pristanišče za ladje, ki so prinašale bogastvo Amerike. Največji dokaz tega obdobja zgodovine je *katedrala Sv. Marije*, po nekaterih virih tudi največja katedrala na svetu, saj naj bi dve, ki jo po velikosti prekašata, imeli naziv bazilike. Pravzaprav gre za preoblikovano mošejo – s še vedno vidnimi obokanimi vhodnimi vrati, z minaretom spremenjenim v zvonik *Giralda* (brez stopnic, saj so ljudje do vrha jahali osla) in z nepravilno obliko, saj so jo v obdobju bogatenja v ihti po izkazovanju veličastnosti dograjevali brez reda. Znotraj je okrašena z zlatom premazanim lesom, saj so vso zlato kasneje prodali. Prav ta žlahtna kovina bi naj botrovala k imenu znamenitega *Torre del Oro*, enega lepše ohranjenih stolpov ob reki Guadalquivir (oziroma njenem umetnem kanalu), ki bi naj s težko verigo predstavljal kontrolo ladijskemu promet v mesto. Tudi tukaj sva se udeležili zastoj ture pod vodstvom domačina, ki nas je popeljal mimo vseh večjih znamenitosti, povedal pomembna zgodovinska dejstva ter predstavil tipične Sevilčane – povsod po mestu je namreč zaslediti sim-

bole katoliške vere in isto je v njihovih denarnicah, saj premorejo vse mogoče podobice svetnikov, ko pa ob nedeljah pogledaš v cerkve, je tam zgolj peščica teh ver-
nikov. Vse to nakazuje na dejstvo, da se ljudje preprosto pretvarjajo (v preteklosti jih je to reševalo pred inkvi-
zicijo, danes pa tako pač je). V *Parque de María Luisa* je bilo kljub nedelji (za razliko od Valencie) v času najinega
obiska veliko domačinov, ki so peli in plesali – predvsem v ritmi-
h znanega *flamenco*. V tem parku se nahaja eden
spektakularnih trgov *Plaza de España*, ostanek svetovne
razstave v začetku 20. stoletja, in prikazuje polkrožno pa-
lačo, z veliko simbolnih pomen.

CADIZ

Zadnji dan sva namenili enodnevnemu izletu v Cadiz, po legendi ustanovljeno s strani Herkula. Najlepši del je
staro mestno jedro na skrajnem robu »polotoka«. Za tu-
riste je prav lepo poskrbljeno, saj te med pomembnimi
znamenitostmi vodijo štiri različno obarvane (tudi s črta-
mi na pločniku) tematske poti. Zanimivo je zreti nekam
proti Ameriki čez Atlantik, v kratkem času doživeti po-
polno spremembo vremena in še zadnjič poskušati do-
brote španske kulinarike, nato pa se s tem prečudovitim
zaključkom potovanja vrniti nazaj v realnost ...

Suzana Vurunić
sv5e@msn.com

Slika 4: Cádiz (foto: Suzana Vurunić).

RAZISKOVANJE TIGRA IZ TATER IN DEŽELE GOLAŽA

Slika 1: Razgled na Budimpešto z trdnjave Citadelle na Gellertovem hribu (na sliki je viden razgled hriba na center mesta Budimpešte) (foto: Nejc Kovačič).

PODATKI O POTOVANJU:

Prepotovana pot: **Ljubljana – Bratislava – Hlohovec – Bojnice – Čičmany – Zilina – Liptovski Mikulaš – Spišska Sobota – Štrbske Pleso – Spišske Podhradie – Spišska Nova Ves – Novoveska Huta – Hnilec – Rožnava – Budimpešta – Ljubljana**

Število dni potovanja: **5 dni**

Načini prevoza: **osebni avto, po Bratislavi lokalne oblike javnega prometa**

Cena potovanja: **160 € (bencin, karte za lokalni promet, vinjete, prenočišča, hrana, spominki)**

DEŽELNA IZKAZNICA - Slovaška:

Lega: **Srednja Evropa**

Glavno mesto: **Bratislava**

Površina: **49.035 km²**

Podnebje: **zmerno celinsko**

Število prebivalcev: **5.397.036 (2011)**

BDP: **24.284 \$ na preb.**

Uradna jezika: **slovaščina**

Valuta: **evro (EUR)**

DEŽELNA IZKAZNICA - Madžarska:

Lega: **Srednja Evropa**

Glavno mesto: **Budimpešta**

Površina: **93.030 km²**

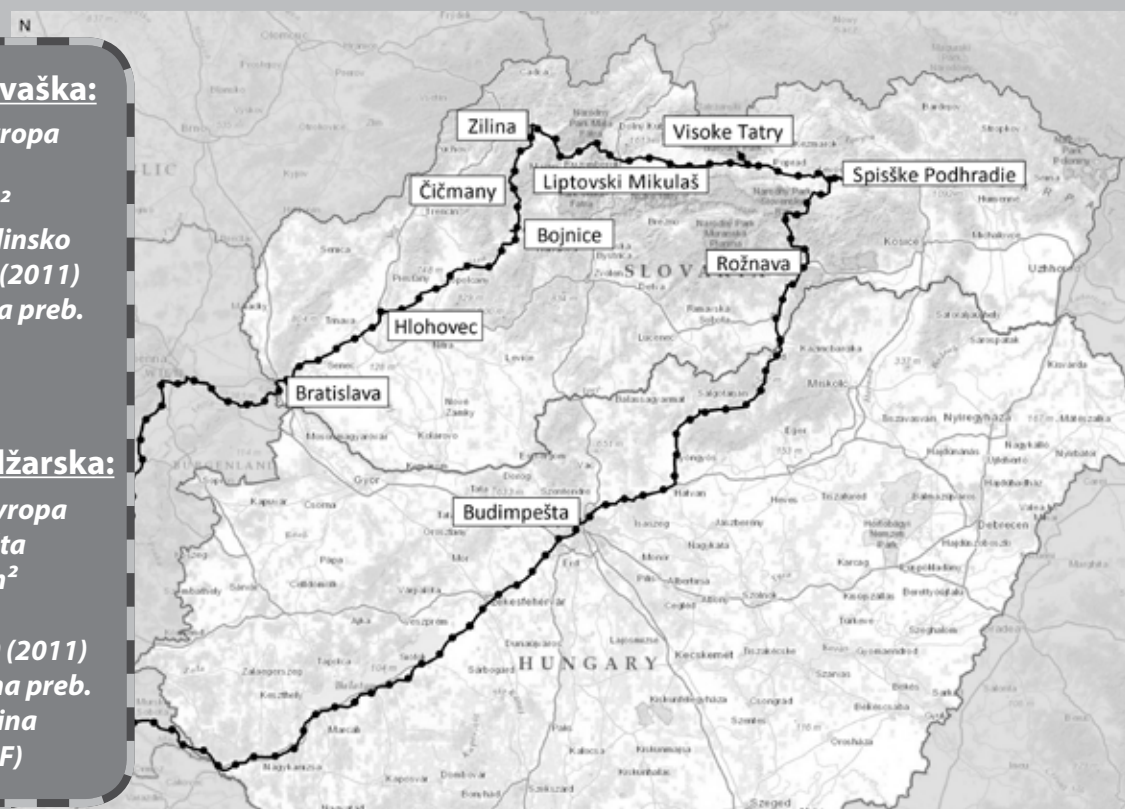
Podnebje: **celinsko**

Število prebivalcev: **9.982.000 (2011)**

BDP: **19.981 \$ na preb.**

Uradna jezika: **madžarščina**

Valuta: **forint (HUF)**

Prestolnica Slovaške

Jesenske počitnice oziroma teh nekaj predavanj prostih dni konec oktobra sem s cimrom in dvema kolegicama izkoristil za nekajdnevni pobeg na Slovaško in Madžarsko. V torek, 30. oktobra 2012, smo se z Berlingotom iz Ljubljane odpravili proti slovaški prestolnici, Bratislavi, kjer nas je že nestrpno pričakovala Tjaša, študentka slovaščine in slovenščine, ki si je to mesto izbrala za svojo Erasmus destinacijo za en semester. Pot je minila mirno, vmesni »pit stop« na postajališču Landzeit pred Dunajem smo izkoristili za kavo nato pa potovanje v ritmu dobre rock glasbe z lokalnega radia nadaljevali proti Bratislavi, kamor smo prispeli v trdi temi. Tam nas je pričakala Tjaša. Sledil je »check-in« (2,5 € na noč) in ogled Tjašine študentske sobe, ki je za dve noči postala naše prenočišče. Po hitrem razpakiranju smo si privoščili nočni ogled Bratislave. Majhen papirnat listek za avtobusno vožnjo za časovno obdobje 24 ur nas je stal 4,5 €. Priznati moramo, da imajo Slovaki mnogo boljši sistem validacije na avtobusih, saj lahko vstopiš in izstopiš na katerih koli vratih, karto pa samo prvič vstaviš v režo validatorja in jo shraniš do konca njene veljave. Po nekaj postajah smo prestopili na *električko* (tramvaj), ki nas je popeljala v center Bratislave. Ker je vsem prijäl hladen zrak, smo se vsi zagnani povzpeli na *Bratislavsky hrad* (Bratislavski grad), od koder se nam je razprostrla čudovita nočna panorama na glavno mesto Slovaške. Dan smo zaključili kar v študentskem domu, v enem izmed dveh barov, ki s šišami in poceni, a odličnim pivom (*Zlaty Bažant*), ponuja odličen pridih

Bližnjega vzhoda sredi socialističnega okolja.

Naslednje jutro smo, po enournem pospravljanju, skrbi za osebno higieno (šest ljudi v sobi za dve zahteva veliko organizacije) in zajtrku, odšli proti centru mesta z namenom ogleda Budimpešte še v dnevnem utripu. Ogledali smo si Čumila, Napoleona, Paparazija in Schone Nacija – kipe, ki so razporejeni po bratislavskih ulicah in služijo kot popestritev mestnega jedra. Seveda nismo morali mimo slovaške Filozofske fakultete, katero v tem semestru obiskuje Tjaša in ki se, tako kot v Sloveniji, spopada s premajhnim številom prostorov in predavalnic. Ker bi bil greh, da si za kosilo ne bi privoščili slovaških specialitet, smo se odpravili v restavracijo Slovak pub, kjer smo preizkusili nekaj tradicionalnih jedi: *bryndzove halušky* (krompirjevi cmoki s slovaškim ovčjim sirom) in *ocvrte špenatove pirohy s kuracim mäsom* (špinačni pirogi s piščančjim mesom). Sprehodili smo se tudi do znamenite secesijske Modre cerkve (Modrý kostolík), katere fasada je v celoti svetlo modre barve. Del poznega popoldneva smo namenili še hitremu nakupu halloweenskih kostumov in obveznemu obisku priljubljene švedske trgovine s pohištvom in dekoracijami za dom. Našemljeni v najrazličnejše maske smo noč čarovnic preživel kar v enem izmed treh barov, ki jih ponuja študentski dom.

Vožnja proti severovzhodu države

Po dobrih štirih urah spanja je zazvonila budilka in naznanila nov, tokrat deževen in vetroven dan. Poslovlili smo se

Slika 2: Paparazzi na bratislavski ulici (slika prikazuje enega izmed kipov, ki so postavljeni na bratislavskih ulicah in ženski del odprave) (foto: Nejc Kovačič).

od gostoljubne Tjašine cimre Joanne in se odpravili proti Hlohovcu, pobratenemu mestu s Slovenskimi Konjicami, ki je od Bratislave oddaljen 40 kilometrov. Zaradi neprijetnega vremena smo si mesto ogledali kar iz udobnih sedežev avtomobila (safari način). Pot smo nadaljevali skozi ruralni predel Slovaške, mimo številnih vasic in zaselkov do Bojnic, kjer smo si ogledali tamkajšnji grad, ki s svojim izgledom spominja na bavarske gradove. Ta dan so kosilo predstavljali kar sendviči in tortice v mestni slaščičarni. Podkrepljeni s sladkorjem smo pot nadaljevali še bolj proti vzhodu države, kraju Čičmany, ki je bil takrat od nas oddaljen še približno 40 kilometrov. Ko se je že spustil mrak smo prišli v vasico, za katero so značilne stare lesene hiše, ki imajo črno barvo fasade in bele vzorce. Trgovka v lokalni trgovini s spominki nas je podučila, da so ti vzorci preneseni z narodne noše in so jih gospodinje sprva nanašale na okenske okvirje kot dekoracijo. Pot smo nato nadaljevali proti Zilini, kjer smo nakupili živila za večerjo in se pred končnim ciljem ustavili še v Lip-tovskem Mikulašu na čaju in kavi. Pozno zvečer smo prispeli v penzion Barborka v Spišski Soboti pri Poprad in si vsi zadovoljni, da je za nami lep dan in prevoženih slabih 400 kilometrov, privoščili konkretno večerjo s kozarcem piva Zlaty Bažant in Kofolo, slovaško varianto Coca-cola, ki spominja na brezalkoholni Jaegermeister.

Najvzhodnejša točka našega potovanja in pozdrav Madžarski

Zazvonila je budilka in prebudili smo se v prelepo sončno jutro v Spišski Soboti pod Visokimi Tatrami. Ker nismo želeli zapravljati časa (napovedano je bilo, da se bo popoldne zopet pooblačilo), smo v penzionu, kjer smo bivali, pojedli obilen zajtrk in se hitro odpravili proti goram. Na vrhu nam je razgled na dolino sicer preprečevala gosta megla, ki pa je ustvarila poseben, skrivnosten čar.

Pot proti naši najbolj vzhodni točki potovanja, Spišskemu gradu, smo nato nadaljevali skozi slikovito pokrajino ob vznožju Tater. Tik pred zaprtjem gradu se nam je le uspelo povzpeti nanj in ovekovečiti sončni zahod. Ob spremljavi Mežkove Sive poti nas je pot vodila sko-

zi slikovito ruralno pokrajino, preprejeno z njivami, ki tudi po desetkrat presegajo velikosti naših. Ker se nismo želeli voziti po avtocesti, smo izbrali regionalno cesto, ki je vodila mimo Novoveske Hute in Hnilca (pot je bila podobna tisti na Roglo). Nekje sredi poti je števec pokazal 1000 prevoženih km od začetka potovanja (aplavz!). V Rožnavi smo si privoščili večerjo in nekaj kilometrov zatem že v trdi temi prečkali mejni prehod, se poslovili od Slovaške ter pozdravili Madžarsko. Čez 170 km smo prispeli v center Budimpešte, kjer smo si po prijavi v hostel Broadway, ki se nahaja v samem centru, privoščili še kratek sprehod po mestu.

Raziskovanje Budimpešte

Zadnji dan smo si privoščili malo daljši spanec in se šele malo pred enajsto uro, ko je bil čas za odjavo, odpravili iz hostla na jutranjo kavico (Starbucks!). Po uri sedenja smo sprejeli odločitev, da ne potrebujemo zajtrka, saj smo dovolj kalorij pridobili že s kavo, in se mimo prekrasne bazilike sv. Štefana odpravili proti madžarskemu parlamentu, ki je tretji največji v Evropi. Zanimivo dejstvo: madžarski parlament nima gostinskega lokala, tako da se morajo poslanci, če želijo kaj pojesti in popiti, sprehoditi čez trg in si na primer v Etnografskem muzeju privoščiti malico (po ceni za navadne smrtnike). Kosilo smo si okoli poldneva privoščili v lokalni restavraciji, kjer zaradi neznanja angleškega jezika natakariče nismo želeli preveč eksperimentirati s tradicionalnimi jedmi in se po skoraj dvajsetminutnem ogledovanju jedilnega lista raje odločili kar za puranji zrezek po pariško in pražen krompir. Ker nas je čas pričel malo preganjati, smo se odpravili v avto in odpeljali proti železniški postaji Keleti, kjer je Tjaša ob 15.25 čakal vlak za Bratislavo. Pričakanje, če bomo pravočasno prišli na postajo (šlo je za sekunde!), je med vožnjo stopnjevala dramatična klasična glasba, ki smo jo po naključju našli na eni izmed madžarskih radijskih postaj in se je odlično prilegala napeti vožnji. Ko smo prispeli na parkirišče, je Tjaša že hitela proti postaji, mi pa smo ji samo še pomahali v slovo ter upali, da ji uspe priti pravočasno na vlak.

Naša predzadnja točka pred odhodom domov je bila Citadella, trdnjava na vrhu Gellertovega hriba (na desni strani reke Donave), ki je ponujala odličen razgled na celotno madžarsko prestolnico. Med uživanjem v sončnem zahodu, ki je še dodatno olepšal razgled, smo izvedeli, da je Tjaša za par sekund zgrešila vlak in da se je zatekla v varno zavetje železniškega McDonalda, kjer je skoraj štiri ure do naslednjega vlaka preživela na zastonj wi-fi-ju. Zadovoljni nad nakupom in celotnim doživetjem smo z mestnih ulic zavili na avtocesto – smer Slovenija. Ob 21.50 smo po petih dneh potovanja in 1600 prevoženih kilometrih prišli domov, polni novih doživetij, modrosti, fotografij, lkeinih vrečk, spominov in spominkov.

Nejc Kovačič

nejc.kovacic91@gmail.com

Slika 3: Jezero v Visokih Tatrah (na sliki je manjše jezero v kraju Štrbske Pleso, ki se nahaja v Visokih Tatrah) (foto: Nejc Kovačič).

NOV DOM V OSRČJU AFRIKE

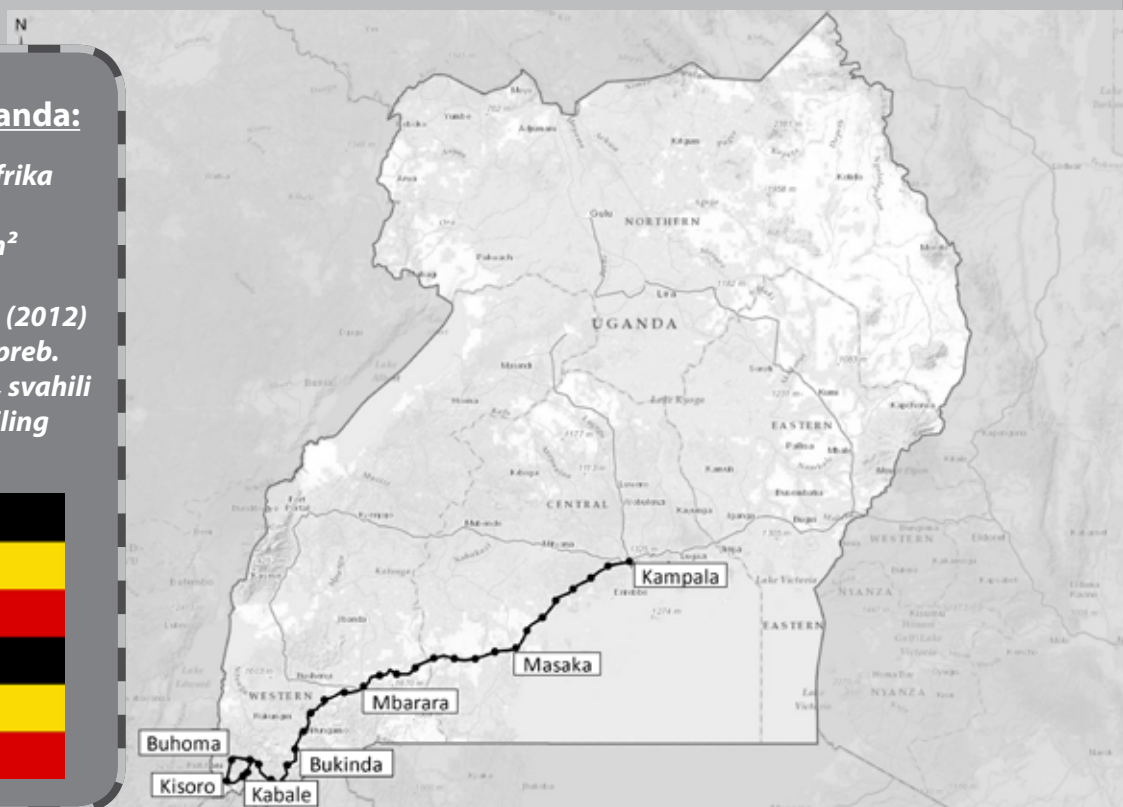
Slika 1: Med šolskim odmorom (foto: Eva Ulčnik).

PODATKI O POTOVANJU:

Prepotovana pot: **Kampala – Masaka – Mbarara – Kabale – Kisoro – Buhoma – Bukinda – Kampala**
 Število dni potovanja: **60 dni**
 Načini prevoza: **letalo, avtobus, matatu (= minibus), boda-boda (= motor)**
 Cena potovanja: **1600 €**

DEŽELNA IZKAZNICA - Uganda:

Lega: **Vzhodna Afrika**
 Glavno mesto: **Kampala**
 Površina: **241.038 km²**
 Podnebje: **tropsko**
 Število prebivalcev: **33.640.833 (2012)**
 BDP: **1.300 \$ na preb.**
 Uradna jezika: **angleščina, svahili**
 Valuta: **ugandski šiling (UGX)**

»How are you?« To vprašanje mi je bilo zastavljeno nešteto krat v dveh mesecih, ki mi jih je bilo dano preživeti v Ugandi. Čeprav ljudje tam nikakor nimajo lahkega življenja, je njihov odgovor na zgornje vprašanje vedno zelo pozitiven.

Na pot sem se odpravila v začetku julija. Preko slovensko-britanske organizacije Edirisa sem se prijavila za prostovoljno delo z otroki v majhni vasici Bufuka ob jezeru Bunyonyi. Pravzaprav nisem dobro vedela, kam točno sploh grem in kaj točno bom tam počela.

Moja pot se je začela v Kampali, prestolnici Ugande, ki ima več kot 1,6 milijona prebivalcev. Sledila je približno osem urna vožnja z avtobusom do manjšega mesta Kabale na skrajnem jugozahodu države, ki je središče istoimenskega okrožja. Po dvodnevnem potovanju pa smo se nazadnje le odpravili k jezeru. V avto se nas je stlačilo pet oseb (voznik, učiteljica, menedžer naše baze prostovoljcev in še ena prostovoljka) skupaj z vso prtljago, žaklji moke in šopi ananasov. Pot smo komaj dobro začeli, a je avtomobilov akumulator izdahljal že na prvem malo bolj strmem klancu. Tako smo približno 45 minut čakali na nadomestno avto, in ko je končno prispel, sva skupaj z učiteljico prenesli vso prtljago, moški pa so si dali dela s postavljanjem.

Nazadnje smo le prispeli do jezera. Zdelo se mi je kot v raj, pa naj se to sliši še tako izpeto. Popolnoma mirna gladina, iz katere so se dvigali hribovi s strmimi pobočji in skrivnostna evkaliptusova drevesa. Skupaj z drugo prostovoljko sva se namestili v prijetni hišici iz blata, ki je imela najboljšo lego - tik ob jezeru.

Ker sva prišli v soboto, sva imeli še en dan časa za aklimatizacijo, preden se je začel pouk. Najdlje je trajalo privajanje na višino. To območje se nahaja na višini skoraj 2000 metrov in na začetku je bil vsak vzpon po 10 stopnicah neverjeten napor, toda po tednu ali dveh vse postane lažje.

Končno je le napočil (zame) prvi šolski dan. Imela sem nekoliko treme, saj nisem vedela, na kakšen način delajo v šoli in s poučevanjem pravzaprav nisem imela nobenih izkušenj. Konkretnih navodil je bilo malo in v glavnem je vse temeljilo na iznajdljivosti. Zjutraj smo se z nekaj drugimi prostovoljci vkrcali v kanu in po 20-minutni vožnji in manjšem vzponu prišli do šole Kyabahinga. Z otroki,

starimi od 10 do 13 let, smo imeli bralne ure v manjših skupinah. Otroci so izredno vedoželjni, delavni in veseli je biti z njimi. Večinoma so v razredu vsi nekoliko zadržani in sramežljivi, kar pa se popolnoma spremeni med odmorom. Takrat dvorišče preplavijo radostni kriki ob nogometu z žogo iz plastičnih vrečk in prepevanje. Otroci so se takrat opogumili in začeli spraševati najrazličnejše stvari, ena najbolj zanimivih stvari pa so bili moji lasje. Svoje lase morajo imeti zaradi šolskih pravil pa tudi zaradi higiene kratko ostrižene. Dekletom, včasih tudi dečkom, je bilo v neizmerno veselje ustvarjanje prvovrstnih pričesk.

Slika 2: Moja hišica iz blata (foto: Eva Ulčnik).

Druga naloga, ki sem jo začela opravljati nekoliko kasneje, pa so bile ure plavanja. Le-te smo vodili na »našem« polotoku, plavati smo učili otroke iz šole v Bufuki. Stari so bili od 8 do 15 let in to je bil še nekoliko večji izziv. Sploh, če je bil kakšen dan bolj oblačen in hladen, voda v jezeru pa še toliko bolj. Toda ker so otroci vedno brez obotavljanja poskakali v vodo, sem tudi sama pozabila na mraz. Otroci zelo radi plavajo, kar pa ni popolnoma samoumevno. Mislili bi, da ob jezeru zna vsakdo plavati, še posebej, če se dnevno prevaža z nestabilnimi drevaki. Vendar to ne drži. Večina še vedno verjame, da v jezeru živijo duhovi, ki jih ni pametno vznemirjati. Zato so te plavalne ure res pomembne in dragocene.

Med vikendi pouka ni bilo, zato smo lahko počeli še kaj drugega. Tako smo se s še tremi prostovoljkami odločile, da se povzpnejo na vulkan. In to na najvišjega v narodnem parku Mgahinga – Muhabura (4127 m). V lokalnem jeziku to pomeni »vodnik«, stoji na meji med Ugando in Ruando, poseben pa je tudi zaradi kraterskega jezera. Najele smo voznika, ki nas je iz Kabal odpeljal v Kisoro,

mesto v bližini narodnega parka. Tik pred mestom se nahaja tudi begunsko taborišče, večinoma s pribežniki iz Konga, in pogled nanj je pretresljiv.

Naslednji dan smo že navsezgodaj začele naš podvig. V izhodišču smo spoznale naše vodnike in dobile nekaj navodil glede vzpona. V gozdu ob vznožju vulkana živijo tudi manjši sloni, zato je imel eden od vodnikov s seboj puško, da bi jih ob morebitnem srečanju spodil. Toda na žalost slonov nismo videli.

Vzpon je trajal 5 ur in kljub temu, da je bila pot naporna, so misli od napora odvrčale neverjetne rastline, ki so se z višino seveda spreminjale. Ves čas so nas obdajali oblaki, tako da razgled ni segel prav daleč. Toda ravno ob našem zadnjem postanku se je nebo za nekaj minut zjasnilo in na modrem ozadju smo zagledali veličasten vrh. Z novim zagonom smo se podali naprej in tudi na vrhu smo imeli srečo z razgledom, kar se ne zgodi ravno pogosto. Toda ob simpatičnem jezeru in hkrati v Ugandi in Ruandi smo se zadržali le malo časa – nazaj nas je pregnal neprijeten mraz. Pot navzdol je bila bolj naporna, a nazadnje smo se le prebili v dolino.

Na poti nazaj na jezero je za nami, po še ne zgrajeni cesti, vozil policijski avto in mislile smo, da smo v težavah, saj je bila kabina čisto »nabasana«, naš voznik pa je ustavil. Toda, ko je policijski avto ustavil poleg nas, smo videle, da je njih pravzaprav najmanj osem v enem osebnem avtomobilu in s širokim nasmehi so nam mahali v pozdrav.

Z otroki smo skupaj preživeli skoraj vsak trenutek dneva in sčasoma so me začeli vabiti domov, da bi spoznala še njihove mame, babice, videla njihove hiše in njive. Tako so me na nek poseben način sprejeli v svojo skupnost.

Seveda sem se na vabila vedno z veseljem odzvala, tudi zato, ker sem izredno vzljubila njihovo lokalno hrano. Čeprav njihov jedilnik ni posebno pester, je vsa hrana res okusna in seveda pridelana doma, še brez vseh dodatnih žlahtnih kemikalij. Krompir, sladki krompir, matoke (izgleda kakor zelene banane, vendar ga skuhamo in ponavadi naredijo iz njega nekakšen pire), posho (jed iz koruze, podobna polenti), riž, fižol, zelje in najboljše: geenut sauce (omaka iz oreščkov, katerih okus spominja na arašide).

Matere so bile vedno vesele obiska in nekaj polomljenih stavek, ki sem se jih naučila v njihovem jeziku rukiga. Njihovi dnevi so izredno naporni. Zjutraj morajo pospraviti hišo in pripraviti otroke za šolo (če jo imajo možnost obiskovati). Nato delajo na polju, pripravijo manjši obrok za kosilo, spet sledi delo na polju in priprava večerje. Z vsakim dnevom se spopadajo skupaj z otročiči, privezanimi na hrbet. Moški na polju delajo le zjutraj, potem pa večino dneva popivajo v majhnih zatohlih lokalih. V mestu je nekoliko drugače, saj se tam preživljajo večinoma kot krojači, vozniki avtomobilov ali kot boda-bode (vozniki motorjev). Ženske se ukvarjajo tudi z drugimi stvarmi, skoraj vse izdelujejo različne izdelke iz papirusa. Toda v glavnem morajo večino svojega zaslužka predati možem.

Uganda pa je poznana še po drugih veličastnih prebivalcih – gorskih gorilah. Imela sem srečo, da sem si lahko privoščila to kratko a neverjetno srečanje. Obiskala sem goriljo družino Mubare v parku Bwindi, izhodišče pa je bila vasica Buhoma. Določeno družino lahko obiše skupina največ 8 ljudi. Družine vedno najprej izsledijo sledniki, ki

potem vodnikom skupin sporočijo točno območje, na katerem se trenutno nahaja družina. Hodili smo približno dve uri skozi prelep gozd, iz katerega so se zjutraj še dvigale skrivnostne meglice. Potem pa smo se kar naenkrat znašli pri gorilji družini. To so dih jemajoča bitja, ki pa so se že popolnoma navadila na obiske človeških bitij. Gorile večino dneva prespijo in se prehranjujejo. Pojejo med 20 in 25 kilogrami listja na dan. Zanimivo pa je, da so gorile večje na višje ležečih območjih. Postopoma smo se jim približevali, za kar pa se niti niso

Slika 3: Vrh vulkana Muhabura (foto: Eva Ulčnik).

Slika 4: Geenut sauce, matoke, posho, zelje in mirit (foto: Eva Ulčnik).

zmenile. Lahko bi ji opazovala v neskončnost, na žalost pa je ena dovoljena ura prehitro minila.

(beli človek), *give me pen*, temveč *Agandi* (hello, how are you) *Eva!*

Težko opišem, kako težko je bilo oditi iz tega posebnega kraja. Še težje pa je razložiti, zakaj bi takoj odšla nazaj. Tudi zato, ker me kmalu niso več ogovarjali z *Mzungu*

Eva Ulčnik
eva.ulcnik@gmail.com

Slika 5: Pogled na jezero (foto: Eva Ulčnik).

DR. RAFAEL ARIAS

VIKAR OPUS DEI V SLOVENIJI

Slika 1: dr. Rafael Arias (vir: osebni arhiv).

Opus Dei je ustanovil sveti Jožefmarija Escrivá leta 1928 v Španiji, leta 2003 pa je prišel tudi v Slovenijo. Za Opus Dei se večkrat sliši, da ima svoje lovke razprostrate po celem svetu. Takšne in podobne, predvsem negativne, oznake se pogosto pojavljajo v trivialni literaturi in medijih. Velikokrat gre za nepoznavanje ozadja organizacije, ki svoje delovanje usmerja v izobraževanje, kulturo in širjenje krščanske vere.

Za tokratni GEOmix-ov intervju smo se pogovarjali z dr. Rafaelom Ariasom, ki je na čelu slovenske veje organizacije dve leti. Dr. Arias je diplomiral iz novinarstva in prava. Delal je kot novinar za dva španska časopisa, kasneje pa kot državni uradnik 15 let v španski organizaciji Instituto Social de la Marina, ki se zavzema za dvig kakovosti življenja španskih ribičev in mornarjev v Galiciji. Tu je bil tudi soustanovitelj Društva prijateljev Jakobove poti (Asociación Gallega de Amigos del Camino de Santiago). Leta 1998 je doktoriral iz teologije in leta 2008 prišel v Slovenijo.

Msgr. Arias, pogovarjava se v centru Pristan, ki je tudi uradni sedež Prelature Opus Dei v Ljubljani. Bi kar na začetku obrazložili, kaj Opus Dei je in za kaj si prizadeva?

Opus Dei, kar po latinsko pomeni "Božje delo", je osebna prelatura Katoliške cerkve. Ustanovil ga je sveti Jožefmarija Escrivá 2. oktobra leta 1928 v Madridu. Trenutno je v organizacijo vključenih okrog 90.000 ljudi z vseh celin.

Sedež s cerkvijo prelature je v Rimu.

Cilj Opusa Dei je med krščanskimi verniki vseh stanov spodbujati življenjski slog, ki je popolnoma skladen z vero v vsakdanjih okoliščinah, še posebej ob posvečevanju dela. Za doseg tega cilja nudi prelatura dejavnosti duhovnega izobraževanja in pastoralno skrb predvsem lastnim vernikom, pa tudi mnogim drugim ljudem. Verniki prelature opravljajo svoje delo evangelizacije v različnih okoljih družbe, v katerih delujejo. Zato se njihovo delovanje ne omejuje na kakšno posebno področje, denimo na izobraževanje, pomoč bolnikov ali invalidom. Poslanstvo prelature je spomniti vse kristjane, da morajo – ne glede na to, kakšni dejavnosti se posvečajo – sodelovati v iskanju krščanskih rešitev za probleme družbe in stalno pričevati za svojo vero.

Bi nam bili pripravljene obrazložiti strukturo Opusa Dei? Kdo je na čelu organizacije?

Prelat – in v njegovim imenu njegovi namestniki – izvaja pravno oblast Opusa Dei. Je ordinarij (kot škof) prelature. Ena od značilnosti vodenja prelature je kolegialni slog, na podlagi katerega prelat in njegovi namestniki izvajajo lastne funkcije s sodelovanjem ustreznih svetov, ki so povečini sestavljeni iz laikov. To sta Centralni svet za ženske in Generalni svet za moške. Oba imata svoj sedež v Rimu. Nobena vodstvena funkcija, z izjemo prelatske, ni dosmrtna. V Sloveniji ima prelatura centre le v Ljubljani. Ženske imajo dva in moški enega.

Prelatura je razčlenjena na okrožja, imenovana regije. Na čelu vsake regije, katere območje lahko sovпада z območjem države (kot v primeru Slovenije), je regionalni vikar, ki mu ob strani stojita njegova sveta: regionalni svet za ženske in regionalni odbor za moške. Nekatere regije se nadalje delijo na manjša okrožja, imenovana delegacije. V takšnem primeru se ponovi enaka organizacija vodenja: vikar delegacije in dva svetova. Slednjič, na krajevni ravni delujejo centri prelature, ki organizirajo izobraževalne dejavnosti in pastoralno oskrbo vernikov prelature v lastnem okolju. Za vsak center je predviden krajevni svet, ki ga vodi laik, direktorica ali direktor, in je sestavljen iz še vsaj dveh drugih vernikov prelature. Za posebno duhovniško pomoč vernikom, pripadajočim posameznemu centru, določi vikar enega izmed duhovnikov prelature. Ženska in moška veja prelature delujeta ločeno. Skupnega imata le vikarja in prelata.

Kako pa je s članstvom? Je lahko član prav vsak?

Kdor zaprosi za vključitev v Opus Dei, stori to zaradi božjega klica. Formalna vključitev v prelaturu nastopi z dvostranskim dogovorom. Ta določa medsebojne obveznosti, ki jih sprejmeta prosilec in prelatura. V Opusu Dei ni kategorij članov, ampak ena sama poklicanost, zaradi katere vsi člani prelature čutijo isto. Obstajajo preprosto različni načini, kako živeti isto krščansko poklicanost, zdravje ali bolezen ...

Večji del vernikov Opusa Dei so supernumerarji; gre po večini za poročene ljudi, ženske ali moške, za katere je posvečevanje družinskih dolžnosti bistveni del njihovega krščanskega življenja. Trenutno predstavljajo supernumerarji okrog 70 % vseh članov Opusa Dei. Preostali verniki prelature so moški ali ženske, ki živijo celibat iz apostolskih razlogov. Nekateri živijo s svojimi družinami ali kjer je najbolj primerno za njihovo poklicno življenje, to so pridruženi. Drugi so zaradi posebnih okoliščin, v katerih živijo, popolnoma na razpolago za apostolsko delo in za izobraževanje drugih vernikov prelature. Gre za numerarje, ki običajno živijo v centrih Opusa Dei. Vsi člani si kruh služijo s svojim delom.

Med numerarji in pridruženimi so tudi duhovniki prelature. Njihova pastirska služba je usmerjena povečini v služenje vernikom prelature in v služenje v apostolskih dejavnostih, ki jih ti izvajajo. Član Opusa Dei je lahko vsak polnoleten človek.

Kakšne so obveze članov?

Obveznosti članov sem že omenil: člani živijo, ker razumejo Božjo prošnjo, da bi bili svetniki vsakdana in menijo, da jim lahko Opus Dei pri tem pomaga. Člani se zavežejo iskati svetost v vsakodnevnih dejavnostih vedoč, da je za dosego tega potrebno živeti po zakramentih, redno obiskovati sveto mašo, imeti dnevno meditacijo, moliti rožni venec, ... Opus Dei daje članom dobro krščansko vzgojo in posledično tudi pomoč pri tem, da so dobri študentje, dobri delavci, dobri starši.

Bi nam zaupali koliko je danes članov v Sloveniji?

V Sloveniji je število numerarjev in pridruženih okoli trideset. Večinoma gre za ženske ali moške numerarje. Med temi jih je večina starih manj kot 40 let. Je tudi manjša skupinica supernumerarjev. Poudaril bi rad, da ni nihče iz prelature v Sloveniji povezan niti s politiko niti z bankami.

Kakšna pa je situacija na svetovni ravni?

Članov prelature je več kot 90.000, vključno s približno 2.000 duhovniki. Med verniki je polovica moških in polovica žensk. Okvirna razdelitev med različnimi celinami je naslednja:

CELINA	ŠTEVILO VERNIKOV
Afrika	2.000
Azija z Oceanijo	6.000
Ameriki	32.000
Evropa	50.000

V katerih delih sveta ima organizacija največ članov?

Sedem držav z največjim številom članov je Španija, Mehika, Argentina, Italija, ZDA, Filipini in Kolumbija. Število članov je odvisno tudi od lokalnih značilnosti. Na primer v Peruju je bilo širjenje zelo hitro; danes šteje tamkajšnje število članov več kot 2000, 200 duhovnikov in ducat škofov. Drug ekstrem predstavlja Anglija, kjer je po šestdesetih letih dela zgolj dobrih 500 članov.

Člani tudi obiskujejo države, kjer centrov organizacije ni. Te države so denimo Kitajska, Tajska, Malezija, Mozambik, Angola, Grčija in druge.

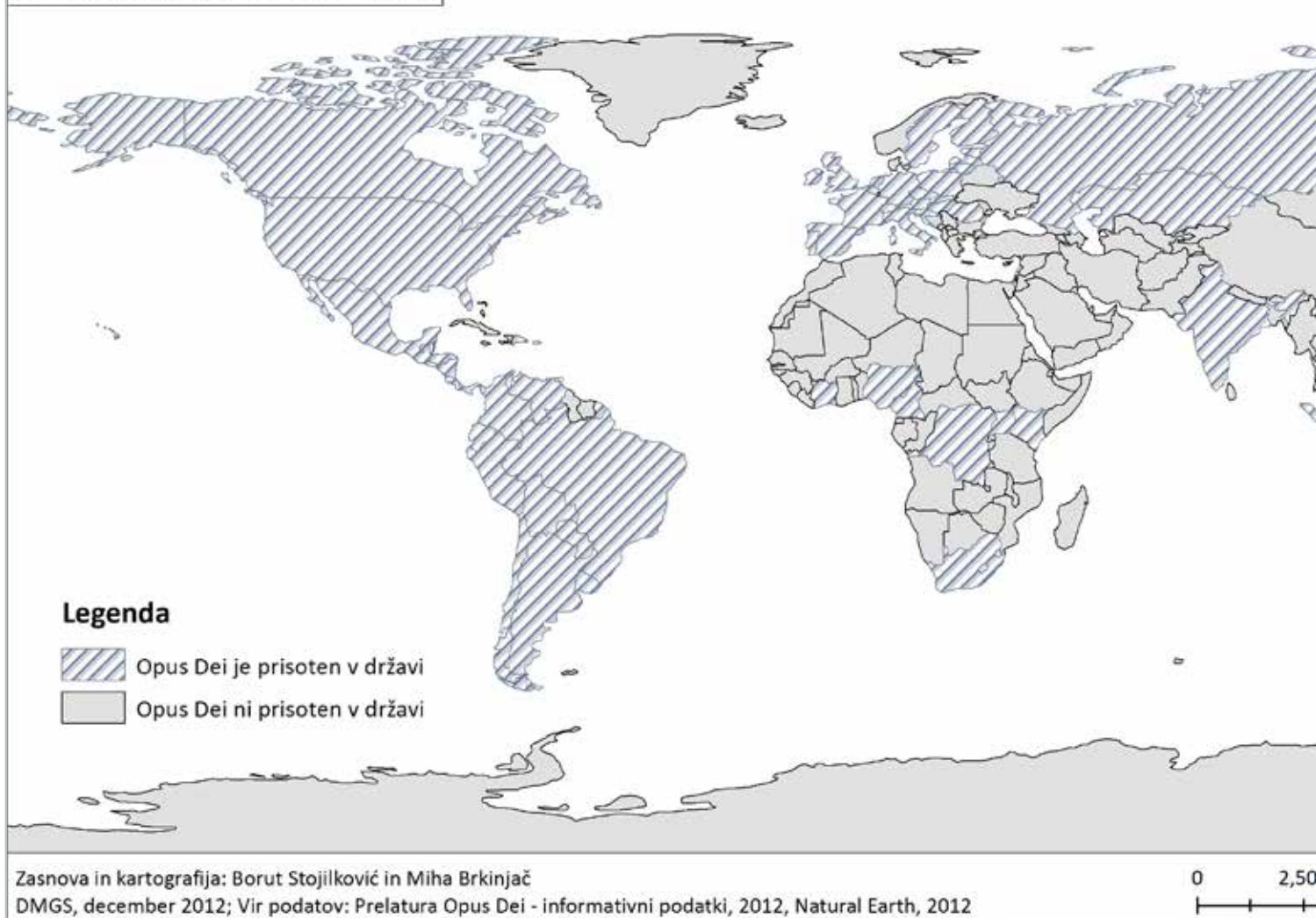
Opus Dei je zelo dejaven tudi na področju izobraževanja, še posebno v Španiji, od koder izvira.

V Španiji je Univerza v Navarri, ki je univerza Opusa Dei, ena izmed uglednejših. Delo je zelo prisotno tudi v španskem srednješolskem izobraževanju. Zasebne univerze so tudi v Madridu in Barceloni. Obstajajo tudi kmetijske šole, ki si prizadevajo za dvig socialnega, šolskega in profesionalnega standarda ljudi – tudi tistih s podeželja in perifernih območij. Člani Opusa Dei samoiniciativno podpirajo več kot 50 osnovnih in srednjih šol v Španiji. Podobno se dogaja v svetu, predvsem v Keniji, Nigeriji, Peruju, Čilu, Kolumbiji, na Filipinih itd. Prav tako podpirajo bolnišnice v Kongu in Nigeriji in šolske centre na revnih obrobjih Madrida, Mehike, Santiaga v Čilu, Gvatemale, Hondurasa, ... Število iniciativ, ki jih člani podpirajo s pomočjo ostalih ljudi in institucij, za ljudi, ki potrebujejo pomoč, je zelo veliko.

Kakšen je potemtakem vpliv na ljudi?

Nedvomno imajo te aktivnosti vpliv v sami Španiji in pa povsod drugod, kjer se odvijajo. Ta vpliv pa je predvsem na dožemanje principov kot so svoboda, odgovornost, služenje družbi, ljubezen do dobro opravljenega dela, ... Vse aktivnosti, ki jih postavljajo v ospredje člani, imajo en cilj: oblikovati svobodne in odgovorne ljudi, ki so se

Ekspanzija Opus Dei po svetu

Slika 2: Karta ekspanzije Opus Dei po državah sveta.

sposobni soočati z izzivi sodobne družbe.

Kaj Opus Dei pričakuje od svojih članov in sodelavcev?

Opus Dei potrebuje sredstva za svoje delovanje. Ta ekonomska sredstva prihajajo od članov. Sodelavci so tudi ljudje, ki sodelujejo s svojim apostolatom in molitvami, z miloščino ali pa z materialno, osebno ali kakšno drugo samoiniciativno pomočjo.

Ima slovenski del prelature načrte za razvoj v prihodnje? Na katerih področjih se želite širiti?

Prihodnje leto bomo praznovali deseto obletnico prihoda v Slovenijo. Dosedanja leta so bila leta učenja; učenja navad in predvsem jezika. Sem nismo prišli, da bi bili tu nekaj let in se nato vrnili. Pustili smo svoje družine, prijatelje, službe, pustili smo jih z namenom priti sem, ostati tu in postati Slovenci. Ta država je naša država. Jezik govorimo boljše ali slabše, želimo ga izpopolniti, čeprav je za nekatere, kot sem jaz, ki imam 66 let, to malce zahtevnejše. Osebno sem hvaležen, da me, kadar predavam, ljudje spodbujajo. Sedaj že imamo nekaj članov, ki so Slovenci. Upam, da jih bo v prihodnje še več in da bodo oni skrbeli za razvoj prelature tukaj. Ker nas je malo, mo-

rajo biti kratkoročni projekti realistični. Vse kar počnemo, pa je storjeno s perspektivo za prihodnost in potrpežljivostjo.

Bi bili pripravljeni komentirati označbe na račun Opusa Dei? Kakšno je stanje v Sloveniji?

Slovenski mediji ne poročajo pogosto o Opusu Dei. Moji kolegi novinarji občasno objavljajo informacije, da je Opus Dei skrivnostna organizacija, da ima nepredstavljivo ekonomsko moč, da upravlja z vatikanskimi financami, ... To so dezinformacije, ki se pojavljajo že od same ustanovitve, ko so že v štiridesetih letih totalitarne stranke Falange objavljale informacije kot "skrivnostna organizacija Opus Dei se upira državi". Madridske univerze so mlademu duhovniku Escriváju očitale, da gre za "skrivno heretično družbo". Prav tako so se pojavljale kritike zoper knjigo Pot (šp. Camino), ki je danes duhovna klasika in se dobro prodaja tudi v Sloveniji.

Je kaj drugače s tukajšnjimi mediji?

Slovenski novinarji imajo odprta vrata naših hiš, za odgovore na vprašanja, ki jih imajo. V državah, kjer je organizacija bolj razvita in razširjena, se tendenciozne opredelitve ne pojavljajo več. V Španiji je denimo že tako običajna, da

člani sodelujejo v politiki, vladi, regionalnih političnih krogih, pri tem pa jih nihče ne izključuje. Člani Opusa Dei imajo izključno duhovno povezavo, s tem pa so lahko hkrati katoliki in člani tako različnih političnih strank. Vsi člani (profesorji, odvetniki, cestni pometachi, taksisti in vsi ostali) so odgovorni za svoje delo pri svojih nadrejenih v službi in nikoli ne odgovarjajo duhovnikom ali direktorjem Opusa Dei, ki prav tako ne podpira dobrih položajev z namenom širiti svoj vpliv. Je apostolski projekt, ki ima interes v dušah in ni politična stranka.

Nekaj besed glede popularne literature ...

Kar zadeva popularno literaturo, pa moram priznati, da je ne berem. Niti nisem prebral Da Vincijeve šifre, niti si nisem ogledal filma. Kolikor sem slišal predstavlja Opus Dei na način, ki nima popolnoma nobene povezave z

dejanskim resničnim stanjem.

Kako bi komentirali dejanski vpliv Opusa Dei na cerkveno politiko in politiko na splošno?

Kot odgovor na to vprašanje bi citiral Escrivája, ki je leta 1966 za New York Times dejal, da Opus Dei ni ekonomsko ali politično orientiran. Člani imajo pri izbiri odprte roke. Escrivá je še dodal, da "imajo člani popolno svobodo. Direktorji organizacije ne smejo nikoli postaviti političnega ali službenega kriterija ostalim članom."

Ima torej vpliv v Vatikanu ali ne?

Opus Dei ni organizacija, ki bi imela politične interese. Niti ni cerkveni lobi. Res je, da člani delajo na različnih področjih v kongregacijah Svetega sedeža, res je, da imamo škofe in kardinale iz naših vrst, ampak zanje velja enako kot za laike. Laiki Opusa Dei so prosti in odgovorni za svojo politično in ekonomsko izbiro. Nihče od naših

kardinalov, škofov ali duhovnikov ne prejme poenotene spiska z navodili vsako jutro ob osmih, kaj mora tisti dan narediti.

Bi nam zaupali kakšen konkreten primer?

Lahko vam opišem primer kardinala Herranza, ki je bil predsednik Papeškega sveta za interpretacijo zakonodajnih besedil. Zelo je postal popularen, ko ga je papež imenoval za predsednika komisije, ki je preiskovala krajo osebnih dokumentov Svetega sedeža, za katero je bil obtožen papežev majordom. Dejal je, da ne obstaja noben lobi, niti blok znotraj Vatikana. Pravi, da odkar je kardinal, njegov prelat ni več prelat Opusa Dei, temveč papež, od katerega dobiva ukaze in jih izpolnjuje. Iz tega sledi, da ima Vatikan velik vpliv na Opus Dei.

Kako ste se počutili sprejete ob prihodu v Slovenijo?

Člani Opusa Dei so prišli v Slovenijo služiti Cerkvi. Prišli so pomagati ljudem živeti polno krščansko življenje. Vsi, ki so od leta 2003 prišli v Slovenijo, so doma pustili svoje družine, prijatelje, službe, ki so bile v nekaterih primerih zelo dobre in ugledne ter dobro plačane. Tukaj so morali začeti novo življenje, se zaposliti, se profesionalno preusmeriti. Težko je bilo slediti običajem iz svojih držav ter tudi iskati službo. Velika ovira je vsekakor jezik. Na primer odvetnik in profesorica, oba z visokimi profesionalnimi kvalifikacijami, nista mogla najti službe, kot sta jo imela v svojih državah. V Slovenijo smo prišli prostovoljno in smo se zavedali, kaj nas čaka. Zavezali smo se celibatu in odprtosti prelatu, če nas potrebuje.

Kaj pa vaša osebna izkušnja?

Sam sem zaprosil za vključitev v Opus Dei pri enaindvajsetih. Pri 52. letih sem na pobudo prelata postal duhovnik. Od takrat sem potoval, kamor sem bil poslan. Zame je bil prihod v Slovenijo začetek na novo: učenje jezika, spoznavanje novih ljudi, navad, prevzemanje novih navad, prilagajanje na podnebje. Pravi preporod. Že štiri leta sem tukaj in še nikoli tega nisem obžaloval. Slovenija je postala moj dom. Enako kot jaz čutijo ostali numerarji, ki so prišli živeti sem. Srečni smo, da lahko služimo cerkvi v Sloveniji.

Naj se vam v imenu DMGS-ja zahvalim, da ste nam odprli svoja vrata in se pogovarjali z nami. Upamo, da bomo še kdaj uspešno sodelovali. V isti sapi pa naj vam čestitam za odlično slovenščino, ki ste jo kot tujec tako dobro izpilili.

Borut Stojilković

borut.stojilkovic@gmail.com

Viri in literatura:

1. Müller, B., 2004. Prelatura Opus Dei – informativni podatki. Ljubljana, Informacijski urad Prelature Opus Dei v Sloveniji, 52 str.

NAVODILA ZA PISANJE PRISPEVKOV V GEOmix

1. OBLIKA IN DOLŽINA PRISPEVKA

- **dolžina prispevka:** maksimum **8.000 znakov s presledki** (potopisi in ostali prispevki, ki niso strokovni članki), do **13.000 znakov s presledki** (strokovni članki, povzetki seminarskih),
- format datoteke: **.doc, .docx, .rtf**,
- font in velikost pisave: **Arial 10**,
- razmak med vrsticami: **enojen/single**,
- poravnava odstavkov: **obojestransko/full**,
- uporaba krepko/bold, ležeče/italic in podčrtano/underline: **dovoljena**,
- naslova ni potrebno oblikovati, zaželena pa je izvirnost pri vsebini,
- zaželena je členjenost besedila na odstavke s **podnaslovi**,
- **citiranje:** citate med tekstom označujete samo s številkami. Na koncu članka k številkam pripišite pripadajoč vir. Tega navajate po navodilih spletne strani Oddelka za geografijo (<http://geo.ff.uni-lj.si/index.php?q=navodila-za-navajanje-literature-in-virov-v-pisnih-delih>).

2. FOTOGRAFIJE

Fotografije lahko posredujete v digitalni obliki na zgoščenki ali preko elektronske pošte, ustrezati pa morajo naslednjim zahtevam:

- dovoljeni formati: **JPG, TIFF, GIF**
- ločljivost vsaj **300 dpi** in velikost minimalno **1800 × 1200 točk** (pixlov)
- številčenje in poimenovanje, ki se ujema s komentarjem v prispevku (komentar k fotografiji naj bo naveden na dnu prispevka)
- v prispevku je potrebno označiti, kje med tekstom naj bo posamezna fotografija
- način poimenovanja fotografije avtorja je sledeč: *Slika 1: komentar fotografije (foto: ime in priimek avtorja)*.
- način poimenovanja fotografije, ki ni last avtorja, je sledeč: *Slika 2: komentar fotografije (vir: osebni arhiv intervjuvanca/naslov spletne strani/...)*.

3. VSEBINA

Kaj naj bi vsebovali prispevki, smo podrobneje določili za POROČILA Z EKSKURZIJ, IZMENJAV, KONGRESOV (v kolikor ta niso potopisi) in za POTOPISENE ČLANKE.

Poročila naj tako odgovorijo na naslednja vprašanja: **kdaj, kje, kdo, koliko, za koliko, kakšen je bil namen in kakšne so bile aktivnosti**.

Potopisi naj vsebujejo poleg predvidenega teksta še t. i. **deželno izkaznico**, ki naj vsebuje naslednje informacije: **KARTO DRŽAVE, prepotovano pot, število dni potovanja, način prevoza, ceno potovanja in osebne nasvete popotnikom**. Prav tako je potrebno priložiti seznam osnovnih značilnosti države (valuta ... - glejte to izdajo GEOmix-a).

4. PODPIS AVTORJA

Vsak prispevek mora biti podpisan z:

- **imenom in priimkom avtorja** ali **psevdonimom**, v kolikor avtor/ica ne želi biti poimenovan/a. V drugem primeru mora biti uredništvu vseeno posredovano imeavtorja, ki pa ne bo objavljeno.

Vsebovati mora tudi:

- **elektronski naslov avtorja**,
- (po želji lahko tudi **akademski naziv, domači naslov, ...**).

Podpis naj v novi vrstici sledi zadnjemu odstavku prispevka.

5. TUJEJEZIČNI PRISPEVKI

Prispevki, napisani v **angleškem jeziku**, bodo objavljeni v **originalu s kratkim slovenskim povzetkom**.

Ostali tujejezični prispevki (hrvaški, srbski, nemški, francoski, italijanski ...) pa bodo v **celoti prevedeni** v slovenščino.

Za vse tujejezične prispevke enako veljajo tudi vsa ostala navodila.

6. VNAŠANJE V COBISS

Strokovni članki, kvalitetni potopisi in intervjuji bodo vneseni v Cobiss. Lahko jih navajate v svoji bibliografiji.

7. ODDAJANJE

- pošiljanje **po e-pošti na naslov: geomix.dmgs@gmail.com**
- oddajanje **na zgoščenci**: zgoščenska mora biti podpisana tako kot prispevek, razvidno naj bo tudi, katera datoteka vsebuje prispevek. Pošljite jo na naslov Društva mladih geografov Slovenije ali oddajte odgovornemu uredniku GEOmix-a.

8. LEKTORIRANJE in AVTORIZACIJA

Vsak prispevek bo pred objavo **lektoriran**.

Še pred objavo bo članek avtorju/ici posredovan v **avtorizacijo**. Avtor/ica bo imel/a **4 dni** časa za ponovni pregled članka. V kolikor avtor/ica ne bo dosegljiva za avtorizacijo, bo lektoriran prispevek kljub temu objavljen. Če v tem času ne boste dosegljivi po elektronski pošti, prosimo, da hkrati z oddajo sporočite mobilno številko ali drugi kontaktni naslov.

Če prispevek ne bo oddan v roku, uredništvu prispevka v avtorizacijo ni potrebno dajati razen v izjemnih okoliščinah.

9. HONORAR

Prispevki **niso** denarno nagrajeni.

10. PRAVICA NEOBJAVE PRISPEVKA

Uredniški odbor si pridružuje pravico, da ne objavi prispevkov, ki niso v kontekstu publikacije, oziroma, če prispevki niso urejeni v skladu z navodili ali pravočasno oddani.

**GEOmix lahko odslej prebirate tudi v digitalni obliki
na računalniškem zaslonu, tabličnem računalniku, e-bralniku!**

<http://geomix-dmgs.weebly.com/>

Sponzorji GEOmixa in DMGS

OVEN

Opala, ovni, umirite svoje konje! Čeprav mislite, da dela ne bo nihče naredil bolje od vas, vlažni termometer kaže, da se tokrat pošteno motite. V naslednjem letu boste imeli trenutke, ko boste zaradi nenadnih tektonskih premikov izbruhnili kot speči vulkani. Posledice bodo katastrofalne, a vas to ne bo ustavilo. Do cilja boste prišli, četudi po poti z največjim naklonom. Nasvet: Ko si zasolite življenje, ga še popoprajte.

Geografski predmet, ki vam leži: Projektno raziskovalno delo

Kraj na Zemlji, ki ga morate vsaj enkrat v življenju obiskati: pogorje Himalaje

BIK

Tudi v letu 2013 ne boste nikamor hiteli, saj verjamete, da ničesar, kar je v življenju resnično vredno, ne morete dobiti v trenutku. Vse lepo po vrsti – najprej štalca, šele potem kravca ... Trmasti kot ste, vas nikakor ne bodo morali premakniti; spregledali boste šele takrat, ko vam bo na glavo padel kamen. Hoditi po Julijcih v največjem nalivu pač ni najbolj varno. Pravijo, da kar se Janezek nauči, to Janezek zna. Drži kot pribito. Čeprav vam bo v februarju snov fizične geografije počasi šla v glavo, se tolažite s tem, da bo tam vsaj za vedno ostala. Nasvet: Manj je več, če je več manj!

Geografski predmet, ki vam leži: Ekonomska geografija

Kraj na Zemlji, ki ga morate vsaj enkrat v življenju obiskati: ulice Pamplone

DVOJČKA

Kljub temu, da ne prenesete, da vam kdo diha za vrat, boste v letu, ki prihaja, večino časa podrejeni avtoriteti drugega. Seveda vam to ne bo prav nič všeč, zato vam labilnih dni z nevihtami, točo, bliskanjem in grmenjem, ne bo manjkalo. A ker po nevihti vedno posije sonce, vam niti mavric ne bo manjkalo. Nemirni in polni energije, kot ste, ne boste nikoli mogli ostati na enem mestu, zato bo naslednje leto, leto potovanj. S seboj vzemite nekoga, ki vam ne bo paral živcev, in ne pozabite na toaletni papir. Nasvet: Največje stalnice v življenju so spremembe.

Geografski predmet, ki vam leži: Terensko delo

Kraj na Zemlji, ki ga morate vsaj enkrat v življenju obiskati: Ibiza

RAK

Lunin cikel bo imel na vas velik vpliv, a nikar ne dopustite, da vas odplakne plima. Stopite iz sramežljivih okvirov in vsaj enkrat na mesec aktivno sodelujte pri urah družbene geografije. Obrestovalo se vam bo! V mesecu maju bo vaša nežno in mirno plat izpodrinil raziskovalec, ki se skriva nekje globoko v vas. Zato ne bodite presenečeni, če boste odkrili kakšno novo invazivno vrsto ali pa se vam bo po pomoti udrlo v vhod v še neznano koliševko. Kot nepobošljiv romantik na izlete v dvoje vedno vzemite lopato, saj nikoli ne veste, kdaj bo potrebno skopati pedološki profil. Nasvet: Ne pozabite, vse se zgodi z razlogom!

Geografski predmet, ki vam leži: Pedo in biogeografija

Kraj na Zemlji, ki ga morate vsaj enkrat v življenju obiskati: sončni zahod na peščeni sipini v Maroku

G E O S K O P

LEV

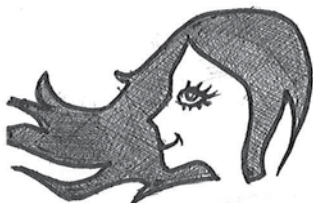

Ker ste revolucionarji od glave do pet, bo leto 2013 za vas leto neprestanih bojev. Drama, igranje in pompoznost so vaši glavni aduti, zato jih nikar ne vrzite s klifa, sicer boste to hudičevo obžalovali. Večkrat obiščite geografsko knjižnico, saj se v njej najde marsikaj »uporabnega« – tudi za tako visoko kraljevsko gospodo, kot ste sami. Finančne težave – kaj je že to? Točno tako. Za denar vam ni potrebno skrbeti, lahko pa ga pametno vložite. Ker ste topla in energije polna oseba, se vam bo najbolj obrestovalo, če boste zgradili sončno elektrarno. Nasvet: Zakoni so zato, da jih vsaj nekaj prekršimo.

Geografski predmet, ki vam leži: Geografija okoljskih virov

Kraj na Zemlji, ki ga morate vsaj enkrat v življenju obiskati: savane Tanzanije

DEVICA

Moto »Vedno urejene kot iz škatlice tudi na terenskih vajah!« se vam tokrat ne bo toliko obnesel. Žal bo jugozahodnik velikokrat prinesel dež ravno takrat, ko boste s kolesom na pol poti do faksa ali službe. A ne skrbite, preudarne in sistematične, kot ste, boste skoraj vedno našle pravo pot – s kompasom ali brez. Zemljevida pri tem sploh ne boste potrebovale, je pa dobro, da imate na tabličnem računalniku naloženo najnovejšo različico SPSS-a. Ko boste hodile po kraških poljih glejte pod noge, da ne boste godrnjale, če se slučajno zagozdite v kakšni estaveli. Nasvet: Faktorska analiza je definitivno vaše področje.

Geografski predmet, ki vam leži: Metode za geografije I in II

Kraj na planetu Zemlja, ki ga morate vsaj enkrat v življenju obiskati: Gatačko polje

TEHTNICA

Leto 2013 bo ena sama avantura. Čeprav spontanost ni vaša vrlina, se boste na cestnih križiščih in avtocestnih križih odločili na mah. Pa še prav boste izbrali! Zakaj bi vedno ugajali v vsem in vsakemu? V mesecu aprilu boste večkrat izzvali prepir, sicer o povsem nepomembnih stvareh (npr. ali je za rast vinske trte boljša J ali JZ ekspozicija), a glejte na to kot na začetek nečesa novega. Previšan horizont vam bo nenehno spreminjal pogled na svet, muhasti boste predvsem jeseni. Skrb za okolje bo na višku, zatekali se boste v spiritualizem in iskanje ravnovesja z naravo. Nasvet: Svet zajemaj z veliko žlico, po potrebi uporabi še nož in vilice!

Geografski predmet, ki vam leži: Geografija prometa

Kraj na planetu Zemlja, ki ga morate vsaj enkrat v življenju obiskati: Nordkapp

ŠKORPIJON

Skrivnostnost in težko razločljiva privlačnost bruha iz vas kot vodna para iz gejzirja in topi ljudi, ki vas obkrožajo kot od juga sneg. Za vas ni nič samoumevnega. Je črno ali belo, nikoli sivo, greste levo ali desno, nikoli po sredini. Ne čudite se, če vas nihče ne bo razumel, ko boste navkljub rdečemu opozorilu na ARSU hiteli v Laško ali se sprehajali po Halozah po najbolj plazovitem območju. Intuicija ni vse in cilja ne opravičujejo vsa sredstva. Kakšno anketiranje na štajerskem koncu vas ne bo pokopalo. Nasvet: Če se počutiš ogroženega, se naredi mrtvega.

Geografski predmet, ki vam leži: Geografija naravnih nesreč

Kraj na Zemlji, ki ga morate vsaj enkrat v življenju obiskati: Iran

STRELEC

Svoboda, svetovljanstvo in avantura vam pomenijo vse. V letu 2013 boste še posebno eksotični v vsem, kar boste počeli, branili se ne boste niti ličink sviloprejk (*Bombyx mori*) na Tajskem. Vedno imejte s seboj potni list, saj nikoli ne veste, kdaj vas bo prijelo, da skočite čez mejo. Kriza je drugo ime za vas, zato vas vleče v kraje, kjer je politično nemirno, polno nevarnosti, pokrajina pa odprta, a nikakor enolična. Ko greste v gore, vedno preverite, ali imajo vaši planinski čevlji kakšne luknje, saj jih precej hitro obrabite. Nasvet: Ko ti življenje spusti rolete, odpri polkna.

Geografski predmet, ki vam leži: Politična geografija

Kraj na Zemlji, ki ga morate vsaj enkrat v življenju obiskati: Kašmir

KOZOROG

Le kaj bi počeli, če ne bi skakali po gorah? A previdno, nikoli ne veste, kdaj lahko gleženj pozabite v kakšni zahrbtni škraplji. Ker ljubite vse, kar je domače, si tisti, ki živite v mestu, naročite Zelene zabojček. Takoj se boste počutili bolje. Berlinski zid, ki ste ga zgradili okoli sebe, morate nemudoma podreti in odstreti železno zaveso. Ko boste sneli pokrski obraz in nadedli geografska očala, boste vedno vedeli ZAKAJ so stvari na svetu takšne, kot so. Pesimizem je odveč! Nasvet: Smeh je tričetrť zdravja.

Geografski predmet, ki vam leži: Geografija podeželja

Kraj na Zemlji, ki ga morate vsaj enkrat v življenju obiskati: Mont Blanc

VODNAR

Včasih vam ne bo škodilo, če boste nekatere stvari vendarle organizirali sami. Spoznali boste, da v tem nikakor niste najslabši. Privlačijo vas za ostale Zemljane nadvse ekstravagantne in ekscentrične stvari, zato si boste v letu 2013 izbirali najbolj nenavadne in težko izvedljive projekte. Vaša temna plat bo v mesecu septembru kot poplavni valovi po večjem nalivu. Po vsakem valu bo personalna škoda še večja. Inovativnost in izumiteljski um usmerjajte predvsem v blaginjo bodočih generacij in ostalih vrst. Nasvet: Meja med genijem in norcem je vidna šele na nano skali.

Geografski predmet, ki vam leži: Geografija sonaravnega razvoja

Kraj na Zemlji, ki ga morate vsaj enkrat v življenju obiskati: Japonska

RIBI

Svet je vaš dom! V letu 2013 zaplavajte in raziskujte neznane abrazijske police in globokomorske jarke, a se izogibajte litoralizirani obali in estuarijem večjih rek. Prav tako se izogibajte ustanovam zaprtega tipa, sicer boste kmalu kot človeške ribice v Postojnski jami – blede in slepi za vse. Nadvse veselo bo, ko vas bo cunami potisnil vse do bentala. Tam boste spoznali nove prijatelje. Po napornih terenskih vajah se vam bo prilegla masaža stopal. Ustni izpiti bodo za vas prava mala nočna mora, saj se vam zdi, da vaših odgovorov nihče ne razume prav. Nasvet: Včasih eden, ki molči, pove več kot dva, ki govorita.

Geografski predmet, ki vam leži: hidrogeografija

Kraj na Zemlji, ki ga morate vsaj enkrat v življenju obiskati: Nauru

10 novoletnih zaobljub nadobudnega geografa

1. Ugotovil sem, da niso primerna obutev za geografske terenske vaje, zato si moram nujno kupit .
2. Najtežje izpite bom padel največ 2x (v tretje moram naredit, sicer bom moral plačati, pa nimam).
3. Nujno moram k okulistu! Sicer ne vem kako natančno izgledajo geografska (upam, da okulist ve), a če jih že vsi profesorji tako omenjajo, pol že morajo obstajati. Pravijo, da z njimi vidiš drugače.
4. Na terenske vaje od zdaj naprej nosim rezervna oblačila (od do), zavita v plastično vrečko. Nikoli namreč ne veš, kdaj bo zmanjkalo in ne bo druge, kot da se do pasu podaš v vodo in pot nadaljuješ kar po strugi navzdol. ni edini način, da si zmočiš majico. Zdaj to vem.
5. Nujno moram na tečaj »Kako prepričati ljudi v reševanje anket«. Ugotavljam namreč, da so ankete v geografiji nepogrešljiva metoda.
6. Nekako si moram prebuditi ustvarjalno žilico (vem, da jo imam nekje globoko v sebi). Pri GIS-ih je namreč ta še kako pomembna. Ne vem kako mi uspe, ampak vedno izberem takšne , da na koncu karta (ki jo mimogrede delam 3 ure) izgleda kot slika triletnega otroka.
7. Spomladi si kupim in od danes naprej ločeno zbiram . Skrb za okolje je ključna. To ne počnem le zase, ampak tudi za vse tiste, ki bodo prišli za mano.
8. Definitivno bom manj žural in na predavanja ne bom več zamujal. Šel bom na spoznavni geografski žur, brucovanje, , mogoče še na piknik in kuhančka. Ostalih geografskih žurk se ne bom udeležil.
9. Na predavanjih bom bolj sodeloval. menda ne govorijo kar tja v 3 dni, ko nam pravijo, da smo bodoči intelektualci. Če bomo tiho, bomo to težko postali.
10. Najt si moram službo! Nikol namreč ne veš kdaj bo študij plačljiv. Raje bom začel zgodaj metat v , da ne bom potem kar na enkrat kot na suhem.

Fotografije z natečaja VEROVANJA IN RELIGIJE

